

บทละครพระราชนิพนธ์
ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
(บางเรื่อง)

พิมพ์เมื่อวันพุธที่ ๑๑ เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓

ท่านผู้บัญชาการ ทวีตธรรมมาศ

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส
วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๓

บทละครเรื่อง

วิวาห์พระสมุทร จัดการรับเสด็จ วิไลยเด็อกคู่ และล้ามติ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๓

บทละครเรื่องวิวาห์พระสมุทร

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เลขหมู่หนังสือ ๘๔๕.๕๑๑๒

พิมพ์ครั้งแรก

พ.ศ. ๒๔๖๔

พิมพ์ครั้งที่สิบ ๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๗

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ

บทละครเรื่องจัดการรับเสด็จ

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เลขหมู่หนังสือ ๘๔๕.๕๑๑๒

พิมพ์ครั้งแรก

(ไม่ทราบโอกาสและปีที่พิมพ์)

พิมพ์ครั้งที่สอง ๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๗

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ

บทละครเรื่องวิไลเลือกคู่

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เลขหมู่หนังสือ ๘๔๕.๕๑๑๒

พิมพ์ครั้งแรก

(ไม่ทราบโอกาสและปีที่พิมพ์)

พิมพ์ครั้งที่สาม ๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๗

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ

บทละครเรื่องลำตัด

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เลขหมู่หนังสือ ๘๔๕.๕๑๑๒

พิมพ์ครั้งแรก

(ไม่ทราบโอกาสและปีที่พิมพ์)

พิมพ์ครั้งที่สาม ๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๗

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ

การที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
เสด็จพระราชดำเนิน พระราชทานเพลิงศพ
ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมวิเบศ ในครั้งนี้
เป็นที่ซาบซึ้งสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
เป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ
ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กำหนดวันที่
๑๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๗ เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ ได้มอบ
ให้นายจัญญู วัชรภักย์ ผู้เป็นหลานท่านผู้หญิง มาแจ้งแก่กองวรรณคดี
และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ว่ามีความประสงค์จะขออนุญาตจัด
พิมพ์บทละคร พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า-
อยู่หัว (บางเรื่อง) คือ วิวาทพระสมุท จักรวรรบเสด็จ วิไลเลือกคู่
และล่ำมดี รวมเป็นเล่มเดียวกัน เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้
กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์

บทละครชุดสลับลำเรื่องวิวาทพระสมุทนี้ พระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑
เพื่อให้คณะเสือป่า กองเสนาทลวงรักษาทรงองค์ แสดงในพระราชวัง
สนามจันทร์ เก็บเงินบำรุงราชนาวิสมาคมแห่งกรุงสยาม เมื่อวันที่ ๑๖
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๑ จมื่นอมรตรุณารักษ์ได้เขียนไว้ในหนังสือ
เรื่องพระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ซึ่งองค์การคำของคุรุสภาพิมพ์
จำหน่าย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ มีความว่า ในครั้งนั้นได้ทรงแก้ไขแบบ

(๒)

การแสดงดัดแปลงจากบทละครเรื่องเดิม ทรงเรียกว่า ละครพุดสลับ
ลำ คือ ทรงใช้ผู้ชายแสดงทั้งหมด ตรงกันข้ามกับละครร้องที่ใช้เฉพาะ
ผู้หญิงแสดง และทรงดัดลูกคู่ที่มีไว้สำหรับร้องรับต่อจากตัวละครออก
ไปด้วย พร้อมกันนั้นก็ได้ทรงนำเพลงร้องหมู่มาประกอบให้ตัวละคร
ร้องพร้อม ๆ กัน

บทละครเรื่องนี้ได้รับความสนใจจากผู้ชมและผู้อ่านในเวลานั้น
มาก ภายหลังจากที่แสดงในพระราชวังสนามจันทร์แล้ว ทอกลีเกอ
ทอนส์เลย์ ก็ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตแปลงบทละครพุด
เรื่องนี้เป็นภาษาอังกฤษและได้นำออกแสดงที่โรงละครหลวงมิดสวั้น
แม้ว่าตัวละครและชื่อสถานที่ในเรื่องวิวาห์พระสมุทรจะเป็นภาษาต่าง
ประเทศและไม่ใคร่คุ้นหูผู้ฟัง แต่เนื้อเรื่อง บทเจรจาและลักษณะ
คำประพันธ์ให้ความสนุกและไพเราะทุกตอน ตัวละครสำคัญของเรื่อง
วิวาห์พระสมุทร คือ นางอันโดรเมตา ธิดาท้าวมิถัส ผู้ครองเกาะอัลพะ
เบตา ซึ่งมีฐานะร่ำรวย กับอันเตรเจ้าต่างนครที่มาแสวงทำเป็นรัก
นางอันโดรเมตาเพื่อหวังสมบัติ แล้วก็กลับหลงรักนางอันโดรเมตาเข้า
จริงๆ จึงหาอุบายเพื่อจะได้นางอันโดรเมตามาเป็นคู่ของตน บทร้อง
โต้ตอบกันระหว่างอันเตรกับอันโดรเมตาในเรื่องวิวาห์พระสมุทรนี้ มี
ความเด่นอยู่ที่ถ้อยคำอันสละสลวย ทั้งในความพรรณนาและในบท
แสดงความเสน่หาต่อกันและกัน เช่น บทร้องของอันเตร ที่ว่า

“อันโคธเมคาสวรวรรค์ ยิ่งกว่าชีวันเสนาหา
 ขอเชิญสาวสรวรรค์ขึ้นฟ้า เปิดวิมานมองมาให้ชื่นใจ
 ถึงกลางวันสุริยันแจ่มประจักษ์ ไม่เห็นหน้านางลักษณยิ่งมิดใหญ่
 ถึงราตรีมีจันทร์อันอำไพ ไม่เห็นโฉมประโลมใจก็มีถม
 อำคองสุริยศรีของพี่เอ๋ย ขอเชิญเผยหน้าต่างนางอีกหน
 ขอเชิญจันทร์ส่องสว่างกลางสากล เชิญมาให้พี่ลยเยือกอุรา”

บทละครพูดเรื่องวิวาทพระสมุทร ได้ตีพิมพ์เผยแพร่เป็น
 ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ และต่อมาได้มีผู้ขออนุญาตจัดพิมพ์อีก
 หลายครั้ง ครึ่งหนึ่งนับเป็นครั้งที่สิบ

บทละครพูดเรื่องจัดการรับเสด็จ เป็นพระราชนิพนธ์บทละคร
 พูดชุดเดียว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราช
 นิพนธ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ เนื้อเรื่องเป็นเรื่องเยาะเย้ยเสียดสีข้าราชการ
 ที่ขึ้นเจ้านายจนเกินควร คือ พระยาศรีบุรีรัมย์ ผู้ว่าราชการเมือง
 ศรีภิรมย์ ได้รับโทรเลขว่าเจ้านายพระองค์หนึ่งจะเสด็จมา จึงเตรียม
 การรับเสด็จเป็นการใหญ่ พระยาศรีบุรีรัมย์ตื่นเตนในการรับเสด็จ
 ครองหนัก เรื่องนี้จบลงด้วยความขบขัน เพราะเมื่อถึงกำหนดเวลา
 เสด็จ ปรากฏว่าโทรเลขที่ได้รับเป็นโทรเลขปลอม

(ข)

บทละครพูดเรื่องวิไลเลือกคู่ ของ ศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เป็น บทละครพูด ๓ องก์ โดยแปลงจากเรื่องละครพูดภาษาฝรั่งเศสชื่อ เลส์ วิวาซิเต้ส์ คือ คะบีเตน ตีก ของ อ็องเจน ลาบีซ และ เอควาร์ต มาร์แตง ทรงพระราชนิพนธ์จบบริบูรณ์เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความโลภของมนุษย์ กล่าวคือ คุณหญิงเขียว ประดิษฐานราชการได้เลี้ยงหลานซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกันไว้ ๒ คน ชื่อ ร้อยเอกรัตน์ ติกะเสน และ น.ส. วิไล นายติศ ฉมังกิต ครูของ น.ส. วิไล เป็นพ่อสื่อชักน่านายติง ชาญคำฉนวน ให้มาสู่ขอลูกศิษย์ของตน เพราะหวังจะได้รับสินจ้าง คุณหญิงเขียวเห็นชอบด้วยภายหลังมาทราบว่า หลานชายกับหลานสาวรักกัน จึงบอกเลิกทางนายติง ฝ่ายนายติศเมื่อไม่สมคิดจึงหาอุบายปรัปรำรันธ์ว่าเป็นคนเจ้าชู้ วิไลหลงเชื่อจึงกลับใจจะแต่งงานกับนายติง แต่เมื่อความจริงปรากฏวิไลก็คืนดีกับรัตน์ นายติศพยายามหาอุบายยุยงให้แตกร้างกันอีกแต่ไม่ได้ผล

บทละครพูดเรื่องล่ามดี ของ ศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เป็นบทละครพูดชุดเดียว โดยแปลงจากเรื่องละครพูดภาษาฝรั่งเศสของ กริสตังค์ แบร์นาร์ต

(ง)

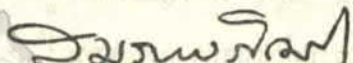
เป็นละครพูดภาษาไทยแกมอังกฤษสั้นๆ ตัวเอกของเรื่องคือ นายจอน
ล่ามจำเป็นโรงแรมสงขลา เนื้อเรื่องเป็นเรื่องตลกขบขัน คือ วิชารัก
คึกขัน รักกับ เบ็ตตี สมิต ได้สู้ขอต่อนายยอน สมิต ผู้บิดา แต่
นายยอน สมิต ไม่ยอมให้นอกจากคึกขันจะได้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งใน
บริษัทที่เขาทำงานอยู่ ทั้งสองจึงพากันหนีไปพักที่โรงแรมสงขลา
นายยอน สมิต ได้ตามมาพักอยู่โรงแรมเดียวกันโดยบังเอิญและได้ให้
บอຍไปตามตำราจมา นายจอนเป็นล่ามแทนล่ามประจำซึ่งคิดถูระ แต่
เขารู้ภาษาอังกฤษน้อยมาก จึงแปลคำแจ้งความที่นายยอน สมิต แจ้ง
แก่ตำรวจไม่รู้เรื่อง ตำรวจได้จับตัวคึกขันและเบ็ตตีพาไปหานาย
ยอน สมิต เพราะสังเกตเห็นหน้าเหมือนรูปถ่ายที่นายยอน สมิต
ให้ดู ขณะที่กำลังวุ่นวายอยู่นั้นผู้อำนวยการบริษัทที่คึกขันทำงาน
โทรศัพท์มาบอกว่าทางบริษัทจะรับคึกขันเป็นหุ้นส่วนด้วย นายยอน
สมิต จึงเต็มใจยกลูกสาวให้

พระราชนิพนธ์บทละครพูดเรื่องล่ามคึกขัน คณะเสือบ้ากองเสนา
หลวงรักษาพระองค์ได้แสดงเป็นครั้งแรก เมื่อคืนวันที่ ๘ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๔๖๑ เพื่อเก็บเงินรายได้ปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุปทาน ซึ่ง
เจ้าภาพได้บำเพ็ญอุทิศแก่ ท่านผู้ทรงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ และ

(๑)

ได้ให้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้แจกเป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ขออำนาจ
กุศลทั้งปวงนี้จงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้ ท่านผู้หญิงประภา
ศรีธรรมมาธิเบศ ผู้วายชนม์ ประสบแต่อริยคุณมณูญผล เสวยสุข
สมบัติในสัมปรายภพสมกัมโนปนิธานของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

น.อ. ร.น.

(สมภาพ ภักมย์)

อธิบดีกรมศิลปากร

กรมศิลปากร

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ

ท.จ.ว.

๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

ประวัติ

ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ

ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ เป็นธิดาพระยาพิจารณา-
ปฤชามาตย์ (สุหรัย วัชรภักย์) และคุณหญิงจำเริญ พิจารณาปฤชา-
มาตย์ สกุลเดิม “ภัทรนาวิก” เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๑
มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน คือ

๑. นายประพันธ์ วัชรภักย์ (ถึงแก่กรรม)

๒. คุณหญิงประไพ ตีรณสาร

๓. ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ

๔. นายประพัทธ์ วัชรภักย์

๕. นางสาวประพิศ วัชรภักย์

๖. นายประพจน์ วัชรภักย์

๗. นายประพาส วัชรภักย์ (ถึงแก่กรรม)

๘. นายประพนธ์ วัชรภักย์

๙. นายประพงศ์ วัชรภักย์

(๒)

และมีพี่น้องต่างมารดา คือ

๑. นางถนอม จารุรัตน์	} ถึงแก่กรรม
๒. คุณหญิงเพิ่มคำรังแพทยาคณ	
๓. หม่อมระววย เกษมสันต์ ณ อยุธยา	
๔. นางสาวนัยประสาสน์ (เกษม ณ สงขลา)	
๕. นายกระแสร วชิราภัย	

ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมมาธิเบศ ได้เข้าเรียนในโรงเรียน
อัสสัมชัญคอนแวนต์ตั้งแต่ชั้นเล็กจนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแผนก
ภาษาฝรั่งเศส และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ได้ช่วยคุณหญิงจำเริญ ฯ
ผู้เป็นมารดาดูแลกิจการบ้านเรือนและจัดการทรัพย์สิน เมื่อท่าน
เจ้าคุณบิดาถึงแก่อนิจกรรมและน้องชายก็ยังอยู่ในวัยศึกษาทั้งในและ
นอกประเทศ ท่านผู้หญิงประภา ฯ จึงเป็นผู้จัดการผลประโยชน์ของ
ครอบครัวแต่ผู้เดียว จนกระทั่งทำการสมรส

ท่านผู้หญิงประภา ฯ ชอบการเย็บปักถักร้อย จัดพุ่มดอกไม้
และทำอาหารคาวหวาน ทั้งยังเป็นผู้มีฝีมือในการทำขนมต่าง ๆ เช่น
ขนมผิงไทย ขนมตาล โดยเฉพาะขนมผิงไทยเคยนำเข้าประกวด และ
ได้รับรางวัลชนะเลิศในงานประกวดขนมประเภทต่าง ๆ ด้วย

เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๔๙๘ ท่านผู้หญิงประภา ฯ ได้ทำการ
สมรสกับเจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ และในโอกาสต่อมาได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เข้าเฝ้าล้นเกล้า ฯ ทั้งสองพระองค์

ในงานพระราชพิธีฉัตรมงคลปี ๒๕๐๐ ท่านผู้หญิงประภา ศิริธรรมาธิเบศ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติย-
จุลจอมเกล้า และอีก ๕ ปี ภายหลังก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
ให้เลื่อนตราขึ้นเป็นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ

ท่านผู้หญิงประภาฯ ได้มีโอกาสติดตามเจ้าพระยาาศิริธรรมาธิเบศ
ไปเยือนประเทศต่างๆ ในยุโรปและเอเชียหลายครั้ง เช่นในปี ๒๕๐๒
ได้ไปเฝ้าเยี่ยมสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีขณะที่ทรง
ประชวรอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และได้เลยไปทัศนจรประเทศ
ต่างๆ ในยุโรปอีกหลายประเทศ และในเดือนเมษายน ๒๕๐๕ ได้ไป
เที่ยวประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น ไต้หวันและฮ่องกง ปี ๒๕๐๖ ขณะที่
เจ้าพระยาาศิริธรรมาธิเบศดำรงตำแหน่งอุปนายกสภาภาษาไทย ไป
ประชุม ๑๐๐ ปี ภาษาที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ท่าน
ผู้หญิงประภา ฯ ก็ได้ติดตามไปด้วย

ทางด้านการบุญการกุศล ท่านผู้หญิงประภา ฯ ได้บริจาคเงิน
บำรุงสภาภาษาไทย โรงพยาบาล วัด และองค์การสงเคราะห์ต่างๆ
อยู่เสมอ

ท่านผู้หญิงประภา ฯ ได้อยู่กับท่านเจ้าพระยาสามีด้วยความ
ราบรื่นเป็นสุขตลอดเวลา ๑๘ ปี จนกระทั่งเริ่มป่วยด้วยโรคัมพาต
ที่หลอดเลือดและหลอดเลือดอาหาร ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลจุฬา-
ลงกรณ์หลายครั้ง และเมื่อมีอาการดีขึ้นก็กลับมารักษาตัวที่บ้าน ใน

(๔)

ระหว่างที่ป่วยอยู่นานร่วม ๒ ปีนี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นางสนองพระโอษฐ์นำแจกันดอกไม้มาพระราชทานหลายครั้งทั้งที่บ้านและที่โรงพยาบาลซึ่งท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ รู้สึกซาบซึ้งสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้า ฯ

ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ท่านผู้หญิงประภา ฯ ได้มีอาการป่วยหนักจนเกินความสามารถของแพทย์จะช่วยเหลือได้ และได้ถึงแก่อนิจกรรมโดยสงบ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๑๖ กำหนดอายุได้ ๖๕ ปีเศษ

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยมประกอบศพฉัตรเบญจาตั้งประดับ ปีกลองชนะประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมกำหนด ๓ คืน และทั้งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นายกัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา เลขาธิการพระราชวังเชิญพวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปวางพระราชทานที่หน้าโกศศพ ท่านผู้หญิงประภา ศรีธรรมาธิเบศ ณ บ้านจิตตสุข ทรอกเวท ถนนสีลม

ทั้งนี้เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้า ฯ

สารบาญ

วิวาหพระสมุท

ทัวละคร

ชุดที่ ๑

ชุดที่ ๒

จัดการรับเสด็จ

วิไลยเลือกคู่

ทัวละคร

ลำดับฉาก

องก์ที่ ๑

องก์ที่ ๒

องก์ที่ ๓

ลุ่มดี

หน้า

๑

๑

๓

๔๐

๘๓

๑๑๕

๑๑๗

๑๑๘

๑๑๙

๑๕๔

๑๗๗

๒๐๙

บทละครพูดสลัปลำ

เรื่อง

วิวาห์พระสมุทร

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรมศิลปากร
พิมพ์

กรมศิลปากร

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมศิลปากร
กรุงเทพฯ

“วิวาหพระสมุท”

ตัวละคร

ท้าวมิดัส (เจ้าผู้ครองเกาะอัลพะเบตา)

อันเดร (เจ้าต่างนคร)

กิริล (สหายของอันเดร)

คริสโตเฟอร์ (หัวหน้านักบวช)

โยฮันนิส (หลานคริสโตเฟอร์)

คอนสตันตินัส (สหายของโยฮันนิส)

มาร์คัส (พลเมืองอัลฟา)

นายนาวาเอก เอ็ดเวิร์ด ไลอออน

นายเรือเอก ชอร์ช วอลเตอร์ส } (เรือรบอังกฤษ “อ็อกสฟอร์ด”)

นายเรือโท ขอน วอลลิส

เด็กหล่ (เด็กบ๋อยของนายนาวาเอก ไลอออน)

อันโครเมตา (ธิดาท้าวมิดัส)

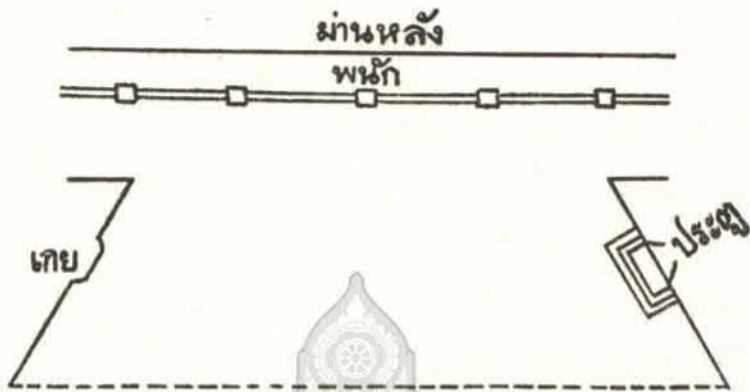
แมรี ริดเคิลล์ (นางสาวอังกฤษ พี่เลี้ยงนางอันโครเมตา)

เอเลน } (นางสาวใช้ในวัง)
โสเฟีย }

เซเลีย (หญิงสาวเมืองอัลฟา)

นอกจากนี้มีทหารเรือ ตำรวจ หญิงชายพลเมือง ฯลฯ

ฉาก

ลานระหว่างวังกับวัด เมืองอัลฟา นครหลวงแห่งอัลพะเบตา
จากผืนหลังเปนทเล มีเกาะและแหลมบังเปนอ่าว เห็นทเลใหญ่ทาง
ระหว่างช่องเกาะและแหลม ด้านหลัง ต่อฉากหลังเข้ามา มีพนักก่อด้วย
ศิลาแลงปูนอย่างแข็งแรง สูงราวเก้าเอว มีเสาสี่เหลี่ยมชั้น ๆ เปนตอน ๆ
(ต้องทำให้แข็งแรงพอที่คนจะขึ้นนั่งบนนั้นได้) ด้านขวาเปนวังทำว.mit
เปนตึก ๒ ชั้น ชั้นล่างมีหน้าต่าง ๓ ช่อง เปิดได้ทั้ง ๓ ช่อง ชั้นบนมี
หน้าต่าง ๓ ช่อง เหมือนกัน แต่เปิดได้ช่องเดียว คือช่องกลางซึ่งมีเกยยื่น
ออกมาข้างหน้าด้วย (และเกยนี้ต้องทำให้แข็งแรงพอที่คนจะขึ้นได้)
ด้านซ้ายเปนโบสถ์ มีประตูใหญ่อยู่กลาง (เปิดได้) และมีบรรไดลงจาก
ประตู เปนบรรไดปูศิลา ปลายจากทั้งข้างขวาและซ้ายทำหักไป เพื่อให้
เห็นเปนถนน เดินไปมาได้หว่างปลายฉากกับพนักด้านหลัง

“วิวาหพระสมุท”

๓

จากนี้ใช้สำหรับตลอดเรื่อง แต่ในชุดที่ ๑ มีธงเทียวติดตกแต่ง
และที่ประตูโบสถ์แขวนพวงดอกไม้ใบไม้เป็นเฟื้อง ในชุดที่ ๒ ไม่มีของ
ตกแต่ง

ชุดที่ ๑

(เมื่อเปิดฉาก พลเมืองยืนอยู่แน่นลานหันหน้าไปทางโบสถ์ มีทหารยืนรายทางจาก
ประตูโบสถ์ไปทางข้างขวาโรง อันเป็นทางที่เจ้าเมืองเดินจากวังไปโบสถ์ ที่ประตูโบสถ์มีตำรวจ
ของเจ้าเมืองยืนยามอยู่คู่ ๑ ประตูโบสถ์เปิดอยู่)

บทร้องหมู่—ชาวเมือง (โยนดาบ)

- ๑ พวกเราชาวบุรียินดีเหลือ พระเป็นเจ้าเอื้อเฟื้อเราหนักหนา
จึงแสนสุขสนุกทุกเวลา ทั้งที่พาราครีไม่มีภัย
ถึงเมืองเราเล็กน้ยกระจอยจืด จะเคืองร้อ้นจนหนักก็หาไม่
ใครอยากโตโอ้อ้างก็ช่างใคร เราพอใจมันเหมาะแล้วเกาะเรา
อยู่ที่กลางหว่างน้ำสมุทรล้อม เหมือนกำแพงแรงห้อมคั่นกัเจ้า
เมื่อยามร้อนลมโชยโรยรินเรา ก็บรรเทาความร้อนระทมกาย
ถึงยามหนาวลมอ้าวก็พัดอุ่น หอมกรุ่นๆ โออากาศค่อยผาตผาย
ทั้งนี้ทั้งเมืองแมนแสนสบาย ทั้งหญิงชายสุขสมอารมณ์จิต ฯ

บทสวด (ในโรง ทางโบด)

(ถา - “Onward Christian Soldiers”)

๑	อ้าพระองค์ผู้ทรงฤท	ธิมหิทธิ โลกินทร์
	พระรังฟ้าและรังดิน	นรชาติรังสรรค์
๑	ทรงสร้างสัตว์ไตร่จាន	และประทานชีวัน
	ทรงสร้างพืชผลาพร	ณประคิษฐพฤกษา
๑	ขอพระองค์พระโลเกน	สุรเคชทรงอา
	นุภาวะประสาทสา	ระพัตเพิ่มพุลผล
๑	โปรดรักษาพระองค์รา	ชะวิตาละดล
	อิกรักษะนฤมด	วรราชบุตรี
๑	ขอให้ทรงเจริญสุข	นิรทกษัยย
	ให้สองทรงสวัสดิ	นิรโรกษภัยล
๑	อิกคุ้มครองทั้งผองทวย	นรราชภูริสุขสานต์
	คุ้มครองรัฐระโกลาน	สิริรุ่งรุจี

(เมื่อเริ่มบทสวดนี้ บรรดาคนที่อยู่กลางโรงคุกเข้าทั้งหมด เว้นแต่ทหารกับตำรวจ
ซึ่งยืนตรงอยู่ ครั้นเมื่อจบบทสวดแล้ว ทุกคนร้อง “สาธุ” แล้วลุกขึ้นยืน บัดนั้นคนตรีเริ่ม
ตีเพลง ซึ่งจะร้องต่อไป และต่อเนื่องจนกว่าจะเริ่มร้อง ในระหว่างนี้ มีตำรวจประมาณสี่
คนวิ่งออกมาจากในโบด นำหน้าหัวมิคส์ซึ่งองราชบุตรี มีหัวหน้านักบวชและนักบวชกับ
ขุนนาง และผู้หญิงออกมาด้วย คือ แมรี วิดเคิลล์ เอเลน โสเพีย เปนตัน ตำรวจ
เมื่อลงบรรไดถึงพื้นแล้วกลับทอ้งหัน ยืนหันหน้าไปทางโบด หัวมิคส์กับราชบุตรียืนที่บรรได
ชั้นบน คำนับพลเมือง บัดนั้นพลเมืองจึงเริ่มร้องเพลง)

บทร้องหมู่—พลเมือง

(นางนาค)

- ๑ ไชโยราชาธิบติ ผู้ครองบุรี และเขตตะแคว้นแดนงาม
- ๑ ยโสโถมยงนงราม ประเสริฐเลิศงาม ผู้พระบุตรีศรีสมร
- ๑ ข้าเจ้าเหล่าชนนิกร อำนวยอวยพร ให้นางสวัสดิ์วัฒนา
- ๑ จงเจริญพระชนม์พรรษา สุขทุกทิวา ราตรีอย่ามีหมองมด
- ๑ ขอพระเป็นเจ้าสากล จงบันทาสดล ให้นางเกษมเปรมปรีย์
- ๑ กันภัยอย่าให้ย่ำยี ประสงค์ไฉน จงได้สัมฤทธิ์สิทธิ์สรรพ ฯ

บทพากย์—ท้าวผิกัด

- ๑ ขอบใจขอบใจท่านครั้น ประนอมพร้อมกัน ให้พรแก่พระบุตรี
- ๑ วันนี้งามยามดี คล้ายกับดดี สมภพแห่งเจ้าธิดา
- ๑ ตัวเราปลื้มเปรมวิญญา ที่ปวงประชา อุสาหะช่วยอวยพร
- ๑ บัดนี้โถมยงองอร จะกล่าวสุนทร มธุรตอบขอบใจ

บทร้อง—อันโคโรเมลา

(นาคราช)

- ๑ ได้ฟังคำอวยพรสุนทรหวาน แสนทราบสรวนกลมวิมลใส
- ข้าจะขอกล่าวตอบเพื่อขอบใจ จงรับไมตรีขอบเพื่อตอบแทน

ธรรมชาติหญิงชายทั้งหลายไซ้
หากมีมิตรจิตหายระคายแค้น
อันช้าน โศกคือเป็นหนักหนา
ถึงมีทุกข์สักหน่อยก็ถอยลด
ขอเทเวศร์ทรงเคหวิเศษศักดิ์
โปรดบันกาลสุขสวัสดิ์ศตาวาร

ถ้าหากไร้เพื่อนยากลำบากแสน
รสใด ๆ ไม่แมนไม่ตรัส
เพราะรู้ว่าท่านเป็นมิตรทั้งหมด
เมื่อพึงพจน์มิตรช่วยกันอวยพร
ช่วยพำนักเหล้าท่านสโมส
อนุสรสิ่งใดสมใจเทอญ ฯ

(พิณพาทย์เล่นเพลงพระยาเดิน กระบวนท้าวมิดัสเข้าโรงท่ายไปทางขวา เมื่อ
กระบวนไปพร้อมแล้ว พลเมืองต่างคนต่างท่ายไป และคนอื่น ๆ ก็ท่ายไปหมด คงเหลือแต่
โยฮันนิสกับคอนสตันตินัส)

โยฮันนิส — อย่างไรเพื่อน ? วันนี้เจ้าหล่อนราวกับนางฟ้า
เหียวนะ !

คอนสตัน — (พุดกระซาง ๆ) ไม่เห็นแปลกอะไรกว่าวันอื่น ๆ

โยฮันนิส — เอ๊ะ ! น้อย่างไรกัน ? พุดด้วยดี ๆ ก็กระซอกเอา
ราวกับจะกัด เป็นอะไรไปหรือเพื่อน ?

คอนสตัน — เป็นอะไร ๆ ทุกอย่างนอกจากตาย !

โยฮันนิส — ฮือ ! ก็จะไม่ทำอะไรอย่างเดียว

“วิวาห์พระสมุทร”

๘

คอนสตัน — ก็ถ้าแกอยากให้ฉันตายนักก็ไม่ยากอะไร ตามที่มีอยู่กับมือ พันเสียก็แล้วกัน หรือผลักฉันให้คว่ำลงไปจากเชื่อนี้ก็ได้

โยฮันนิส — ขอบใจที่แนะนำทางให้ แต่ฉันเองก็ยังไม่อยากตาย และถ้าฉันฆ่าแกได้โดยฉันไม่ต้องเสียชีวิตเองด้วย บางทีฉันก็จะทำตามประสงค์ของแกได้ แต่ฉันไม่เห็นการออก เพราะฉันจำใจต้องขัดใจเพื่อน ยอมฆ่าเพื่อนไม่ได้จริงๆ เทียว

คอนสตัน — นี่แกพูดเปื่อยของแกจบหรือยัง ?

โยฮันนิส — อ้าว ! พังตุลี ! กลับหาว่าพูดเปื่อย ! แกจะพูดอะไรก็พูดไปซิ ฉันไปห้ามปรามอะไรแกฤ ?

คอนสตัน — จะช่วยออกความคิดหน่อยไม่ได้ฤ ?

โยฮันนิส — เรื่องอะไร ?

คอนสตัน — ก็เรื่องเกิมนั่นสิ

โยฮันนิส — ก็ฉันได้ออกความคิดให้ทีหนึ่งแล้วไม่ใช่ฤ ?

คอนสตัน — จริงอยู่ แต่มันไม่มีผลอะไรเลย

โยฮันนิส — ทำไม ?

คอนสตัน — เพราะผู้หญิงเขาไม่รักฉันนั่นสิ

โยฮันนิส — อือ ! นั่นเป็นข้อขัดข้องสำคัญอยู่ แต่ฉันจะช่วยแกอย่างไรอีกก็ไม่ได้ เพราะถ้าฉันจะไปเกี่ยวเจ้าหล่อนแทน แกก็คงไม่ชอบเป็นแน่

คอนสตัน — การเกี่ยวพาราสีอะไรฉันก็คงจะไม่เลวกว่าแก่นัก แต่ที่ฉันไม่สำเร็จประสงค์ก็เพราะมีข้อขัดขวางสำคัญอัน ๑

โยฮันนิส — อ้ายเครื่องขัดขวางนั้นมันเป็นอย่างไร รูปร่างเป็นอย่างไร ?

คอนสตัน — รูปร่างมันก็เป็นผู้ชายนั่นสิ

โยฮันนิส — โอ้โฮ ! ชื่ออะไร ?

คอนสตัน — ชื่ออันเคร

โยฮันนิส — ชื่อ ! แน่ละฤ ? แกมันจะหึงห่มมากเกินไปกระมัง ต้องขอให้เข้าใจว่าอันเครเขาเป็นเชื้อเจ้าต่างเมืองมา เจ้านายของเราก็ตองรับรองอย่างเป็นสัมพันธมิตรหรือญาติกันตามแบบ อันเครจึงได้ไปมาบ่อย ๆ ที่วัง ก็ย่อมจะได้มีโอกาสพูดจากับเจ้าหญิงอยู่บ้างเป็นธรรมดา

คอนสตัน — ธรรมดาทำไมต้องเยื่อมนำต่างพูดกัน

โยฮันนิส — ธรรมดาคนเราที่จะพูดกัน ถ้ามีอะไรขวางอยู่ระหว่างกลางก็พูดกันไม่ได้ถนัด เพราะฉะนั้นเมื่อมีผนังกั้นขวางอยู่ ก็ต้องไปไต่ล่นำต่าง

คอนสตัน — เวลานี้ไม่ได้ขอให้แก่เล่นตลกเลย ขอให้ช่วยในความทุกข์ร้อนต่างหาก อ้าว ! โหน่นแน่มมาแล้ว เราแอบดูเขาก่อนเถอะว่าเขาจะออกทำอย่างไร เมื่อเขาก็กกลเราจะได้ช้อนกลของเขา

“วิวาห์พระสมุทร”

๕

(ก่อนสตันตินัสพาโยอันนิสเข้าไปในประตูโบสถ์แล้วหับประตูแน่นดู อันเครกับคิริล
เดินเข้ามาจากทางซ้ายมือ คิริลหยุดยืนอยู่ที่พนักหลังเพื่อจุดธูปให้สหาย และฝ่ายอันเคร
ไปยืนตรงหน้าต่างวัง เจยหน้าวร้องส่งเสียงขึ้นไปที่หน้าต่างกลาง)

บทร้อง - อันเคร

(คลื่นกระทบฝั่ง)

๑	อันโครเมตาสุภาสวรค์	ยิ่งกว่าชีวันเสนาหา
	ขอเชิญสาวสวรค์ขวัญฟ้า	เบ็ดวิมานมองมาให้ชื่นใจ
	ถึงกลางวันสุริยันแจ่มประจักษ์	ไม่เห็นหน้านงลักษณ์ยิ่งมีคใหญ่
	ถึงราตรีมีจันทร์อันอำไพ	ไม่เห็นโฉมประโลมใจก็มีคมล
	อ้าดวงสุริย์ศรีของพี่เอ๋ย	ขอเชิญเผยนำต่างนางอีกหน
	ขอเชิญจันทร์ส่องสว่างกลางสากล	เยี่ยมมาให้พี่ยลเยือกอุรา ฯ

(นางอันโครเมตาออกมาทางหน้าต่างของกลางชั้นบน)

บทร้อง - อันโครเมตา

(บังใบ)

๑	ไฉนคำสำเนียงเสียงเสนาะ	แสนไพเราะรสรักเป็นหนักหนา
	เหมือนยินเสียงหงส์ทองที่ฟ่องฟ้า	กล่อมสุนทรพราวอนว่าน่ายินดี

(นางออกมาที่เขมมองลงไปเห็นอันเดร และร้องต่อไป)

ถึงแม้ว่าจะสนิทสนม	ก็ผวาเมื่อสลับศัพท์เสียงพี่
ถึงถึงนรอันรุ่มกมลุ่มฤดี	เสียงเหมือนทักทายวารีมาประพรม
แต่โอ้อวอนิจจาได้กินหวาน	มิช้านานก็ต้องกลืนทั้งชื่นชม
พอพี่ไปใจน้องต้องระทม	ยิ่งมาชมก็ยังชำระกำใจ ฯ

บทร้องคู่ — อันเดรกับอันโดรเมลา
(แขกสำหรับ)

อันเดร — ถ้าแม่ที่เลือกได้ตามใจพี่ จะไปพันที่นั่นนั้นหาไม่
จะยินชมขวัญตาผู้ยาใจ กว่าจะได้สรวลร่ามกอดแม่ยอครัก ฯ

อันโดร — โอ้พี่อย่าออกยากิจของมิตรเอย เมื่อไรเลยจะได้เชยชิดชม
กลิ่นหอมได้หอมคม ห่างรักหักการมณเ
โอ้แสนระทมระทวยเอย ฯ

อันเดร — ถ้าแม่ไม่เกรงใจบิดาเจ้า จะลักองค์นี้เยาว์จากตำหนัก
นี้หากเกรงโฉมฉายจะขายภักตร์ จึงจำหักใจคอยคุ้ยถ้อยที่ ฯ

อันโดร — โอ้อันโดรเมกานิจาเอย กระไรเลยเจ้าบ่เคยเข้าใจ
หมกหอมต้องตรอมใจ แทบจะบรกรโดย
หัวใจจะขาดเสียแล้วเอย ฯ

เจรจา

อันเดร — แมื่อยอดรักของพี่ หล่อนพูดเช่นนั้นพี่เสียใจ มิใช่พี่นั้น
จะเกล้งเมื่อไรเล่าน้องแก้ว มันเป็นกรรมของเราแล้วจึงไม่สมประสงค์

อันโดร — อันเดร นี่เรอนะพูดเป็นกลอนอย่างนี้เสมอหรือ ?
หรือเป็นแต่มาพูดที่นี้เท่านั้น

อันเดร — พูดเป็นกลอนเสมอไกรจะไปในีกออกเล่าหล่อนก็

อันโดร — ถ้าเช่นนั้นทำไมต้องมาพูดเป็นกลอนที่นี้ด้วยเล่า ?

อันเดร — ประการ ๑ เพราะธรรมเนียมตัวนายโรงเขาค้องพูด
เป็นกลอน อีกประการ ๑ ฉันอุส่าห์นั่งแต่งคำพูดไว้เพราะๆ ก็ต้องหา
โอกาสพูดเพื่อไม่ให้เสียเวลาที่ไร้สมองแต่ง

อันโดร — นี่แน่ เธอเลิกเป็นนายโรงเสียสักพัก ๑ ไม่ได้หรือ ?

อันเดร — อ๊ะ ! ก็ถ้าเลิกเป็นนายโรงเสียแล้ว ฉันก็มีได้กับ
หล่อนๆ ?

อันโดร — ถ้าไม่เลิกก็เห็นจะไม่มีเวลาพูดกันจบละ เพราะเรื่อง
แต่งกลอนคิดกันแต่งไม่เป็นเลย เพราะฉะนั้นพูดกันอย่างคนๆ ดีกว่า

อันเดร — ก็ตามใจหล่อนสิ

อันโดร — คิดนั้นขอถามว่าเธอมีความคิดอย่างไรบ้าง ?

อันเดร — ความคิดนั้นมีหลายอย่างหลายประการนักหล่อน

อันโดร — อะไบบ้าง ?

อันเดร — อย่าง ๑ ฉันนึกว่าจะยกทัพมาล้อมเมืองนี้

อันโดร — ก็แล้วอย่างไรเล่า ?

อันเดร — มีข้อขัดข้องสำคัญอยู่คือไม่รู้จะได้ออกทัพมาอย่างไร เพราะเรือของพระบิคาฉันทที่มีอยู่ ๓ ลำ ท่านเอาไปขายเขาเสียแล้ว ในระหว่างเวลาที่ฉันมาอยู่ทางนี้

อันโดร — ก็ไปหาเช่าเรือคนอื่นเขาไม่ได้ฤ ?

อันเดร — ขัดข้อง ; เพราะขุนคลังแกเอาเงินไปเข้าหุ้นส่วน แยกก็เสียหมด แล้วแบ่งก็กล่มละลายเสียด้วย

อันโดร — ก็กู้เงินใครเขาไม่ได้ฤ ?

อันเดร — ฉันเห็นมีคนที่มั่งเงินพอที่จะกู้ได้อยู่รายเดียว ก็แต่ท่านพระบิคาของหล่อนเองเท่านั้น แต่การที่จะกู้เงินของท่าน ไปเช่าเรือ บรรทุกกองทัพล้อมเมืองของท่านเอง คุณนั้นออกจะกระไร ๆ อยู่สักหน่อย

อันโดร — ถ้าเช่นนั้นทำไมไม่ตรงไปทูลพระบิคา ขอตัวดิฉัน ตรง ๆ

อันเดร — เออ ! จริงนะ ! ลืมนึกไปได้ ! แต่หล่อนเชื่อหรือ ว่าท่านจะยอมยกให้ ?

“วิวาห์พระสมุทร”

๑๓

อันโดร — ชื่อนั้นฉันรับประกันไม่ได้; แต่ก็ยังไม่มีใครได้เคยไปพูดจาสู่ขอโดยตรงเลย เพราะฉันนั้นถ้าเธอรีบไปพูดคุยนางที่จะสำเร็จได้กระมัง?

อันโดร — ถ้าเช่นนั้นฉันจะรีบเข้าไปเคียนทีทีเดียว

อันโดร — ไปเคียนทีไม่เป็นประโยชน์ เพราะเวลานี้ยังบรรทมกลางวันอยู่

อันโดร — ก็เมื่อไรจะตื่นเล่าหล่อน

อันโดร — ราวบ่าย ๕ โมง

อันโดร — ตกกลาง! บ่าย ๕ โมง ฉันจะไปหาท่านทีเดียว

อันโดร — ดีแล้ว เวลานี้ ไปเสียดีกว่าอนาคตกว่า

อันโดร — ลาทีนะ! (จูบมือโยกไปให้นาง)

(นางโยกมือตอบแล้วหายเข้าไปทางหน้าต่าง; บัณฑิตจึงเดินมาหาอันโดร)

ลิลิต — ผมไม่อยากขัดคอ แต่ผมขอบอกให้เจ้าทราบว่าการที่จะไปขอนางนั้นจะไม่เป็นการง่ายเท่าที่เจ้าคิดคอกนะ

อันโดร — ทำไม

กิริธ — ประการ ๑ ท้าวमितสเธอเป็นคนที่เป็นแก่ประโยชน์ ส่วนตัวมาก เพราะฉะนั้น ถ้าไม่ทำให้เธอโลภอยากได้ทรัพย์ หรือเธออยากเป็นใหญ่ เธอคงไม่ค่อยเต็มใจ นอกจากที่จะทำให้เธอตกใจกลัว นั่นแหละ บางทีก็จะสำเร็จได้เหมือนกัน

อันเดร — ก็แล้วอีกประการ ๑ เล่า?

กิริธ — อีกประการ ๑ มีผู้ที่เขาต้องการนางงามนั้นอยู่ด้วย
อีกราย ๑

อันเดร — ฉันรู้แล้ว แต่ฉันไม่รู้สิว่า เขาได้เปรียบฉันอย่างไร มั่งมีก็ไม่มากกว่า

กิริธ — เจ้าทราบได้อย่างไรว่าเราไม่มีกว่า

อันเดร — ก็ถ้าเขาไม่ขัดสนอยู่ละก็ทำไมจึงจะตะเกียกตะกายอยากได้นางอันโครเมต่านักเล่า?

กิริธ — อ้อ! นี่ใครๆ ที่อยากได้เจ้าหญิงนั้น แปลว่าต้องการทรัพย์สมบัติของหล่อนทั้งนั้นหรือเจ้า?

อันเดร — ก็อย่างนั้นละสิ!

กิริธ — ขอภัยเถิด ก็ตัวเจ้าเองล่ะ?

อันเดร — อย่าอิงไปนะ ที่จริงเมื่อแรกมาฉันเองก็นึกถึงแต่ทรัพย์สมบัติของหล่อนมากกว่าอย่างอื่น แต่ครั้นมาได้คุ้นเคยกันเข้าแล้ว แลเห็นว่าหล่อนออกจะรักฉันจริงๆ ฉันก็ออกจะเกิดเอ็นดูขึ้นมา จนเลยกลายเป็น

“วิวาหพระสมุท”

๑๕

เปนออกจะรักจริง ๆ แล้ว แຕ่อย่ามัวพุกกันเสียเวลาเปล่าเลย ช่วยกันคิด
อุบายที่จะใช้เพื่อให้ท่านท้าวมิตตกลยกลูกสาวให้เร็ว ๆ หน่อยเถอะ .

กิริล — จะเอาเงินไปล่อให้โลกหรือ ?

อันเดร — เราก็ดไม่มีเงิน !

กิริล — จะบ๊อยยอด้วยยศหรือ ?

อันเดร — เราก็ดไม่มีจะให้เธอได้ !

กิริล — ถ้าเช่นนั้นต้องใช้อำนาจทำอะอะ —

อันเดร — เราก็ดไม่มีอะไรจะต้านางอำนาจ

กิริล — มีสิ !

อันเดร — ที่ไหน ?

กิริล — ในอ่าวนั้นอย่างไรละเจ้า

อันเดร — ฉันไม่เข้าใจ !

กิริล — อะไรไม่เข้าใจ ก็เรือรบมีอยู่นั้นทั้งล่ายังไรละ

อันเดร — ก็มันเรือแพนาวอะไรของเราที่ไหน ?

กิริล — แล้วกัน ! ถึงมันไม่ใช่ก็ตีต่างเอาไม่ได้หรือเจ้า ?

อันเดร — จะตีต่างตีแต่งอะไรได้ เขาชักธงอังกฤษอยู่ออก
โทนโท !

คิริธ — ก็ดีที่ว่าเราได้ไปทำสัญญาสัมพันธ์ไมตรีกับอังกฤษ
แล้วอังกฤษส่งเรือรบมาช่วยเรา อย่างนี้ก็จะแล้วกัน

อันเดร — ชอบกล น่าสองคุ

คิริธ — ลองเดอะ !

บทร้องคู่ — อันเดรกับคิริธ
(แยกหน้า)

อันเดร —

ผู้ใดมีอำนาจาสนา

ธรรมคาหาอะไรก็ทำได้

กำหนดคือยุติธรรมจงจำไว้

ไครหมัดใหญ่ได้เปรียบเรียบเทียวเกลอ

คิริธ —

ไครหมัดย่อมต้องด้อมกายายอบ ต้องคอยหมอบคอยกราบราบเทียวเหนือ

คอยระแวงแขงอยู่ละเออ

มิได้กล้าเผยอขึ้นตึงตัง

อันเดร —

มีอำนาจาสนาวาจาสิทธิ์

พูดสิ่งใดไม่ผิดเพราะฤทธิ์ขลัง

คิริธ —

ถึงพูดผิดกำหนดชักตึงบัง

กลายเป็นพูดถูกจึงไปทั้งเพ

“วิวาห์พระสมุทร”

๑๗

อันเดร — กำหมักเล็ก

กิริล — ลูกเต็กเตียงไต้

อันเดร — จะส่งเตียงเตียงไป

กิริล — ไม่ไหวเหว

อันเดร — ต้องขอยืมหมักโต

กิริล — ไว้โน้เบ้

อันเดร — เดินไอ้เอ๋

กิริล — วางปิ้งให้ถึงตี ๆ

(สองสหายเดินจูงมือกันไปทางขวา)

(ขณะได้อินเสียงเอะอะในโรงทานข้างขวา คือ ได้อินเสียงจีนพูดเอะอะว่า “เลี้ยวกั๋ง! น้ำตาลอย่างดี!” ฯลฯ และเสียงคนอื่นพูดกันต่าง ๆ นานา แล้วเด็กหญิงออกมาจากทางขวา มีพลเมืองห้อมล้อมมาเป็นกลุ่มใหญ่ พอโผล่ออกมา พลเมืองก็ร้องบทต่อไป :-)

บทร้องสลับ

(ชมคนนอก)

ลูกคู่ — นี่ตัวอะไรอยากใคร่รู้ ๆ ๆ กล้ายมมนุษย์เรานี้หนา

เซเลี่ย — เหมือนมนุษย์พร้อมพรั่งทั้งกายา

มาร์โคส — แต่ทว่ามีทางกลางกระบาน

เซเลย์ — เดินเหมือนคน

มาร์โคส — ไม่ชน เหมือนลิงไพร

เซเลย์ — พุคก็ได

มาร์โคส — มากกว่า เกรจน

เซเลย์ — คนหรือไร?

ลูกคู่ — เข้าใกล้ ไม่ได้การ

มาร์โคส — อย่าล้อหนา

ลูกคู่ — ทำจะพล่าน มากักตาย?

เด็กหัด — เลี้ยวก้ง? พวกเขี้ยวทงนง?

เซเลย์ — นั้นมันพุคหรืออะไร?

มาร์โคส — ดูเหมือนพุคห่ล่อน

เด็กหัด — ดูเหมือนพุค? ไกลพุคไล่ ไล่แต่ฟ้ง หูไม่เตก ก็ฟ้ง
พุคเอาชี!

เซเลย์ — นี่แกเป็นคนๆ?

เด็กหล่ — อุ๊บ๊ะ ? ตามอีไลอย่างนั้น ? ไม่เป็นกงจะเป็นอีไลละ ?

มารุโศส — หมายถึงเปนสัตว์นะสิ

เด็กหล่ — เปนสัตว์อีไล ? เปนปู้มึงก็ไล่ ลียำแท้ ๆ !

เซเลียบ — มันก็พุดคล้ายคนนะมารุโศส

เด็กหล่ — แม่หนูกงนกก็พอยเซียวไปล้วย ? ก็อ๊วเป็นกงนะสิ
ล้วยก็เป้นผัวหล่อนกก็ไล่ ?

เซเลียบ — อ๊ย ! คุสิ พุดอะไรอย่างนั้น ?

เด็กหล่ — ที่ยังงี้ละก็เข้าจายละ ! ผู้หญิงมันเหมืองกั๊งทังน่าน
พุดถึงผัวอีเข้าจาย

มารุโศส — นี่แน่ ! แกว่าแกเป็นคน ทำไมแกมีทางที่หัว ?

เด็กหล่ — ทางที่ไหน ? นี่ผมต่างหาก

มารุโศส — ผมก็ไวย่างฉั่นหรือคนอื่น ๆ ซิ นี่ทำไมยาวเป้นหาง

เด็กหล่ — ลื้อนนี่เป็นกงไวย่าหมามาก ; ไวย่ผมอย่างนี้ลื้มมาก
ใช้ไล่หลายอย่าง

มารุโศส — ใช้ได้อย่างไรบ้าง ?

เด็กหล่ — อ๊วจ้เล้าให้พั่ง พั่งลื ๆ นะ !

บทร้อง — เต็กหลี่

(จินน่าเรอ)

๑ อัวเปินจิ้นชีวไลซ์ไคไม่ลู้ พากันลู่ถูกลงไม่เป่งเลื่อง
 เมืองของอัวตงฮั่วล่ำเลื่อง เป่งบ้างเมืองนักปาคฉิลาลัก
 ก็ผมเปี่ยนชีเป่งยี่หื้อ บอกเซียงฮ้อไปไหนไคลู้จัก
 เมื่อทำผิดโปลิศเขาชอบนัก จับทางเปี่ยจุตซึกเอาตัวไป
 แม้เป่งบ๋อยลัษชัยนายหัวหลัง นายเขาสั่งชัตเกือกเลือกใหม่ ๆ
 ไม่ต้อหาผ้าผ่องให้ล้องใจ เอาทางเปี่ยดูไถเกือกมันลี
 แม้เปินกุกทำควไม่ก้วยาก ไม่ล่ำบากยากนานการชัตตี
 ผ้าเช็ดด้วยขามอีไลไม่ต้อมมี เอาเปี่ยนต้างผ่าน่าชมจิง ฯ

เจรจา

มาร์โคส — อัวะ ! ข้าไม่เห็นทีเลย ! สกปรกจะตาย !

เต็กหลี่ — ลือไม่ลู้จักอีไล ไม่ลู้จักของลี

มาร์โคส — ที่ทางบ้านเมืองแจะเป็นอย่างไรไม่ทราบ แต่ที่บ้านเมืองนี้เขาไม่ใช่อย่างนั้น

“วิวาห์พระสมุทร”

๒๑

เซเลีย — แก้ว! แก้วมาจากเมืองไหนนะ?

เด็กหลี่ — มวงจิ้น

เซเลีย — อะไรนะ? เมืองต้นหรือ?

เด็กหลี่ — มวงจิ้น! ทงฮัว!

เซเลีย — นั่นเป็นไรเล่า! จันทน์แล้ว! มาจากคงจริง ๆ แหะ

เด็กหลี่ — เลี้ยวก้ง! ไบบอกว่ามาจากคง! ฮัวว่าตงต่างหาก

เซเลีย — รู้แล้ว! แก้วไม่รู้ชัด จึงพูดว่า “ทง” จันเรียกว่าคง

คนอื่นๆ — (พูดกันแซ่) คนบ้านะสิ

เด็กหลี่ — คนบ้านี่ไหน? ใจ้ แท้ๆ พวกสื่อ ฮัวมาจากทีเล

ต่างหาก

มาร์โกส — เอ๊ะ! ถ้าเช่นนั้นก็เป็นผีทะเลนะสิ!

เด็กหลี่ — เลี้ยวก้ง! เบ้งคงแท้ๆ ทว่าเป้นผีทะเล! ยังไม่ทั้ง
ตายฮิลเบ้งผีเสียเลยว

คนแก่ผู้๑ — พวกเราระวังให้คินะ! จันได้เคยได้ยินปู่ย่าตายาย
ท่านกล่าวอยู่ว่า ถ้าเมื่อไรจะมีภัยมาถึงเมืองเรา จะมีผีขึ้นมาจากทะเล

(คนอื่นพากันตกใจ ต่างคนต่างพูดกันต่าง ๆ และต่างคนต่างหนีออกไปให้ไกลเด็กหลี่)

เด็กหล่ — (พูดกับคนคุ) ไร่เท่ๆ พวกนี้ อี้ว่าอี้เบ้งฝี่ อี้วต้อง
หลอกให้สินุก (ทำเสียงคุ) เฮ้ย! อี้ยพวกเหล่านี! มึงลู้จักกูไหม?
กูเบ้งเจ้าทึเล ซ้อจียเซียงซ้องเต้! มึงต้องเอาหมูเบ้งไก่อมาให้กูกิน ไร่
เบ้งยั้งงักจิกิงพวกมึงทั้งหมก

คนแก่ — เจ้าประคุณ! ไร่โกรรเลย! ลุกจะไปจัดหาเครื่องเส้น
มาให้

เด็กหล่ — ไร่เลวๆ! กูเขียนลั ลู้ไหม? (พูดกับคนคุ) ซออย่า
ให้พวกทึทางหัวหลังมาทางนี้เลย จีมาซักกอ!

คนแก่ — เซียมมาทางนี้เด็กเจ้าข้า

เด็กหล่ — ไร่ไหน?

คนแก่ — ไร่กินเครื่องเส้นเจ้าข้า

เด็กหล่ — ลีทีเดียว น้ากูไป

(ตามักกับทอเมืองนำเด็กหล่ไปข้างซ้าย กงเทือนแต่มาร์โคสกับเซเลีย)

มาร์โคส — เซเลีย ทำทางมันจะ ไร่ได้เรื่องเสียแล้ว จะเกิดยุ่ง
กันใหญ่ จะทำอย่างไรดี

เซเลีย — ฉันทเห็นว่าควรรไปปฤกษาเหมมอังกฤษคุจะดี เพราะ
เขาเป็นคนมีความรู้มาก

“วิวาห์พระสมุทร”

๒๓

มารีโคส — จริงหล่อน บางทีแหม่มเขาจะช่วยคิดอ่านแก้ไข
เรียบร้อยไปได้ ไปหาแหม่มดีกว่า (สองคนพากันไปทางซ้าย)

(โยฮันนิส กับคอนสตันติโน้สออกมาจากโถง)

โยฮันนิส — สำเร็จแล้ว!

คอนสตัน — สำเร็จอะไร?

โยฮันนิส — อุบายที่จะช้อนกลของอันเทร

คอนสตัน — ก็อย่างไร?

โยฮันนิส — เราต้องคิดอ่านให้พวกพลเมืองแตกตื่นกลัวผีทะเล
ให้มาก ๆ เวลานั้นก็พอบรรจบครบรอบร้อยปี ถึงเวลาที่นิยมกันว่า
พระสมุทรจะมาทวงส่วย

คอนสตัน — แล้วก็จะเป่นประโยชน์อะไรกับเรา ฉันยังแล
ไม่เห็น

โยฮันนิส — อ้าว! ก็เมื่อพลเมืองตื่นกันเช่นนั้นแล้ว ท่าน
เจ้าเมืองก็จะต้องคิดแก้ไข ฉันก็จะยุขรวัลงของฉันให้ทูตเจ้าเมืองว่า
ทางที่จะแก้ไขก็มี ได้อยู่ทางเดียวก็ต้องทำพิธีวิวาห์ลูกสาวเจ้าเมืองกับ
พระสมุทรตามแบบโบราณที่เคยได้กระทำมาทุก ๆ รอบร้อยปี

คอนสตัน — อ้าว ! หล่อนก็จมน้ำตายเสียเท่านั้นเอง บ้าจริง ๆ
ความกึกของแก !

โยฮันนิส — ก็ฟังให้จบก่อนสิ ! พอถึงเวลาจะได้ฤกษ์ ขวัญ
ของฉันก็จะผ่านไปว่า พระสมุทบอกว่า ถ้าให้นางนั้นแต่งงานกับผู้ที่
พระสมุทจัดให้มาเป็นผัวนางแทนตัวละก็ใช้ได้

คอนสตัน — ชอบกล !

โยฮันนิส — ธรรมชาติผู้มีสติปัญญา ถ้าเอาชนะไม่ได้ตรง ๆ
ก็ต้องเอาชนะด้วยอุบาย !

บทร้องคู่ — โยฮันนิสกับคอนสตันติ โนส
(โยสลัม)

โยฮัน — ปากเปเนอก

คอนส — เลขเปเนโท

โยฮัน — โบราณว่า

คอนส — หนังสือตรี

โยฮัน — มีปัญญา

คอนส — ไม่เสียหลาย

“ วิวาห์พระสมุทร ”

๒๕

โยฮัน — ถึงรุ่มมาก

คอนส — ไม่มีปาก

โยฮัน — ลำบากตาย

คอนส — มีอุบาย

โยฮัน — พุคไม่เป็น

คอนส — เห็นบ่วงการ

โยฮัน — ถึงเป็นครูวิชา

คอนส — ปัญญามาก

โยฮัน — ไม่รู้จักใช้ปาก

คอนส — ให้จู้จ้าน

โยฮัน — เหมือนเต่าผึ่งนั่งซื่อ

คอนส — ซื่อรำคาญ

โยฮัน — วิชาชาญมากเปล่า

คอนส — ไม่เข้าที่

โยฮัน — ใครช่างพูดพลิกแพลงเหมือนแรงมาก

คอนส — คนนิยมลมปากมากเจียวพี

พร้อมกัน — ถึงรุ่มน้อยถ้อยคำให้ชาติ คงเป็นที่สมคนทีเจโก ฯ

(ร้องจบแล้วพากันไปทางขวา)

(นางแมรี วิคเตอัส กับนางเอเลนและโสเฟีย กับมาร์โคสและเซเลีย เดินเข้ามาจากทางซ้าย)

เจรจา

แมรี — อ้อ! เป็นเรื่องราวชอบกลอยู่ แล้วก็พวกพลเมือง
เขาเชื่อถือกันแน่นอนเทียวๆ?

มาร์โคส — พวกคนสมัยใหม่ที่ไม่เชื่อก็น้อยมาก แต่พวกผู้ใหญ่ ๆ
เขาเชื่อเพราะเถียงเขาไม่ใคร่ขึ้น

เอเลน — คราวนี้ถ้าหม่อมไม่ช่วยคิดแก้ไขเห็นจะไม่ได้การ

โสเฟีย — เจ้าหญิงจะถูกจับไปแต่งงานกับพระสมุทเสียแน่ละ

แมรี — การแต่งงานกับพระสมุทเขาทำพิธีกันอย่างไร?

เอเลน — ตามที่คิดันได้ทราบมา คือแต่งพระองค์เจ้าหญิงด้วย
เครื่องขาวเหมือนเจ้าสาว แล้วแห่ลงไปยังชายทะเลในวันที่น้ำขึ้นมากที่สุด
เอาตัวนั่งไว้กับเก้าอี้ลอยไปในทะเล

แมรี — เอ๊ะ! ถ้าเช่นนั้นมิจมน้ำตายๆ?

โสเฟีย — แล้วแต่คลื่นลม ถ้าคลื่นลมไม่จัดนัก ก็ช่วยเอากลับ
ขึ้นมาได้ แต่ถ้าคลื่นลมจัดก็ช่วยไม่ได้

เอเลน — แต่ถึงจะช่วยขึ้นมาได้ก็เต็มที เพราะเมื่อแต่งงาน
กับพระสมุทแล้วจะแต่งงานกับคนอื่นอีกไม่ได้อีกต่อไป

“วิวาหพระสมุท”

๒๓

แม่รี — ลำบากอยู่น้อย แต่เรายังไม่ควรจะตีตนก่อนใช้ เพราะบางทีท้าวมิดัสจะไม่ให้ทำตามธรรมเนียมเดิม

เอเลน — ก็ถ้าพลเมืองร้องให้ทำพิธีจะขัดเขาได้หรือคะ ?

โสเฟีย — แล้วเวลานี้ก็พะเอิน จำเพาะกรบกกำหนดร้อยปีแล้ว ค่าย

เซเลีย — แล้วก็พะเอินมีอ้ายตัวคนปลามาจากทะเลด้วย

แม่รี — เอ ! ถ้าเช่นนั้นก็ต้องคิดหาทางแก้ แต่ฉันก็ยังนึก ไม่ออกว่าจะแก้อย่างไร ถ้าเช่นนั้นได้มีใครเป็นที่ปรึกษาสักคน ๑ จะดี

(พิณพาทย์ทำเพลงกราวนอก พวกพลเมืองพากันออกมา โยงกันแอะอะถึงทวารเรือ และต่างคนต่างยืนเป็นกลุ่ม ๆ คอยดู แล้วแถวทวารเรือจึงเดินออกมา มีนายนาวาเอก เอ็ด เวอร์ต ไอออน เด็นนำหน้า และนายทหารเรืออีก ๒ คนคุมแถว)

บทร้องทวารเรือ

(กราวนอก)

๑ พวกเราเสนานาวายุทธ์	ฤทธิรุทรฤาถันสนั่นหล้า
ทุกหนย่นย่อไม่รอร่า	ระอิดระอาซึ่งนาวี
ว่องไวใช้จักรไม่พักผ่อน	เลี้ยวไล่ดักขรไปรี ๆ
ยิงปืนเปรี๊ยะ ๆ ก็เที่ยงที	ได้ทีซ้ำปล่อยตอร์ปิโด

เปรี้ยว ๆ โกรม ๆ โหมบิ่นใหญ่ แวบ ๆ แสงไฟคู่แสงไร
 บั้ง ๆ เรือถูกลูกปืนโต เผลาะ ๆ เหมาะหว่าเสียพอแรง
 ฟุตจ่อมทอร์บีโดโบโรได้ แยะบั้งเข้าไปไฟวูแสง
 ถูกเรือเข้าศึกตึกตะแกง พวกเราฤทธิแรงก็ไชโย !

(ในระหว่างที่ร้อง ทหารเรือย่ำเท้าตามจังหวะ จนเมื่อจบเพลงแล้วจึงหยุดยืนตรง
 แล้วนายทหารนอกทัก)

บทร้อง — นายนาวาเอก โลออน กับทหาร
 (แขกไทย)

โลออน — ทหารราชนาวิกนักรหา เพราะใจกล้าหาใครจะเปรียบได้

เจ้านายใช้ตายไหนก็ตายไป ถึงบรรลือไชวื้อชื่อ

ทหาร — ให้ฤชา

โลออน — ทุกประเทศเขตแดนอันแสนมนุษย์ ทุกสมุทหน่านน้ำยำเกรงข้า

เพราะยามรบ ๆ จริงไม่นิ่งช้า ยามเมตตาใจดี

ทหาร — ปราบผืนดิน

“วิวาหพระสมุท”

๒๕

โลออน — ไม่กตขี้ข่มเหงคนง่อย — ทั้งหญิงชายนิยม

นายทหาร — — — — — ทุกแห่งหน

โลออน — ผู้ชายชอบสนิทเป็นมิตรตน — ผู้หญิงชอบพวกพล

พลทหาร — — — — — ว่าเจ้าชู้

โลออน — ยามขึ้นบกยกไว้ให้พวกเรา — ไม่มีเหงาเซใหญ่

นายทหาร — — — — — ใครไม่รู้

โลออน — เทียวตลาดโรงเรือนชำนาญอยู่ — พยายามเย็นหาคู่

พลทหาร — — — — — เทียวเดินกรอ

นายทหาร — — — — — แต่ถึงเฟื่องเฟิงไร

พลทหาร — — — — — ไม่หยาบหยาม

นายทหาร — — — — — ไม่ลวนลามต่อหญิง

พลทหาร — — — — — จริง ๆ หนอ

นายทหาร — — — — — ล้วนรู้เลือกรู้รัก

พลทหาร — — — — — รู้จักพอ

นายทหาร — — — — — ชอบแต่ล้อสนุก

พลทหาร — — — — — สุขด้วยกัน ๆ

บทร้อง — แมรี

(บูล่ง)

๑ ดิฉันนี้ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์ เห็นทหารอังกฤษฤทธิมหันต์
 ชนมายังแดนเกาะนี้เหมาะครัน ตัวดิฉันต้อนรับด้วยจริงใจ
 ดิฉันเป็นอังกฤษมิตรบุตรี แห่งเจ้าครองธานีบุรีใหญ่
 พระเอนี้มีเหตุการณ์ร่ำคาญใจ ของงได้เมตตาปราณี
 ทหารเรือขึ้นชื่อและภานาม ว่าชอบช่วยนางรามผู้หมองศรี
 ขอท่านจงช่วยข้าในครานี้ จะยินดีขอบใจไม่ลืมบุญ ฯ

โลออน — อ้อ ! ถ้าเช่นนั้นจะเป็นหล่อนละครมะมิง ที่ชื่อมิสแมรี
 ริดเกิ้ลล์ ?

แมรี — ถูกแล้ว

โลออน — ฉันมีความยินดีมากที่ได้พบหล่อน ตัวฉันชื่อ นาย
 นาวาเอกเอ็ดเวิร์ด โลออน (จับมือกับแมรี) ฉันขออนุญาตนำนายทหาร
 ๒ นายนี้ให้หล่อนรู้จัก นายเรือเอก วอเทอร์ส นายเรือโท วอลลิส
 (เมื่อออกชื่อผู้ใด ผู้นั้นเดินออกจากแถวไปจับมือกับแมรี) เมื่อแตก

“วิวาหพระสมุท”

๓๑

หล่อนกล่าวว่ามีความรำคาญอะไรอยู่อย่าง ๑ ไม่ใช่ฤ? ถ้าฉันจะช่วย
แก้ไขได้ฉันจะยินดีทีเดียว

แมรี — เรื่องราวอยู่ข้างจะยืดยาว แต่ดิฉันขอกล่าวถึง
ปลายเหตุเสียก่อน เมื่อแต่กันนี้เกิดเรื่องปลาตะไกรขึ้นอัน ๑ คือพวก
พลเมืองเกิดสือกันว่ามีผีมาจากทะเล

ไลออน — เอ๊ะ! หวังใจว่าไม่ได้หมายความว่าพวกทหารของฉัน

แมรี — ไม่ใช่ เพราะเขารู้กันว่ามีทางที่หัว

ไลออน — อ้อ! ถ้าเช่นนั้นน่ากลัวจะเป็นอ้ายบอยของฉันเสีย
แน่แล้ว ฉันกลับมาจากเมืองจีน มันติดมากับฉันด้วย

แมรี — ถ้าเช่นนั้นแน่แล้ว พลเมืองที่นี่ไม่เคยเห็นจีน จึง
เห็นเป็นตัวปลาตะไกรอัน ๑ เพราะมีทางที่หัว

ไลออน — ฉันบอกมันหลายหนแล้วว่าให้ตัดเบียดเสีย มันก็ไม่
ยอม มันว่าถ้าตัดเบียดแล้วเป็นพวกจีนใหม่ คือเป็นคนในบังคับบริบัติน
จีน แต่ส่วนตัวมันเป็นคนในบังคับอังกฤษ มันจะเอาเบียดไว้ให้เป็นอีย้อ
แล้วก็มันมาทำยุ่งอะไรหรือจะ?

แมรี — มาตั้งตัวเป็นผู้วิเศษอะไรใหญ่โตทีเดียว

ไลออน — ไม่ได้การ วุ่นใหญ่ เข้าแผนของมันอีกแล้ว ขึ้นบก
ที่ไหนก่อนเหตุที่นั่น! เกียวนไปอยู่ไหน หล่อนทราบไหม?

แมรี — มีตาอะไรมาพาตัวไป ว่าจะไปหาเครื่องเล่นให้

ไลออน — จับมัน! ฉันต้องให้คนไปจับเอาตัวมา (พูดกับทหาร) ใครไปตามเด็กพลีสก ๒ คนเถอะ (ทหาร ๒ คนออกมาจากแถวยืนคอยรับคำสั่งต่อไป) มันไปทางไหน ใครรู้อ้าง?

แมรี — มาร์โคส ช่วยพาทหารเขาไปที่เด็ก พวกแกคงมีผู้รู้อ้างว่าเงินนั้นไปทางไหน

มาร์โคส — ได้สิเหม่ม (พูดกับพลเมือง) ใครเห็นคนมีหางที่หัวอยู่ที่ไหนบ้าง! (มีผู้ตอบหลายคนว่า “เห็น! อยู่ทางโน้น”) ถ้าเช่นนั้นมาช่วยกันนำทหารเขาไป (มาร์โคสกับเซเลี่ยนนำทหารเรือ ๒ คนออกไปทางซ้าย พร้อมด้วยพวกพลเมือง)

ไลออน — ทหารพักแถวได้

วอเตอร์ส — พักแถว! (นายและพลทหารต่างคนต่างไปเดินหรือยืนเล่นเป็นหมู่ๆ ทางข้างหลังโรง)

ไลออน — ฉันได้ทราบข่าวว่า วันนี้เป็นวันประสูติเจ้าหญิงธิดาเจ้าเมืองไม่ใช่ฤาจะ?

แมรี — อะ เมื่อบายันได้มีงานสวตมนต์ที่วัด ถ้าวันนี้จะมีงานเลี้ยงและมีสโมสรสนับนาคในวัง ถ้าเจ้าเมืองทราบคงจะเชิญคุณเป็นแน่

“วิวาทพระสมุทร”

๓๓

ไลออน — ถ้าพวกนายทหารของฉันได้รับเชิญก็จะได้อยู่ เพราะ
นานมาแล้วไม่ได้กินของดี ๆ

แมรี — ดิฉันจะให้เขาไปทูลเจ้าหญิง (พูดกับเอเลนและ
โสเฟีย) แม่เล็ก ๆ ทั้ง ๒ วานไปทูลเจ้าหญิงให้ทรงทราบที่เกิด ว่านาย
นาวาเอกไลออน กับนายทหารเรืออังกฤษขึ้นมาจากเรือรบ อยากจะถวาย
พระพรวันประสูติ (เอเลนกับโสเฟียไปทางซ้าย)

ไลออน — ฉันขอภัยในการที่จะถามอะไรสักอย่าง ๑ หล่อน
ได้จากบ้านมานานแล้ว ๆ ?

แมรี — สักสามปีมาแล้ว

ไลออน — ไม่คิดถึงบ้านบ้าง ๆ ?

แมรี — ก็คิดถึงดีละ ! คุณเองต้องลงเรือไปเสียนาน ๆ
ไม่คิดถึงบ้าง ๆ ?

ไลออน — พุทโธ !! ทำไมจะไม่คิดถึงละหล่อน ฉันก็เที่ยว
ตุรตุตุเหวอยู่หลายปีแล้วเหมือนกัน นาน ๆ จะได้โผล่กลับไปบ้านครั้ง ๑
ก็ไม่ได้อยู่นาน ต้องถูกส่งลงเรือไปอีก แต่นั่นฉันเคราะห์ดีได้เลื่อนยศเป็น
นายนาวาเอกแล้ว ทำทางจะได้เป็นผู้บังคับการเรืออะไรที่อยู่ใกล้ ๆ บ้าน
สักหน่อย

แมรี — ถ้าเช่นนั้นคุณกับดิฉันก็เห็นใจกันดี !

ไลออน — ที่จริงเรื่องคิดถึงบ้านก็คงมีคล้าย ๆ กัน แต่ผู้หญิง
ที่ต้องมาอยู่ไกลบ้านเช่นนี้ น่าจะรู้สึกว่าเหงียิ่งกว่าผู้ชาย

แมรี — ก็เป็นอยู่ บางวันเมื่อตัวนอน ๆ นึกถึงความสุข
ที่ได้เคยพบมาแล้วที่บ้านชักใจหายพิลึก

ไลออน — จริงหล่อน ใจมันวับ ๆ หว้า ๆ พิกุล !

บทร้องคู่ — แมรี กับ ไลออน
(ตนาบแปลง)

แมรี — เมื่อสายัณห์ตัวนี้จะยอแสง เห็นแสงแฉงจับน้ำทเลกว้าง
ใจทัก ๆ รำฤกถึงบ้านพลาง แสนอ้างว่างเศร้าจิต

ไลออน — อนิจจา !

ไลออน — เมื่อลมโชยโอโยกลิ่นผกากรุ่น หอมไม่จุนรวยรินชื่นนาสา
กลิ่นสุคนธ์ตระหลบอบอุรา ยิ่งคิดถึงเคหา

แมรี — อ้ออกกรม
เมื่อยามยินเสียงนกวิหคแว่ว ร้องแจ้ว ๆ เสียงใสในต้นส้ม
คิดถึงเพลงดนตรีที่เคยชม โอ้อารมณ์ชอกช้า

ไลออน — ระกำใจ !
เมื่อยินเสียงดนตรีที่เคยเล่น นึกฝันเห็นความสุขยิ่งทุกข์ใหญ่
นึกถึงคราวเล่นระบำจันทนาใจ ราวจะใช้เพราะกนิ้ง

แมรี — ขิงอุรา

“วิวาห์พระสมุทร”

๓๕

(ฝรั่งรำเท้า)

โลออน — แต่วันนี้วันดี

แมรี — เป็นศรีวัน

ทั้งสอง — ได้ประสพพบกันควรทรรษา

โลออน — ไม่ควรคิดข้อเศร้า

แมรี — เหนงวิญญา

ทั้งสอง — มาหัวเราะดีกว่าสบายใจ

แมรี — ถึงเดี๋ยวนี้ไกลบ้าน

โลออน — ราคามัจฉิต

ทั้งสอง — แม้นคิดจะกลับก็กลับได้

แมรี — ได้พบเพื่อนร่วมชาติ

โลออน — อันทางไกล

ทั้งสอง — สองใจมิตรจิตสนิทกัน

เจรจา

เอเลน — (พุคกับแมรี) เจ้าเมืองเสด็จมาต้อนรับผู้บังคับการ
เรือรบ

โลออน — เอ๊ะ ! อย่างนั้นฤ ? ทหารแถว ! (นายเรือเอกเรียก
ทหารเข้าแถว)

(ทัศนพาทย์ทำเพลงพระยาเดิน กระบวนแม่ท้าวมิดัลออกมาทางซ้ายมาหยุดกลางโรง
ทหารวันทียะหัดถ์ ท้าวมิดัลจับมือกับนายนาวาเอกไลออน)

บทร้อง — ท้าวมิดัล

(สาระถี)

๑ ข้ายืนค้ำต้อนรับค่านับท่าน นายทหารนาวิผู้มีศักดิ์
ที่ท่านพานาวามาสำนัก เห็นประจักษ์จริงใจซึ่งไมตรี
กรุงบริเตนเป็นใหญ่ในสมุท ฤทธิรุทรทุกาทุกราชี
มีอำนาจอาจทำทั่วธาตริ ส่งนาวิเที่ยวตรวจสำรวจการ
อันอัลพะเบตาเป็นเกาะย่อม เคยประนอมไมตรีไม่มีหาญ
ที่ท่านมาครานี้ไมตรีการ จะขึ้นบานยิ่งกว่าเก่าเราพอใจ
ขอเชิญท่านและทหารทั้งนายพล ท้าวทุกตนไปยังที่วังใหญ่
ข้าจะเชิญกินของที่ท้องใจ ขออย่าให้เสียศรัทธาที่ข้าเชิญ ฯ

บทร้อง — ไลออนกับทหาร

(มอญขมดว)

ไลออน — ข้าขอขอบพระคุณสุนทรคำ

ทหาร — ข้าขอขอบพระคุณสุนทรคำ

ไลออน — ข้างหวานจำหนักหนาน้ำสรสเสรีญ

“วิวาหพระสมุท”

๓๗

ทหาร — ชิบสุเร ชิบสุเร ชิบสุเร

ไลออน — หฤทัยท้าว^{นี้}ดีเหลือเกิน

ทหาร — หฤทัยท้าว^{นี้}ดีเหลือเกิน

ไลออน — ทหารโ^{ห้}ขึ้นเทอญ ชิบสุเร

ทหาร — ชิบสุเร ชิบสุเร ชิบสุเร

ไลออน — ที่^{นี้}ขำ^{นี้}น่าวามาท^{นี้}

ทหาร — ที่^{นี้}ขำ^{นี้}น่าวามาท^{นี้}

ไลออน —

เพราะไมตรีแม่นมั่นไม่หันเห

ทหาร — ชิบสุเร ชิบสุเร ชิบสุเร

ไลออน — เหล่าทหารพร้อมพรั่งกันทั้งเพ

ทหาร — เหล่าทหารพร้อมพรั่งกันทั้งเพ

ไลออน —

โ^{ห้}เซอวายไท จงไชโย

ทหาร — ชิบสุเร ชิบสุเร ชิบสุเร

(ในตอนท้ายแห่งบทร้องนี้ ประตูปิดเปิดและคริสโตเฟอร์ท้าวหน้านักบวช โยฮันนิส และคอนสตันตินัส ออกมาจากโบสถ์ที่บรรดา ทหารร้องจบ คริสโตเฟอร์ร้องต่อที่เดียว)

บทส่ง — ร้องกลับ

คริสโตเฟอร์ (พราหมณ์เข้าโบสถ์)

๑. คุณ่อนราชามหายศ อีกทวยราษฎร์ทั้งหมคพึงผู้ใหญ่

ระวังเถิดจะต้องหม่นหมองใจ มหาภัยจะมายาอี

แมร์กับผู้หญิง (กำปอ)

- ๑ หนอยแน่นหนอยแน่นท่านแก่เฒ่า มาพูดเข้าเป็นบ้าน่าบักสี่
เขากำลังตั้งใจต่อไมตรี มาอ้ออ้ออ้อ่านำรำคาญ

คริสโตเฟอร์ (พราหมณ์เข้าโบถ)

- ๑ ราชาระวังอย่าฟังไ้ พุทโยโสเสแต่สร้างแกล้งอวกหาญ
จงนึกถึงถ้อยคำในตำนาน ที่โบราณบิดาท่านว่าไว้

ทหารเรือ (เป็นตลิ่งนอก)

- ๑ โขโซซาซาน่าหัวเราะ ตาแก่เกราะกำลังจะคลั่งใหญ่
โซโซซาซาบ้าเหลือใจ กวรับไปส่งโรงพยาบาล

คริสโตเฟอร์ (ทำนองพากย์)

- ๑ คุณกระไรใจเบา ไม่ฟังเสียงเรา ผู้กระบิลปริญญา

แมร์และผู้หญิง (กำปอ)

- ๑ เจ้านายเธอจางทรงทอนรับ และค่านับโยธาผู้กล้าหาญ
มาพูดชวนกวนใจไม่เข้าการ จงกลับบ้านเถิดตาอย่าชวนโย

คริสโตเฟอร์ (ทำนองพากย์)

- ๑ มัวเหม่อเพลอเรื่อยเฉื่อยชา มีภัยใหญ่มา ราชาอย่านิ่งนอนใจ

“วิวาห์พระสมุทร”

๓๕

ทหารเรือ (ปืนตลิ่งนอก)

๑ อือฮือตาขวางท่าทางวุ่น
หุยฮาดาก่แกชมซาน

ฮือฮือแกจนจนเคือคพล่าน
หุยฮาคางยานเหมือนลิงไพร

คริสต์โตเฟอร์ (ศัพไทย)

๑ ฟังซี ผู้หญิงกับกลาตีมาชวนโง่ เกิดภัยใหญ่โต โอไม่รู้ตัว
ราชาเชื้อหญิง จะยิ่งยุ่งนัว เกิดภัยไม่กลัว มัวหลงหลับตา
เกิดเหตุแรงร้าย กล้ากรายบีทา ทัวทั้งภารา จะว้าวุ่นไป

คนอื่นทั้งหมด (กราวว่า) (ร้องทั้งผู้ชายและหญิง)

๑ โฮโฮฮาน่าหัวเราะ
ตาเล้าชะแรแก่ชรา
ฮือฮือโกรธาจนตาแดง
เกรียวเกรียวขบเขี้ยวเคี้ยวฟัน

เฮะเฮะแสบ่นเหมือนคนบ้า
หลงแล้วคุณตามาถึงกัน
ชะชะทำแข่งจนตัวสั่น
เลิกกันดีกว่าคุณตาเอ๋ย ฯ

ปิดม่าน

ชุดที่ ๒

(เมื่อเปิดม่านพวงพอลเมืองอยู่เต็มอาน
ต่างคนต่างแสดงกิริยาอาการกระสับกระส่าย)

บทร้องหมู่ — พลเมือง

(แยกมอญ)

๑ อยู่ดี ๆ มีภัยอันใหญ่หลวง เราทั้งปวงกลัวหมดสยดสยอง
อนิจจามหาศร ทำให้เดือดร้อนไปทั่วกัน
เมื่อยอมให้อาศรยในพื้นเกาะ เราเห็นเหมาะแม่นจริงทุกสิ่งสรรพ
ก็ล่วงลับพราหมมาหลายพัน ควรจะยกให้กันเสียสักที
เวียนมาทวงค่าเช่าเราไม่หยุด พระสมุทรข่มเหงคอยเร่งฉ้อ
โอ้อวอนิจจาพระบุตร ในครานี้ต้องม้วยมรณา ฯ

บทร้อง — มาร์โกสกับเซเลีย

(สาริกาชมเดือน)

มาร์โกส — ๑ นี่แน่หญิงชายสหายรัก เราควรจักคิดหลังและคิดหน้า
เซเลีย — ผู้ที่มีสติและปัญญา ไม่ควรหลงวาทที่หลอกลวง
มาร์โกส — แม้สาครมีอิทธิฤทธิ์ คงจะมีฤทธิ์ทั่วไปทุกห้วง

“วิวาหพระสมุท”

๔๑

เซเลบ -- บรรดาที่เกาะฝั่งทั่วทั้งปวง คงไปทวงค่าเช่าเอาตามใจ

มาร์คัส -- นี่เมืองอื่นไหนๆ ไม่เห็นมี ที่วารีไปทวงส่วยได้

เซเลบ -- เมืองเราก็เหมือนเมืองใครๆ เหตุไฉนจะต้องกลัวเกรง

มาร์คัส -- ครั้นนี้มีผู้ที่เจโก โยโสจงจิตกึกข่มเหง

เซเลบ -- หวังประโยชน์โพผลของตนเอง ไม่ยำเกรงอายบาป

แสนหยาบซ้ำๆ

เจเรจา

กริสโตเฟอร์ -- เซเลบ คำที่เจ้าพูดมานี้ ปรากฏว่าคิดผิด
หนักหนา เจ้าเป็นคนเบาปัญญาหลงเชื่อมิจลาทริไม่ตรึตรอง เขาพูดว่า
กระไรก็หลงไหลเชื่อเขาไปหมด จะมาให้พวกพ้องพลอยต้องเดือดร้อน
ไปด้วย นี่แน่พลเมืองทั้งหลายชายหญิง จงฟังคำข้าผู้เป็นอาจารย์เถิด
ข้าพูดครั้งนี้ เพราะมีความเมตตากรุณาต่อเจ้าทั้งหลาย ชาวเราไม่ควรที่
เหิมหาญคัดค้านคำโบราณที่ท่านกล่าวมา ซึ่งถ้าไม่จริงแล้วท่านจะจดไว้
ทำไม ชาวเราเชื่อที่พระสมุทอาศรัยตั้งภูมิลำเนาตั้งแต่บูยาตายาย จะอวดดี
ขัดขืนฝ่าฝืนไม่ได้ เราต้องจำใจครั้นคร้ามพระสมุท และปฏิบัติตาม
โบราณประเพณี ต้องยอมยกพระราชบุตรให้เป็นพระมเหสีพระสมุท
บัดนี้ควรเราทั้งหลายจะช่วยกันวิงวอนพระเป็นเจ้า ให้ทรงพระกรุณา
แก่เราทั้งหลาย ให้ได้พ้นภัยสิ้นความทุกข์ร้อนต่อไป

(บัดนี้คนทั้งหมดคุกเข่า หันหน้าไปทางโบสถ์ เว้นแต่มาร์คิสกับเซเลีย ซึ่งหลีก
หายไปทางซ้าย ฝ่ายคริสโตเฟอร์ยื่นประนมมือ และว่าคำอ้อนวอนพระเป็นเจ้า ดังต่อไปนี้:-)

คำอ้อนวอน — คริสโตเฟอร์

(ทำนองอ่านโคลง)

๑	อ้าพระสถิตชั้น	อัมพร
	ผู้ประสิทธิ์แดนดิน	อีกฟ้า
	สร้างสมุทสาคร	น้อยใหญ่
	จงโปรดเมตตาข้า	บาทบงสุ์
๑	ทรงช่วยขจัดทุกข์	โพลภัย
	ระงับกับชุกเข็ญ	ชุ่นข้อง
	ทรงช่วยดับลมใน	อากาศ
	ระงับระลอกท้อง	ทะเลหลวง
๑	ปวงพลีพร้งพร้อม	บูชา
	ถวายแด่พระผู้เป็น	โลกนาถ
	ขอพระกรุณา	ปกแผศ
	ขอจูงประชากรราษฎร์	ปราศภัย

“วิาหพระสมุท”

๔๓

๑	ค้ายใจวาทะพร้อม	สรรเสริญ
	ชมพระกรุณา	ครอบโลก
	อ้าพระอย่าทรงเมิน	มานัส
	โปรคช่วยระงับโศก	สิทธิ์ถวิล ฯ

(คนขึ้นขึ้นพร้อมกันแล้วสวดสรรเสริญพระเป็นเจ้าต่อไป)

บทสวด (สรรพัญญะ)

๑	อ้อองค์พระโลเกช	สุรเคชะพรหมินทร์
	สร้างปวงสมุทสิน	รุประเทศะโลกีย
๑	สร้างกวงทวันส่อง	สิริโรจะรังสี
	สร้างจันทิมามิ	สิริเห็นก็เย็นตา
๑	เหตุการณะสากล	ธกัลดค้ายเคชา
	นภาพประสาทสา	ระพัดสิ่งสัมฤทธิ์ไป
๑	จงทรงพระเมตตา	กรุณา ณ ข้าไท
	กำจัดซึ่งโอยภัย	พิบัติเบียดประชากร
๑	โปรคช่วยอำนาจอิฏ	ฐะสุผลให้พ้นร้อน
	โปรคช่วยอำนาจพร	พลสุขสวัสดิ

(เมื่อสวดจบแล้ว พลเมืองค่านับคริสโตเฟอร์ แล้วต่างคนต่างไป เมื่อพลเมืองไป
หมดแล้ว โยฮันนีสกับคอนสตันตินุส จึงออกมาจากในโบสถ์)

เจรจา

โยฮันนิส — ลุงดีมาก! ทำทางเห็นจะสมคะเนเราเป็นแน่

คอนสตัน — คนเชื่อข้างเรามากจริงอยู่ แต่ก็ต้องอย่าลืมว่ามีผู้ที่ไม่เชื่อเราอยู่บ้าง

โยฮันนิส — แต่ไม่เป็นไร! ข้างเราได้เปรียบ เพราะขรัวลุง ท่านเก่งมาก ลากเอาอีซอมีจนาที่เรือออกมาพูด เล่นเอาเงียบเทียว ที่จริงนางเซเล็กกับอ้ายเจ้ามาร์ไคสนั้น มันก็คงได้นางแหล่มอังกฤษหนุนหลังอยู่เท่านั้นเอง จึงได้เหิมหาญนัก จริงไหมขรัวลุง

คริสโต — ก็จักคิดอ่านพูดจากับแหล่มนั้น ให้มาเป็นพวกเราเสียไม่ได้หรืออย่างไร?

โยฮันนิส — ไม่ได้เป็นแน่! ธรรมชาติผู้หญิงอังกฤษคือนัก แล้วก็จะใช้อุบายอย่างผู้หญิงชาวเราไม่ได้ ถ้าเขาไม่เต็มใจชอบพอเราจริง ๆ จีนเข้าไปทำเกาะเกาะชดชวยคบหน้าเอาด้วย

คริสโต — ถ้าเช่นนั้นก็ลำบากอยู่ เพราะลุงรู้สึกว่แหล่มคนนั้นแหละเป็นผู้กิดขวางอย่างสำคัญในทางความคิดของเรา และบางทีจะถึงแก่ทำให้ไม่เป็นผลสำเร็จก็เป็นได้

โยฮันนิส — คุณลุงก็ไม่ควรจะวิตกไปเลย ท้าวมิลส์ท่านเป็นเจ้าของบ้านผ่านเมือง ท่านได้ลั่นวาจาไว้แล้วว่า จะยอมตั้งพิธีวิวาหพระบุตร

กับพระสมุทร ถ้าพลเมืองปราวณาเช่นนั้น ข้อสำคัญที่เราจะต้องคอยระวัง
ก็มีอยู่เพียงแต่อย่าให้พลเมืองกลับใจเสียเท่านั้น

คอนสตัน — ถ้าเราได้ตัวอ้ายคนปลาค้นนั้นมาไว้ แล้วสอนให้มัน
พูดตามที่เราสอนละก็เปนสำเร็จแน่

โยฮันนิส — เมื่อแตกกันฉันพบมันแล้ว นึกมันไว้ว่าให้มาพบกัน
ที่นี่ แต่ทำไมยังไม่มาก็ไม่ทราบ

(เด็กหล่เดินเข้ามาจากทางข้างขวา)

โยฮันนิส — อ้อ! มาแล้ว ทำไมเพิ่งมาละเกิด?

เด็กหล่ — ไบบอคว่าเพิ่งมา? อ้าวมึงนางเลี้ยว มาคอยง
หลักเสียต่งหนึ่งเดียว

โยฮันนิส — อ้าว! มานานแล้วทำไมไม่ตรงมาหาฉันล่ะ?

เด็กหล่ — อ้าวเหิงกงมันยุ่งกันนัก เบียดกันแน่น ฟังอ้ายแก่
กงนั้นพูดโลไม่ลู้ พูดมากแท้ๆ อ้ายแก่ (คริสโตเฟอร์ เป็นหน้า ออกเคื่อง)

คอนสตัน — แกอย่าไปเรียกท่านว่าอ้ายแก่สิ!

เด็กหล่ — ทำโลไม่เก๋หลือ หนวกยาวลาวกับเพะ ยังเป็ง
หน่มหลือ?

คอนสตัน — ไม่ใช่ แต่ท่านเป็นคนที่ไม่ใคร ๆ เขานับถือกันทั้งนั้น

เด็กหลี่ — ไม่จริง! อ้าวไม่นับถือ

คอนสตัน — อ้าว! แล้วกัน

เด็กหลี่ — เลี้ยวก็ยังได้? อ้อไม่ได้เบี่ยงกิ่งของอวีจีไล่นับถือ

คริสโต — ฉันเห็นว่าจะพูดกับกันอย่างนี้ คุณน่าจะไม่ใช่
ประโยชน์

เด็กหลี่ — ก็ใครอยากพูดกับลื้อล่ะ? ไม่มีใครพูดกับลื้อ ลื้อก็ถึง
เข้ามาพูดทำไฉ?

(คริสโตเฟอรัสบัดหน้า) — หนอยแน่! ลื้อไม่ต้องก่อน ลื้อไม่ใช่
ผู้หญิง ลื้อก็อย่าทำไฉ

โยฮันนิส — นี่แน่ พูดกับฉันดีกว่า แกอยากได้เงินไหม?

เด็กหลี่ — อ้อ! ทำไฉจ้ะไม่อย่างได้! ลื้อพูดยังงี้บ่อยๆ อ้าว
ชอบฟัง

โยฮันนิส — ดีแล้ว ฉันจะให้เงินแกร้อยเหรียญ

เด็กหลี่ — อยู่ไหนล่ะ เอามาซี! (แบมือ)

โยฮันนิส — ช้าก่อน! ถ้าฉันให้เงินแก แกต้องทำอะไรให้ฉัน
สักอย่างหนึ่งนะ

“วิวาหพระสมุท”

๕๗

เด็กหลี่ — ทำไฉน ?

โยฮันนิส — เอ็น ๆ วันนี้เขาจะแห่ผู้หญิงสาวคน ๑ ไปลงทะเล

เด็กหลี่ — ลงทะเลทำไฉน ? อีจะอาบนํ้าหลือ ?

โยฮันนิส — เออ ! เขาจะอาบนํ้า

เด็กหลี่ — อาบนํ้าทำไฉนต้องเห่ ? อีอาบนํ้าไม่เห่ังไคมาเห่
อีเลย เมื่อใดอีอยากอาบนํ้า อีก็แก้ผ้าเลี้ยวเอาโพงตกนํ้าลวกซ่า ๆ
เท่านั้น

โยฮันนิส — นั้นแหละ ผู้หญิงคนนั้นเขาเป็นคนสำคัญ เขาอาบนํ้า
ต้องมีพิธี

เด็กหลี่ — ก็จ้ให้อีทำไฉน ? จ้ให้อีไปช่วยเขาอาบนํ้าหลือ ?

โยฮันนิส — ไม่ใช่เช่นนั้น ธูระของแกม้อย่างเดียว คือถ้าเมื่อไร
ฉันให้อาตมัสัญญา —

เด็กหลี่ — ให้อานักอีไม่เอา อีหนักไม่เบ็ง

โยฮันนิส — ไม่ใช่ ! แกเข้าใจผิด ฉันหมายความว่า ถ้าเมื่อฉัน
พยักหน้า

เด็กหลี่ — ก็ทำไฉนไม่ว่ายังงั้น ? ทำไม่ว่ายานัก ?

โยฮันนิส — ถ้าฉันพยักหน้าละก็แกต้องเดินออกมา ซีมือไปที่
คนนั้น (ชักคอนสตันตินัส) แล้วพูดว่า “คอนสตันตินัส” !

เด็กหล่ — โอ๊ย! พูกว่าไลหนา?

โยฮันนิส — “คอนสตันติโนส”

เด็กหล่ — เข้าตังไลนะ?

โยฮันนิส — ไม่ใช่เข้าตัง “คอนสตัน”

เด็กหล่ — กังตัง!

โยฮันนิส — ไม่ใช่! “คอนสตัน”

เด็กหล่ — คนตัง

โยฮันนิส — เออๆ ตามใจเถอะ ต่อ “คีโนส” อีกันน้อยได้ไหม?

เด็กหล่ — คันทัก!

คอนสตัน — ก็พูดว่าคันทักเสียกแล้วกัน!

เด็กหล่ — ก็ตามใจลื้อ? คันทัก คันท่าน คันทู คันทมา
พูดไล่ทั้งนั้นถ้าให้ลื้อน้อยเหลือย! ลื้อจะเอาไลเน่คันทไลเน่

คอนสตัน — ไม่เอาคันทอะไรทั้งนั้นแหละ เอาแต่มือเท่านั้นก็พอ

เด็กหล่ — “คนตัง” ไม่เอาหลื้อ?

คอนสตัน — ไม่เอาละ! ซีมื้ออย่างเคียวพอแล้ว

เด็กหล่ — ซีมื้อก็ไล่ลื้อเหลือยเหมื่องกังหลื้อ?

โยฮันนิส — เออ! ได้เหมื่องกัน

“วิวาห์พระสมุทร”

๔๕

เต็กหลี่ — ขอล่วงหน้าห้าสิบก่องไล่ไหม?

โยฮันนิส — ไว้เสร็จธุระก่อนจึงค่อยเอาเงินสิ

เต็กหลี่ — ก็เลี้ยวไปสิ! (คงท่าจะเดินไป)

โยฮันนิส — ช้าก่อน! เอาไปเพียงสามสิบก่อนพอไหม? เวลา
ฉันมีเงินติดกระเป๋าเข้ามาเท่านั้นเอง

เต็กหลี่ — เอาสิ! (แบมือ โยฮันนิสส่งเงินให้)

บทร้อง — เต็กหลี่

(จันทองเชยง)

๑ เจ็กฉิลลาคณิกหนาย้อลหมิง ลึงักทางหากินไม่เลือกทำ
ยอมเบ้งกักเบ้งบ้อยด้อยกายา ทงล้าปากอยากหาซึ่งร้อนทอง
นายไว้ใจให้ฮ้อนไปจับจ่าย อู่ส่าห์ต่อคนขายจนได้ซอ
ซ้อรกาย่อมเยาว์เข้าทำนอง เศษร้อนทองเลยตังไค้ตามใจ
ของ ๆ นายเก่า ๆ เอาห่มนุ่ง นายหล่ายุ่งช่างเขาเลาทางไล่
เก็บเล็กเก็บน้อยค่อยเก็บไป มิช้าไยลวยอู่ลุ่มมั่งมี
เลี้ยวลานายหัวหลังไปตังล่าง ไม่ช้าเลยเบ้งห้างเก้อมเต็มที
เลยไล่เบ้งเจ็ดตัวท่งตี พวกองยี่เลือกข้าเป่งซาเซีย
เที่ยวชมหมูซู่เซ่งเล่งตามใจ เคี้ยเอาไล่เต็มทีไม่มีเสีย
กอยลิวังหมาคำอย่าหน้าเนีย คงไม่เอี้ยเป่งสุขสินูกนาน ๆ

เจรจา

เต็กหลี่ — เลี้ยวเมื่อไหร่มา?

โยฮันนิส — เย็นวันนี้ พอเห็นหม่่มากก็มากแล้วกัน

เต็กหลี่ — เข้าใจเลี้ยว (ออกไป)

โยฮันนิส — อย่างไรชั่วลู่ สำเร็จสมปรารถนาแล้วไหมเล่า?
คนเราในโลกนี้เขามัวมีราคาทุกคน และถ้าเอาเงินล่อให้พอ ๆ แล้วจะ
ปรารถนาให้ทำอะไรไปก็ต้องได้ทุกสิ่ง

คริสโต — ลู่ยังไม่สู้เชื่อนัก ลู่เห็นมันอย่างไร ๆ อยู่ บางที
มันจะพลิกแพลงเอาก็ได้

โยฮันนิส — ชื่อนั้นมันก็ต้องเคียงบุญเคียงกรรมบ้างสิขอรับ
ธรรมดาการเล่นพนันมันมีตาได้ก็ยอมมีตาเสีย แต่เราต้องหวังได้ไว้เสมอ !

บทร้องสามคน

(ลาวสมเค็จ)

โยฮัน — ครานี้จะสมหมายสหายรัก

คริสโต — อย่าหมยนักจักต้องนั่งร้องไห้

“วิวาห์พระสมุทร”

๕๑

โยฮัน } — พุทโธ่คุณลุง นี่แกช่างยุ่ง จริงหนอ !
คอนส

คอนส — เราหวังได้สำเร็จเสร็จตั้งใจ

คริสโต — อย่างนี้แน่นอนเกินไปไม่เข้าที่

โยฮัน } — เปนแน่จริงเจียว อย่าได้เลี้ยวใจเลย !
คอนส

คริสโต — มิใช่ลุงจะแก่งมาแข่งชัก

โยฮัน — เปนแต่หนักใจหน่อยนั้นควรที่

คริสโต } — เพราะว่าจริงรัก จึงพลอยมาหนัก ใจหนอ !
คอนส

คริสโต — ข้าขอให้สมหวังคงฤดี

คอนส — ท่านให้พรเช่นนั้นจึงสมพร

คริสโต } — ขอให้สมพร ได้ชมบั้งอร จริงหนอ !
โยฮัน

(จบบทแล้ว สามคนนี้เลยเข้าโรงทางข้างซ้าย แล้วอันเดรกับคิริลจึงเดินมาจาก
ทางขวา)

เจรจา

กิริธ — ตามใจพลเมืองในเรื่องอื่น ๆ ผมก็เห็นพอจะยอมไต่อยู่ แต่ข้อที่จะยอมจนถึงแก่พระบุตริตาย ผมเห็นอยู่ข้างจะมากเกินไปสักหน่อยหนึ่งละกรรมัง

อันเดร — ฉันเข้าใจว่าบางที่ท้าวมิดัสจะได้ตรองหาอุบายแก้ไขไว้เสร็จแล้ว ยิ่งกว่านั้น ฉันอาจจะบอกแก่ได้ว่า คุณเหมือนฉันจะทราบเค้าอยู่ทะหนิก ๆ แล้วว่าท้าวมิดัสจะคิดแก้อย่างไร

กิริธ — ความคิดเป็นอย่างไร ?

อันเดร — ได้ข่าวว่า ได้เขียนหนังสือไปเชิญผู้บังคับการกับทหารเรืออังกฤษขึ้นมากุพิธ

กิริธ — ก็แล้วหวังผลอย่างไร ?

อันเดร — จะหวังอย่างไรก็ไม่ทราบแน่ แต่ตัวท้าวมิดัสมานั่นแล้ว ถ้ารอฟังต่อไปบางทีจะได้ความ

(ท้าวมิดัสเดินมาจากทางซ้าย มีมหาดเล็กตามมา ๒ คน)

มิดัส — (พุทกับมหาดเล็ก) กอยคุตันทางไว้ ถ้าใครจะมาทางนี้บอกให้ทราบด้วย (พุทกับอันเดร) คุณเถิดอันเดร ฉันมันช่างลำบากเสียจริง ๆ ! เวลานี้มีแต่คนลักลอบสอดแนมคอยฟังอยู่รอบข้าง

“วิวาห์พระสมุทร”

๕๓

จนฉันไม่กล้าจะพูดความลับอะไรภายในวังของฉันเองแล้ว จึงต้องมาพูดกับเธอที่กลางพระลานเช่นนี้

อันเดร — ลำบากมากจริงอยู่หรือรับ !

มิดัส — ฉันอยากจะมาเล่าให้เธอฟังว่า ฉันได้จัดการไปแล้วอย่างไร (เหลียวซ้ายแลขวา) ไม่มีใครอยู่ใกล้กันนอกจากพวกเราละไม่ใช่ฤ ?

อันเดร — ไม่มีละหรือรับ

มิดัส — ในโน้นไม่มีใครฤ ? (บัญปากไปทางโบต) โปรดดูเสียให้แน่หน่อยจะดี

(“ ครีวไปเปิดประตูใบนี้ ” มองดู แล้วก็อับบานอกว่าไม่มีใคร)

มิดัส — ไม่ได้ ต้องใช้ความระวังมาก เพราะคริสโตเฟอร์ แก่สำคัญนัก แล้วก็แกไม่ใคร่ชอบฉันอยู่ด้วย การที่ฉันได้กระทำคือ ได้วานให้แหล่มวิกเคิลส์ไปหาผู้บังคับการเรือรบอังกฤษ ขอเชิญให้ผู้บังคับการกับนายและพลทหารเรือขึ้นมาช่วยงานด้วย

อันเดร — ก็แล้วท่านหวังจะได้ผลอย่างไร ?

มิดัส — ประการที่ ๑ หวังว่า พวกอังกฤษเขาคงไม่นิ่งดูคายให้ลูกสาวฉันจมน้ำ และเมื่อเขาเห็นท่าทางจวนเจ็จจะช่วยหล่อนรอกจาก

ทเล แล้วฉันก็จะได้พูดแก้ได้เต็มปากว่า ส่วนตัวฉันไม่ได้หวังลูกสาว
 ใดยอมยกให้แก่พระสมุทรแล้ว แต่หากพวกอังกฤษเขาช่วยเหลือฉันไว้เอง
 ต่างหาก ประการที่ ๒ ฉันหวังว่าพวกพลเมืองคงจะไม่กล้าโต้แย้งหรือ
 กัดค้านกิจการของทหารอังกฤษ เพราะถ้าจะเถียงก็จะต้องเถียงกับปืน
 และดาบปลายปืน ซึ่งเถียงยากอยู่น้อย

อันเดร — คำวิหีของพระเจ้าอยู่ข้างจะรอบคอบอยู่มาก

คิริล — แต่พระกรุณาเห็นจะทรงลืมนอะไรเสียอย่างหนึ่งละ
 กระมัง ?

มิดัส — ข้อใด ?

คิริล — หญิงที่ยกให้เป็นมเหสีพระสมุทรแล้ว ถึงแม้ว่าจะ
 เกราะที่ทัพพอที่จะรอดจากทะเลมาได้ ก็มีสามีอีกไม่ได้เลยไม่ใช่หรือ ?

มิดัส — ถูกแล้ว

อันเดร — อ้าว ! แล้วกัน ถ้าเช่นนั้นหม่อมฉันมิเลยเป็นอัน
 ไม่ได้นางอันโดรเมตาหรือขอรับ !

มิดัส — ทำทางมันก็จะเปนเช่นนั้นแหละ

อันเดร — แล้วกัน ! เช่นนั้นจะใช้ได้หรือขอรับ ?

มิดัส — ก็ใช้ไม่ได้ก็จะทำอะไรละหลานชาย ?

อันเดร — ผมไม่รู้ไม่ชี้ด้วย เป็นหน้าที่พระเจ้าอาจจะต้องคิดหา
อุบายให้ผมได้นางอันโดรเมตาให้จงได้ ถ้าหาไม่เป็นได้เกิดความใหญ่
เป็นแน่ละ ไม่เชื่อคอยคุติ เป็นเกิดความใหญ่ทีเดียว

บทร้อง — มิตส์ อันเดร คิริล

(สมิงทองมอญ)

มิตส์ — การที่จะขู่เชิญเห็นหน้าหัว จะให้ฉันนึกกลัวอย่างไรได้

อันอำนาจราชศักดิ์ของเธอไซร์ มีเพียงไรตัวฉันนั้นย่อมรู้

อันเดร — ถึงอำนาจราชศักดิ์ก็กลัวน้อย บัญญาไซร์ ไม่ถ่อยมีพ่อยู่

ถ้ามิเชื่อพระองค์จึงคอยดู ไม่ช้าจะบ่นอู้

คิริล — หรือครวญคราง

อันเดร — ข้าจะหาแตรมาจากโรงหนัง

คิริล — มารุมเป่ารอบวงทั้งสี่ข้าง

อันเดร — เสียงให้อออิงไปไม่วายวาง

คิริล — เลือกแตรอย่างเสียงแตกแผกทำนอง

มิดัส — โอ๊ย เหลือทน !

อันเดร — ยิงบ่นยิงเป้าอยู่

มิดัส — ต้องอุคหุ !

กิริล — ยิ่งประทังให้ดังก้อง

มิดัส — จันวิ่งหนี

อันเดร — รีตามไปทั้งกอง

มิดัส — หนีลงคลอง ?

กิริล — ตามไปไม่ละลศ !

มิดัส — หนวุกหุตาย !

อันเดร }
กิริล } — มุ่งหมายให้ท่านแพ้

มิดัส — ต้องยอมแน่

อันเดร }
กิริล } — ปรีดาเป็นสาหัส

สามคน — ประรองตอ กันจนสามัคคีรส จะเปลื้องปลศร่าคาญสำราญเอ๋ย ฯ

เจรจา

อันเดร — ถ้าเช่นนั้นเอาเป็นเข้าใจกันว่า ผมเป็นอันต้องได้พระ
บุตรีของพระเจ้าอาแน่ละนะ

มิดัส — เธอจะเข้าใจเช่นนั้นฉันก็อนุญาตไม่ขัดใจเธอเลย

อันเดร — เอ๊ะ! นี่พูดเป็นเจ้าถ้อยอย่างไรอยู่! จะรับรองหรือไม่รับรองก็ว่ามาให้แน่ะขอรับ

มิดัส — จะให้ฉันรับรองยิ่งกว่านั้นอย่างไรได้? ฉันได้บอกแล้วว่าฉันได้จัดการมากที่สุดที่จะทำได้แล้ว ฉันเตรียมหนทางไว้ให้ลูกสาวฉันรอดจากทะเลแล้ว ส่วนที่เธอต้องการจะให้เปนเมียเธอ ฉันจะไปจัดให้ได้ๆ?

อันเดร — กิริล! พระเจ้าอาโยเยเสียแล้ว

กิริล — ผมจะไปเที่ยวตามแตรเคียวนี้! ผมจะเลือกหาอย่างเสียงแตกและเพี้ยนมากที่สุดที่จะหาได้ จะไปเที่ยวตามทั้งที่โรงหนังต่างๆ ทั้งที่ตามบ้านเชลยศักดิ์

มิดัส — ช้าๆ ช้าๆ! อย่าเพื่อด่วนไปนักสิน่า! พุทโธ่ ช่างไม่สงสารหนูฉันบ้างเลยเที่ยวหรือ?

กิริล — ก็ถ้าท่านไม่อยากหนวบทูก็ต้องตามใจเจ้าอันเดรสิขอรับ

มิดัส — ฉันนี้ก็อยากตามใจออกนะพ่อคุณ แต่ปัญญาฉันมันทึบเสียแล้ว ไม่รู้จะคิดแก้ไขอย่างไรที่จะให้เป็นที่เรียบร้อยไปได้ทุกทาง แต่เอาเถอะฉันจะลองปรึกษาแม่หม่มริคเกิลส์ดูก่อน บางทีเขาจะมีความเห็นอย่างไรบ้าง

มหาดเล็กผู้ ๑ — มีคนมาแล้วเจ้าคะ

มิดัส — รู้จักเขาไหม ?

มหาดเล็ก — แหม่มอังกฤษกับนายทหารเรืออังกฤษ

มิดัส — พอเหมาะเทียว !

(แหม่มกับนายทหารเรือ เไลออน เดินคู่กันเข้ามาจากทางซ้ายและมีผู้ตามมาอีก คือ นายเรือเอก วอเตอร์สกับนางเฮเลน นายเรือโทวอลลิกับนางโสเพีย และเด็กหัดตามมา สุดท้าย)

มิดัส — แหม่มมาก็ดีแล้ว ตกลงอย่างไรบ้าง ?

แหม่ม — ได้พูดจากันตกลงกับท่านผู้บังคับการเสร็จแล้ว

ไลออน — ท่านไม่ต้องวิตก ! ข้าพเจ้าเตรียมการไว้พร้อมเสร็จสำหรับที่จะช่วยเจ้าหญิงให้พ้นจากอันตราย และถ้าใครจะทู่เถียงโต้แย้งก็ต้องพูดกับฉันและปลายดาบ

มิดัส — แท้เถียวนี้เกิดเหตุขัดข้องขึ้นอีกอย่าง ๑ แล้ว คือตามธรรมเนียมผู้หญิงที่ได้อภิเษกให้พระสมุทแล้ว ถึงแม้ว่าจะเคราะห์ดีที่พอที่จะรอดจากทะเลมาได้ก็มีผัวอีกไม่ได้ แต่อันตรธานจะต้องการลูกสาวฉันให้ได้ ฉันก็ไม่รู้จะอย่างไรต่อไป

ไลออน — อ้อ ! ไม่มีทางที่จะผ่อนผันบ้างเลยหรือขอรับ !

“วิวาห์พระสมุทร”

๕๕

มิดัส — ตามตำราโบราณมีอยู่ว่า ถ้าพระสมุทรจัดผู้ ๑ ผู้ใดที่เป็นญาติวงศ์ขึ้นมาแทนตัวก็ยกให้ผู้นั้นได้

โลออน — ใครเป็นผู้ชี้ตัวว่าคนนั้นคนนี้เป็นผู้แทนพระสมุทร

มิดัส — ใครๆ ชี้ก็ได้ แต่ผู้วินิจฉัยเด็ดขาดตกอยู่ในน้ำที่หัวหน้านักบวช

โลออน — อ้อ! เช่นนี้เองแหละหล่อน! (แมรีพยักหน้า)

มิดัส — เอ๊ะ! อะไรกัน?

โลออน — อ้ายบอยผมมันไปเล่าให้ฟังว่ามีตาแก่หนวดยาวคน ๑-

มิดัส — คริสโตเฟอร์นั่นละ!

โลออน — กับผู้ชายหนุ่มอีก ๒ คน ได้ติดสินบนมันให้ทำอะไรอันหนึ่ง (เรียกบอย) เด็กหี! มาเล่าไปทีหรือว่าเขาจะให้ทำอะไร?

เด็กหี — อีว่าเมื่อมีให้ผู้หญิงลงมาอาบน้ำให้อีวมาชี้ผู้ชายคนหนึ่งเท่านั้น

มิดัส — ู๊ใหม่ผู้ชายคนนั้นชื่ออะไร

เด็กหี — อีว่าชื่อคนทั้งตีนนก หลือโลก็ไมล์ได้

มิดัส — อ้อ! คอนสตันติโนสละครมัง?

เด็กหี — ตีนนกหรือตีนไก่โลอีวไมล์ได้!

อันเดร — อ้อ นี่ก็แปลว่า เขาคิดกันจะสมมุติเอาคอนสตันติโนส
เป็นตัวแทนพระสมุทละสิขอรับ ?

มิดัส — ทำทางมันก็จะเป็นอย่างนั้น !

อันเดร — เราจะซื้องลเสียไม่ได้ฤ ?

โลออน — ได้ ! พระเ็นข้าพเจ้าได้คิดเตรียมไว้เสร็จแล้ว ความ
คิดไปตรงกันเข้าด้วย

อันเดร — คิดไว้อย่างไร ?

โลออน — คิดว่าจะสมมุติให้ตัวท่านเป็นผู้แทนตัวพระสมุท ได้
คิดเล่นกลไว้สนุกทีเดียว แต่จะขายในที่นี้จะจืดเสีย ขอให้ท่านเชื่อถือ
ข้าพเจ้าเป็นแล้วกัน

อันเดร — ตามใจท่านทุกอย่าง

โลออน — ถ้าเช่นนั้นเชิญท่านไปกับเด็กหกลี บ้อยของข้าพเจ้า
ก่อน เขาจะหาเครื่องแต่งตัวให้ท่านใหม่ และจะอธิบายให้เข้าใจระที่
ท่านจะต้องทำ แล้วข้าพเจ้าจะไปพบกับท่านที่ไฮเตลและชี้แจงอีกทีหนึ่ง —
เด็กหกลีพาท่านผู้นี้ไป

(เด็กหกลีพาอันเดรกับครีโอลไปทางซ้าย)

มิตัส — อุปายของท่านเป็นสำเร็จแน่ฤๅ ?

ไลออน — หวังใจว่าจะสำเร็จ แต่ถึงอุปายไม่สำเร็จก็คงจะใช้ปืนช่วยวิงวอนจนสำเร็จได้ แต่ส่วนตัวท่านเองต้องขอให้ทำไม่รู้ไม่เห็นในกิจการอะไร ๆ ที่ผมจะทำทุกประการ

มิตัส — เข้าใจแล้ว ชอบใจมาก ! (จับมือกับไลออน) ฉันจะต้องเข้าไปเตรียมตัว ลาก่อน (เข้าโรงกับมหาดเล็ก)

แมรี — ดิฉันชอบใจคุณมากในการที่ช่วยคิดคราวนี้ ดิฉันสงสัยเจ้าหญิงในการที่จะต้องตกกระกำลำบากโดยไม่พอที่เลย

ไลออน — ถ้าอุปายของเราสำเร็จ เจ้าหญิงเธอก็จะได้แต่งงานกับซุ๊รักของเธอ หล่อนก็จะมีหมคน้ำที่หรือจ๊ะ ?

แมรี — ก็หมด

ไลออน — ถ้าเช่นนั้นหล่อนจะไปไหนต่อไป ?

แมรี — ดิฉันยังไม่ทราบ

ไลออน — ก็ไม่กลับไปบ้านหรือจ๊ะ ?

แมรี — กลับไปไม่ได้

ไลออน — ทำไม ?

แมรี — ดิฉันจะบอกคุณตามทรง พ่อดิฉันได้เมียใหม่ เขาไม่ชอบดิฉัน

โลออน — ถ้าเช่นนั้นหล่อนมีบ้านของหล่อนเสียเองไม่ดีกว่าหรือ จะได้มีอำนาจสิทธิ์ขาดเป็นเจ้าของบ้าน

แมรี — ดิฉันมีเงินมีทองอะไรที่ไหนจะได้มีบ้านของตัวเองได้ ?

โลออน — จะต้องเงินมีทองทำไม บ้านมิใช่จะหาได้แต่โดยทางซื้อด้วยเงินเท่านั้นเมื่อไร ?

แมรี — ก็ซื้อด้วยอะไรล่ะคะ ?

โลออน — ซื้อด้วยคำพูดคำเดียวก็พอ พูดว่า “ตกลง” เท่านั้น ก็พอแล้ว

แมรี — ตกลงอะไร ?

โลออน — หล่อนก็ช่างทำไขสือไปได้ ! ฉันได้พูดจาวิงวอนมาหลายวันแล้ว ขอให้หล่อนเมตตาต่อฉัน ทำไมหล่อนใจดำเสียจริง ๆ

แมรี — ดิฉันจะไปรู้ได้หรือว่าคุณพูดเล่นหรือพูดจริง ? เขาว่าทหารเรื่อน่ะเก่งนัก มักจะมีเมียไว้ทุกท่าเรือ

โลออน — อะไร หล่อนก็เชื่อของเหลวไหลเช่นนั้นด้วยหรือ ? พูดอะไร แมรีเชื่อฉันบ้างไม่ได้เที่ยวหรือ ?

บทร้องไลออน

(ปี่แก้วน้อย)

๑ โฉมเฉลาเยาวพาอย่าเฉลียว พี่เคยเที่ยวเงินจิตทุกทิศ
ไม่เคยเห็นนารีที่ตองตา จนพบแก้วกัลยาจึงสร้านรัก
พี่ขอร่ำคำขาดในชาตินี้ ไม่ยอมมีคู่อื่นให้เสียศักดิ์
แม้ฉนวนลนึ่งไม่ปองปรองครองรัก ขอเชิญชักดาบฟันพี่บรรลัย ว

(แมรีใจอ่อน หันไปหาไลออน แสดงกริยายินยอม ไลออนจึง
กอดและจูบ)

ไลออน — วอเตอร์ส! วอลลิส! มาทางนี้! (นายทหาร ๒ นาย
กับหญิง ๒ คน ที่พูดกันอยู่ข้างหลังเดินออกมาข้างหน้า) ขอให้ช่วยกัน
แสดงความยินดีด้วย มิสส์ริคเคิลส์ได้ตกลงยินยอมจะแต่งงานกับฉันแล้ว

วอเตอร์ส — ถ้าเช่นนั้นผมก็เลยขอพรสำหรับตัวผมกับเอเลนด้วย
ที่เดียว

วอลลิส — และผมขอพรสำหรับตัวผมกับโสเฟียด้วย

ไลออน — ฉันทินดีให้พรด้วยเต็มใจ! (ต่างคนต่างจับมือกัน)

บทร้อง — สลับนายทหารกับหญิงสามคู่
(สามเส้า)

หญิง — เปนผู้หญิงแท้จริงแสนลำบาก

ชาย — เปนผู้ชายยิ่งยากกว่าหลายเท่า

หญิง — หญิงต้องเจียมกายมาแต่เยาว์

ชาย — ชายต้องเฝ้าวิงวอนให้หล่อนรัก

หญิง — หญิงถึงรักต้องแสงเงาถึงทำเฉย

ชาย — หวังให้ชายอยากเซยยิ่งขึ้นหนัก

หญิง } — ต่างคนต่างซัดกันน่าขันนัก
ชาย } — ที่แท้ต่างสมักจะรักกัน

หญิง — วิสัยหญิงต้องอาย

ชาย — ยั่วชายซิด

หญิง — หญิงยอมกตจักริต

ชาย — จิตชายสั้น

หญิง } — ถ้าแม่นรักจริงแล้วไม่แคล้วกัน
ชาย } — เสน่ห์พันผูกสนิทซิดชมเอย ๆ

เจรจา

แมรี — ไม่ได้การ จวนเวลาแล้ว เราต้องไปช่วยกันแต่งองค์
เจ้าหญิงละแม่เล็ก ๆ

ไลออน — พวกฉันก็ต้องไปเตรียมตัวไว้ให้พร้อมเหมือนกัน
(ต่างคนต่างไป คือผู้หญิงไปขวา ผู้ชายไปซ้าย)

(พิณพาทย์เล่นเพลงทยอย พลเมืองต่างคนต่างเดินเข้ามา ถึยยาวการเสวยโลก
และพูดกันซบซิบ ในที่สุดนาร์โคสกับเซเลียเข้ามา พินพาทย์จึงหยุด)

นาร์โคส — นี่แน่เพื่อนพลเมืองทั้งหลาย ขออย่าได้เคืองฉัน
หน่อยเลย ฉันจะพูดอะไรขอให้ฟัง ที่เกิดเหตุชาวเราต้องเป็นทุกข์ร้อน
คราวนี้ ขอให้ไตร่ตรองดูให้คิดว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด? เพราะเราทั้งหลาย
คิดแต่ถึงตัวเอง กลัวภัยอันตรายจะมาถึงตัว จึงถูกหลอกเล่นเสียรากับ
ทารก

เซเลีย — จริง ๆ นะ พวกเราไม่นึกละอายแก่ใจบ้างเลยฤ?
คำที่เรารักตัวของเราเอง กลัวไม่มีมูล จนเจ้าหญิงจะต้องเสียพระชนม์
ในไม่ช้าแล้ว ขอให้ตรองดูให้ดีหน่อย ทلميชีวิตจิตใจอะไรที่โหน จึง
จะมาทำร้ายแก่เราได้

มาร์คัส — อีกประการ ๑ ถ้าทเลมีอิทธิฤทธิ์จริงจังแล้ว เรือแพ
นาวาอะไรจะเดินไปมาได้ฤ? ทเลคงไม่ยอมให้เดินเป็นแน่ทีเดียว
(พลเมืองออกจะรวนเร เพราะเห็นเขาพูดชอบกล)

เซเลีย — เชื้อเด็ก พวกเราถูกหลอกเสียแล้ว เพราะฉะนั้น
กลับใจเสียดีกว่า อย่าให้เจ้าหญิงของเราต้องเสียพระชนม์เลย นึกสงสาร
เจ้านายบ้างเด็ก

(คริสโตเฟอร์ โยฮันนิส และคอนสตันติโน้สออกจากโบถ)

คริสโต — มาร์คัส! เซเลีย! เจ้าทั้งสองนี้ไม่รู้จักยำเกรงเรา
บ้างเจียวฤ? เราได้กล่าวตักเตือนครั้ง ๑ แล้ว ว่าอย่าให้พวกชักชวน
ให้คนทั้งหลายบินป่วน เหตุไฉนมาบังอาจขัดขืนคำห้ามของเรา?

มาร์คัส — คริสโตเฟอร์ เมื่อก่อนนี้ข้าพเจ้าก็ได้เคยเคารพ
นับถือท่านว่าเป็นผู้ใหญ่และเป็นนักบวช แต่เดี๋ยวนี้ข้าพเจ้ารู้สึกเสียแล้ว
ว่าท่านเป็นผู้ที่ไม่ประพฤติอยู่ในท่านองคลองธรรม สมควรร่วมคิดกับคนที่
คิดมิชอบ ข้าพเจ้าจึงได้สืบนับถือท่านเสียแล้ว

เซเลีย — คิดนั้นก็เหมือนกัน!

คริสโต — เจ้าทั้งสองรู้ไหม ว่าถ้าข้าจะแข่งเจ้า เจ้าก็ต้อง
วินาศไปทันตาเห็น

“วิวาห์พระสมุทร”

๖๗

มาร์โก๊ส — เอาสิท่าน! ถ้าท่านก็จริง วิเศษจริงละก็ทำให้
สมปากพูดหน่อยสิ!

โยฮันนิส — (พูดกับคริสโตเฟอร์) ไม่ได้การละขวัญสูง เลิกที่
ขึ้นเคียงกับมันเราเข้าเนื้อ

คริสโต — ข้าเป็นผู้อยู่ในศีลในธรรม จะฆ่าคนเล่นง่าย ๆ
เช่นนั้นได้ฤ ๆ ?

มาร์โก๊ส — ปล้นปล้นเอาตัวรอดไปได้ทีหนึ่ง! แต่แน่แท้ท่าน
ขวัญ ถ้าอยากจะทำแท่งตนเป็นผู้วิเศษจริงละก็ มีโอกาสเหมาะทีเดียว เป็น
เรือรบที่ในอ่าวนั้นเขาค้างศูนย์ไว้ตรงกุฎีท่านขวัญเพียงเดียว! ถ้าเขาจะยิ่งก็
ปิดถูกปืนไว้ก็แล้วกัน ฮะ ๆ ฮะ ๆ !

คริสโต — อยู่ดี ๆ เขาจะมายิงกุฎีข้าทำไม ?

มาร์โก๊ส — ไว้ถามผู้บังคับการเรือเอาเองดีกว่ากระมังท่านขวัญ
เขานำกองทหารมาโน่นแล้ว

(บัคคนำทหารเรือร้องเพลง “คิปะระวี” และเดินเข้ามา หรือถ้าร้องไม่ได้ก็ให้
พิณพาทย์ทำเพลงเดินแทนก็ได้ นายนาวิกโยธินนำแถวทหารเรือเข้ามาจากทางขวา
ทหารถือปืนและคาบปลายดาบพร้อม ทั้งแถวในอาณข้าง ๑ คือข้างขวาข้างที่เด่น)

คริสโต — ฉันมีความยินดีที่ได้เห็นท่านนำทหารขึ้นมาช่วยในพิธีสำคัญสำหรับเกาะนี้ (ยื่นมือไปหวังจะจับมือกับนายนาวาเอกไลออน แต่ไลออนไม่จับมือด้วย)

ไลออน — ฉันก็มีความยินดีเหมือนกัน ในการที่ฉันได้มีโอกาสมาคู่พิธีอันนี้ เพราะฉันเกี่ยวข้องกับพระสมุทรมาก

คริสโต — เอ๊ะ เกี่ยวข้องอย่างไร ?

ไลออน — ราชนาวีเป็นเจ้าทะเล เป็นผู้ครองทะเลทั่วไป เพราะฉะนั้นท่านทราบไว้จะดี ฉันชอบบอกกล่าวให้ท่านทราบว่า ในการที่จะแปลความปวณานาของพระสมุทร ราชนาวีไม่ยอมแพ้ใคร และในที่นี้ตัวฉันเป็นนายทหารผู้ใหญ่ฝ่ายราชนาวี เพราะฉะนั้นเป็นตัวแทนราชนาวี

(คริสโตเพอร์ ถำนับแล้วเดินหนีไป) แสดงกิริยาอาการไม่สู้จะสบาย ขณะนี้เห็นพายุพัดโหมกระหน่ำ เหนือหัวมิดชิดกับนางอันโดรเมดาออกมาจากทางซ้ายพร้อมด้วยแมวี เอเดน โสเฟีย ฯลฯ มาหยุดที่กลางโรง นางอันโดรเมดาแต่งเครื่องขาวล้วนอย่างแบบเจ้าสาว)

บทร้อง — ท้าวมิดัส

(แผลงวันทอง)

๑ คุราประชากราษฎร
 เราผู้ครองไอศวรรยา

จงพึงพจน์สุนทรที่วอนว่า
 ในนครอัลฟาสง่าครัน

“วิาหพระสมท”

๖๕

จงจิตพิทักษ์รักษา	ประโยชน์แห่งประชาข้าขอบขัณฑ์
บำรุงความสุขทุกทีวัน	ทุกสิ่งสรรพยอมให้ด้วยไมตรี
หวังให้เขตรัฐวัฒนะ	ยอมสละธิดามารศรี
ให้วิาหกับมหาารี	เพื่อกันภัยยัยชนทั่วไป
ขอให้ท่านหัวหน้าคณะ	กล่าววาท้าวอนพระผู้เปนใหญ่
ให้ทรงพระเมตตาแก่ชาวไทย	ขอให้แผ้วพันภัยพาล ๖

(ทั้งหมดคนนอกจากทหารลูกเขาลองสวด ฝ่ายทหารเปิดหมวกแต่ยืนตรงอยู่ และไม่สวด)

คำวอน — คริสโตเฟอร์
(ทำนองโองการแข่งน้ำ)

๑ โอมพระมหาบิตุราช อาสนะเมืองแมน แสนสุวเกียรติ
อะคร้าว ท้าวเปนใหญ่ยิ่งยง พระประสงศ์สิทธิ์ ในบัดพิ้วแก้ววัน
และแดนฟ้าเท่ากัน ขอเทวัญจงช่วย อำนวยอานุภาพขงค ให้สารพัด
สัมฤทธิ์ สิทธิแก่ภูธร ผู้ครองนครอัลฟา ราชาประสงศ์สิ่งใด ขอเทพ
ไทจงช่วย อำนวยพรให้ผล กลสิทธิสมฤดี หนึ่งจงมีเมตตา แก่เหล่า
ข้าประชาราฎร์ ประสาทสุขสโมสร ประชากรสำราญ พันภัยพาล
พิบัติเบียด พันเสนียดจัญไร โดยเทพไทอนุเคราะห์ ให้มันเหมาะ

สัมฤทธิ์ อัญญาผลไพบุลย์ เพิ่มพูนสวัสดิ์เกษม เปรมกมลท้าวหน้า
สมถั่งข้าทูลวอน แน่เทอญ ฯ

(ปรึกษาหารือว่า “สาธุ” แล้วลุกขึ้นยืน ท้าวमितจึงไปหาบุตร และร้องรำพรรณต่อไป)

บทร้อง — ท้าวमित

(ใจ)

๑ ไฉนว่าลูกรักของพ่อเอ๋ย พ่อจะเสียทราชมชโยไม่พอที่
เคยถนอมทุกทิวาราตรี คราวนี้จะต้องพรากไปจากกัน
พ่อมีเจ้าคนเดียวจะลูกแก้ว แค้นน้อยแล้วเฝ้าถนอมเจ้าจอมขวัญ
เข้าเฝ้าเคยเห็นหน้ากัน แจ่มจันทร์ขึ้นจิตของบิดา
เมื่อแก่แต่หมายเจ้าช่วยรับใช้ เมื่อยามใช้หมายเจ้าเฝ้ารักษา
เมื่อยามถึงวันตายวายชีวา หวังลูกช่วยบิดาเมื่อสิ้นใจ
อนิจจาบิดาเป็นคราวเคราะห์ จำเพาะต้องจากพ่อรอไม่ได้
จำเอนต้องสละผลสะดวงใจ รวากับไม่เมตตาปราณี ฯ

เจรจา

मित — เวลานี้พร้อมแล้ว เตรียมกระบวนนำเจ้าหญิงไปลง

ทเลเด็ก

“วิวาห์พระสมุทร”

๑๑

ไลออน — ข้าก่อนขอรับ ! ข้าพเจ้าเป็นคนต่างแคว้นมา ได้รับพระกรุณาให้มาคู่พิธีนี้ก็เป็นเกียรติยศมากแล้ว แต่อยากจะขอประทานอนุญาตกล่าวอะไรสักคำหนึ่ง

คริสโต — ขอโทษเถิดท่าน ! แต่เวลานี้ดูไม่ใช่เวลาอันควรที่ชาวต่างประเทศจะแสดงความเห็นใจ ๆ

ไลออน — ขอโทษเถิดท่าน ! เมื่อแต่กันฉันไม่ได้พบกับท่าน (หันไปพบกับท้าวमित) ข้าพเจ้าได้รับประทานอนุญาตให้กล่าวความเห็นหรือไม่

मित — ท่านจะกล่าวอะไรก็กล่าวเถิด

ไลออน — ข้าพเจ้าเห็นว่า พิธีทั้งปวงควรจะทำพอเป็นเกล็ดเท่านั้น ไม่ควรถึงแก่ให้เสียชีวิตมนุษย์—ไม่ว่าจะเป็นคนต่ำหรือสูงเพียงไร เพราะการที่เอามนุษย์มาขายญ เชื่อว่าคงจะไม่เป็นที่พอพระทัยแห่งพระเป็นเจ้าบนสวรรค์ ซึ่งมีพระเมตตากรุณาแก่สัตว์และมนุษย์หาที่สุดมิได้

คริสโต — ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ายานนาวาเอกไลออน มีอำนาจอย่างไรที่จะมาแสดงความเห็นในเรื่องพิธีการของเรา

ไลออน — ข้าพเจ้าขอตอบว่า ประการ ๑ ได้รับอนุญาตของเจ้าผู้ครองเมืองแล้วให้แสดงความเห็น ประการที่ ๒ ข้าพเจ้าขอเชิญ

ท่านคริสโตเฟอร์เหลียวคูแฉวทหารนั้น คงจะพอเข้าใจว่าเหตุใดข้าพเจ้า จึงมีอำนาจแสดงความเห็นได้ในที่นี้ !

มิดัส — ถ้าเช่นนั้น ตามความเห็น ของท่านจะควรทำ
อย่างไรดี ?

ไลออน — ข้าพเจ้าขอล่าคำเดียวแต่ว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบ
ด้วย ในการที่เจ้าหญิงจะต้องเสียพระชนม์ หรือแม้เป็นอันตรายแต่
เล็กน้อยในการพิธีอันนี้ แต่ส่วนข้อที่จะเบี่ยงบ่ายอย่างไรไม่ให้เสียพิธีนั้น
ข้าพเจ้าไม่ใช่เจ้าของพิธี เพราะฉะนั้นควรให้กับวชผู้ใหญ่ของท่านแสดง
ความเห็น ว่า

มิดัส — คริสโตเฟอร์ จะว่าอย่างไร ?

คริสโต — ข้าพเจ้าเห็นว่า เมื่อใครเป็นผู้คัดค้านในการที่จะทำ
พิธีไปให้เต็มตามระเบียบก็ให้ผู้นั้นหาอุบายแก้มาเองถึงจะถูก !

ไลออน — ถ้าเช่นนั้นฉันก็ไม่ขัดข้อง วอเตอร์ส ! (พยักหน้า)

วอเตอร์ส — (พูดกับทหาร) ออกมาข้างหน้าคู่หนึ่ง ! (ทหาร
ออกมาหน้าแถวคู่ ๑) สรวมคาบ ! (ทหารสรวมคาบ) หน้าเดิน !
(วอเตอร์สพาทหาร ๒ คนนั้น ไปยืนเคียงคริสโตเฟอร์ข้างละคน)

คริสโต — เอ๊ะ ! นี่อะไรกัน !

“วิวาห์พระสมุท”

๓๓

ไลออน — ก็ให้ฉันทำพิธีตามใจฉัน ฉันก็ทำน่ะสิ! นี่แนวอเตอร์ส พาตัวท่านผู้นี้ลงไปเรือ มอบตัวให้ผู้คุมเอาเข้าห้องขัง และใส่ตรวนเสียด้วย พอเวลาที่น้ำท่วมถึงที่เจ้าหญิงนั่ง เอาตาแก่นั้นโยนน้ำเสียทั้งตรวน เข้าใจไหม?

วอเตอร์ส — ขอรับ!

คริสโต — แล้วกัน! อะไรจะฆ่าคนเสียทั้งเป็นเทียวหรือนาย?

ไลออน — คนตายแล้วจะฆ่าทำไม ไม่จำเป็นเลย

คริสโต — โอ้ ผมไม่มีความผิดเลย ทำไมนายจะฆ่าผม?

ไลออน — ก็เจ้าหญิงเธอมีความผิดอะไร?

คริสโต — ผมได้สั่งให้ฆ่าแกงอะไรเมื่อไร? พวกราชกุมารเขา (พลเมืองต่างคนต่างร้องเถียงว่า “เปล่า” เพราะกลัวนายทหารอังกฤษจะจับ)

ไลออน — ได้ยินไหมล่ะ? เขาพากันร้องว่าเปล่าทั้งนั้น แท้จริงตัวแกก็เคยเป็นผู้ที่ยาพูดให้พลเมืองปั่นป่วนกลัวพระสมุท แล้วก็แกเองที่เคยเป็นผู้ให้ทำพิธีแต่งงานเจ้าหญิงกับพระสมุท เพราะฉะนั้นแกต้องคิดหาทางแก้ไขให้จงได้ ถ้ามิฉะนั้นแกก็ต้องตามเสด็จเจ้าหญิงไปหรือบางทีแกจะไปหาพระสมุทโดยลำพังก็ได้ เพราะอย่างไร ๆ ฉันคงพยายามช่วยไม่ให้เจ้าหญิงจมน้ำ

มิดัส — จะคิดอย่างไรก็คิดเสียเถิดคริสโตเฟอร์ เพราะชักช้าไปจะไม่มีเวลาพอทำพิธี

โลออน — มีทางแก้หรือไม่มี ว่ามา?

คริสโต — มี!

มิดัส — มีก็กล่าวมาสิ

คริสโต — ถ้ามีใครมาเป็นเจ้าบ่าวแทนพระสมุท แล้วก็ยกเจ้าหญิงให้แก่ผู้นั้น เป็นเสร็จเรื่องกัน

มิดัส — ทำอย่างไรจึงจะหาผู้แทนเช่นนั้นได้

คริสโต — ต้องให้พระสมุทพอใจผู้ใดผู้หนึ่งให้ชี้ตัวผู้แทน

โลออน — ถ้าเช่นนั้นก็รีบจัดการรายเวทรายามนตร์อะไรเข้าสิ!

(คริสโตเฟอร์ แกล้งทำเป็นทลัษตาว่ามนตร์อยู่ครู่ใหญ่ ๆ ในระหว่างนี้โยฮันนิส เลี้ยงออกไปครู่ ๑ แล้วกลับเข้ามา อีกครู่ ๑ เด็กหญิงจึงเดินเข้ามาอีกกลางโรง)

เด็กหล่ — (ชักคอนสตันติโนส) คนต้ง!

พลเมือง — อะไร?

เด็กหล่ — ตีนนก!

พลเมือง — อ้อ!

“วิวาหพระสมุท”

๑๕

คริสโต — คุณรทพพระสมุท ท่านได้รับใช้ให้มาชี้ตัวผู้ที่ควรเป็น
สามีพระบุตรจีนนั้นฤ?

เด็กหลี่ — บ่าว!

คริสโต — เอ๊ะ ถ้าเช่นนั้นมาทำไมเล่า?

เด็กหลี่ — กับบอกให้อ้วมาอ้วก็มาน่าซี

คริสโต — ใครบอกให้มา? พระสมุทฤ?

เด็กหลี่ — สมุทสะหมาไลที่ไหนอ้วไม่รู้จัก

คริสโต — ก็ใครบอกให้มาเล่า?

เด็กหลี่ — ไคล่า! อ้ายคนตังนั้นซี! (ชี้คอนสตันตินัส) ไหน
ล่างอันล้อยเหลียงที่จะให้อ้ว?

คอนสตัน — ใครบอกว่าจะให้เงินทองอะไร? เหลวไหลพิลึก!

เด็กหลี่ — เหลียวไหลยังไล? ล้อชคนตัง ตังจิงล้วย ใช้ไม่ไล่เลย
ทุกโกหกแท้ๆ ผ่าวะ! (พวกพลเมืองพูดกันซุบซิบ)

โลออน — เลิกที! เถียงกันไปก็ไม่เป็นประโยชน์ ข้อสำคัญเป็น
อันได้ความว่านายคนนั้น (ชี้คอนสตันตินัส) ไม่ใช่ผู้ที่พระสมุทสมมุติ
ให้มาแทนตัว ลูกไหมขอรับ?

มิดัส — ถูกแล้ว!

คริสโต — อะไร ? พระองค์ทรงทราบอย่างไรว่าถูกแล้ว ?

มิดัส — ฉันทราบเพราะท่านผู้บังคับการบอก และอีกประการ

๑ ฉันไม่ต้องการมีทหารเป็นที่เลี้ยงอย่างตัวท่าน !

ไลออน — ท่านเจ้าเมืองมีความปรีชาสามารถมาก

คริสโต — ถ้าเช่นนั้นใครจะเป็นผู้ชี้ตัวผู้แทนพระสมุทได้เล่า ?

ไลออน — ข้าพเจ้า !

คริสโต — เพราะเหตุใด ?

ไลออน — ข้าพเจ้าจะชี้แจงให้ฟัง

บทร้อง — ไลออน ทหารรับลูกคู่

(ถ่า “ Rule Britannia ”)

ไลออน — แต่เริ่มเดิมที ไม่มีผู้ใด มีฤทธิไกร ที่ในวารี

จึงองค์พระเป็นเจ้า มีพระวาที ไกรมินาวี จงครองแดนชลว

ครองเถิดนาวี นาวิจครองทะเล ชะนะศัตรุ ศัตรุมาลายทั้งเพ ฯ

ทหาร — ครองเถิดนาวี ฯลฯ

“วิวาห์พระสมุทร”

๓๓

ไลออน — แต่กาลนั้นมา เสนาสมุทร ผู้ฤทธิรุทร กำแหงแรงรณ
จึงครองชลาลัย ที่ในสากล เพราะนาวาพล รับเทวบัญชา
ครองเถิดนาวี นาวีจึงครองทะเล ชะนะคัตรุ คัตรุมลายทั้งเพ ฯ

ทหาร — ครองเถิดนาวี วัล ฯ

ไลออน — ซาติโตมิเรือ เพื่อประคิยุทร ท่องถิ่นสมุทร คอยยุทธนา
เหมือนมีกำลังแรง ชันแซงรักษา ซาติศาสนา กษัตราภูมิ
ครองเถิดนาวี วัล ฯ

ทหาร — ครองเถิดนาวี วัล ฯ

ไลออน — ฉนั้นชวนกัน สวามิภักดิ์ ประนอมพร้อมพรักและสามัคคี
ช่วยกันและเรี่ยราย ถวายนาวี เรือพระร่วงมี สิทธิศักดิ์สมญา
ราชะนาวี นาวีจะมีเดชฯ ชะนะคัตรุ คัตรุมลายเร็วรา !

ทหาร — ราชะนาวี นาวีจะมีเดชฯ ชะนะคัตรุ คัตรุมลายเร็วรา !

เจรจา

มิดัส — ข้าพเจ้ายอมแล้ว ว่าเวลานี้บรรดาผู้ที่มาประชุมอยู่ ณ
ที่นี้ ไม่มีผู้ใดที่จะควรพูดแทนพระสมุทรยิ่งไปกว่าท่านผู้บังคับการ เพราะ
ท่านเป็นผู้ครองทะเล

โลออน — ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าจะได้เรียกผู้ที่ข้าพเจ้าสมมุติให้เป็น
ผู้แทนตัวพระสมุทมายังที่นี่ — เด็กหนีไปพาตัวมา (เด็กหนีออกไปทางขวา)

มิดัส — เอ๊ะ ! อ้ายเจ้าคนนั้นอย่างไรจึงมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ
กับตัวผู้แทนพระสมุท ?

โลออน — ครั้งก่อนมันเกี่ยวข้องกับเพราะนายคอนสตันติโนสเขา
จ้างมันร้อยเหรียญ แต่ที่มันเกี่ยวข้องกับคราวนี้เพราะผมสั่งให้มันทำ และ
ถ้าไม่ทำตาม ผมจะต้องโบยด้วยปลายเชือกโหลหนึ่ง เงินร้อยเหรียญนั้น
มันก็ชอบคอก แต่มันกลัวปลายเชือกมากกว่า ! (หัวเราะ)

(เด็กหนี ลากรถลากคัน ๑ เข้ามาทางข้างขวา ในรอนั้นไม่เห็นตัวคนเลยสักคนเดียว
โลออนแกล้งทำเป็นไม่ดูรถ)

มิดัส — เอ๊ะ ! นี่อะไรกัน

โลออน — ก็คนที่ข้าพเจ้าว่ามาแทนพระสมุทอย่างไรละ !

มิดัส — คนอะไรที่ไหน ฉันไม่เห็นมีเลย

โลออน — พุโร ! อะไรกันทั้งคนไม่เห็น ! ข้าพเจ้าให้เขาขึ้น
รถมาเพื่อให้เป็นสง่าสมเกียรติยศเชื้อวงศ์พระสมุท — (เหลียวไปดูรถ ทำ
ตกใจ) เอ๊ะ ! หายไปไหน ?

คริสโต — (เยาะ) กลับลงทะเลไปเสียแล้วละกระมัง ? (พลเมือง
ซุบซิบกัน)

ไลออน — ถึงจะกลับไปแล้วก็เรียกกลับคืนมาได้ (พูดกับ
พลเมือง) ไม่เชื่อกันทั้งหลายคอยดูสิ ! (ชักม่านปีกหนักรัดและพูดซ้ำๆ
เหมือนสั่ง) เชื้อวงศ์พระสมุทรจงแสดงกายให้ปรากฏแก่คำที่ประมุขชน
อย่าได้ซ้ำเลย ! (ชักม่านเปิด จึงเห็นอันเตรแต่งเครื่องทหารเรือ
อังกฤษนั่งอยู่บนเบาะ พลเมืองแสดงความปลาบใจ ไลออนกวักมือ
อันเตรจึงลงจากรถ แล้วเต็กหลี่เอารถเข้าโรง)

คริสโต — อันเตรนี่เอง นี่กว่าใคร !

อันเตร — ก็ฉันเองแหละ ! ท่านจะว่าอย่างไร !

คริสโต — ฉันจะไปว่ากระไรเธอ นอกจากที่จะกล่าวว่า เธอก็
ไม่ได้เป็นญาติกับพระสมุทรสนิทสนมอะไรยิ่งไปกว่าคอนสตันติโนส

อันเตร — ทำไมจะไม่สนิทกว่า ? คุณที่หรือ ฉันเป็นนายทหาร
เรือ ฉันเป็นชาวทะเล และท่านผู้บังคับการผู้มีอำนาจในทะเลนี้ได้ชี้ฉัน
แล้วว่าเปนนาคีพระสมุทร หรือท่านจะไม่เชื่อ ?

ไลออน — ไม่เชื่ออย่างไร หลักฐานมันคงพอแล้ว ขอให้ท่าน
ใช้สติปัญญาใคร่ตรองดูสักหน่อย แล้วคงจะเห็นชอบด้วยตามข้อเท็จ
เป็นแน่

คริสโต — ข้าพเจ้ารับรองเช่นนั้นไม่ได้

ไลออน — ไตร่ตรองดูให้ดีเถิดท่าน — แดงสรวมคาบ !

วอเตอร์ส — กอง สรวมคาบ ! (ทหารเรือสรวมคาบทั้งหมด)

โยฮันนิส — ขวัญ! เรามั่นเสียว่าเขาเสียรอบตัวแล้ว จะถือกัน
ไปก็ไม่เป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นยอมตามใจเขาเสียดีกว่า

คริสโต — (พูดกับไลออน) ข้าพเจ้ายอมแล้ว ว่าผู้ที่ท่านเลือก
มานี้เป็นผู้ที่สมควรจะเป็นคู่เจ้าหญิงแทนพระสมุทได้

มิดัส — พลเมืองทั้งหลาย ท่านเห็นชอบด้วยฤๅ !

พลเมือง — ตีแล้ว

มิดัส — ถ้าเช่นนั้นเราขอประกาศว่า เรายกนางอันโครเมตา
ธิดาของเราให้แก่เจ้าอันเดอร์ เพื่อเป็นคู่ครองกันต่อไป

พลเมือง — ไชโย

บทส่งท้าย

มิดัส — (แขกบรเทศ)

- ๑ ขออำนาจอวยพรสุนทรสวัสดิ์ เพิ่มพิพัฒน์เพราะปลุกลูกทั้งสอง
จะประสงฆ์สิ่งใดให้สมปอง อยู่ร่วมห้องเสน่หาอย่าจืดจาง

“วิวาหพระสมุท”

๔๑

ทุกคน — (แซกบรเทศ)

เทวานุภาพนำผล

เกิดสรรพมงคลรอบข้าง

สรรพโภคโรคร้ายจงวายวาว

ทั้งพระแลนางจงอยู่เย็น

แม่รี — (สินวล)

๑ ปวงเหล่านารียินดีช่วย

กล่าวอำนวยพรยุพินให้สิ้นเข็ญ

จงพลเพิ่มเติรมสวัสดิ์ข้ากล้ำเคิญ จงอยู่เย็นทั้งสอง

หญิง

คู่ครองกัน

แม่รี — ทั้งชายหญิงรักจริงไม่กรังจิต เปนมิ่งมิตรปรียาเปรมเกษมสันต์

ต่างจะเชิดจะชูคู่ชีวิต

ต่างรักพันธุผูกสนธิ

หญิง

จิตไมตรี

ไลออน — (สคายง)

๑ ข้าเจ้าเสนานาวายุทธ

ล้วนยินดีที่สุกเกษมศรี

เจ้าหญิงชายทั้งคู่คู่เหมาะดี

เหล่าเสนจึงช่วยกันอวยพร

นายทหาร — ขอทั้งสองร่วมห้อง

พลทหาร —

ปรองคองรัก

นายทหาร —

อย่าได้วายสมัค

พลทหาร —

รสสมร

นายทหาร — ขอเจ้าชายรณรมย์

พลทหาร — ให้สมพร

นายทหาร — ขอบังอรอยู่เย็น

พลทหาร — เป็นนิรันดร์

(ฝรั่งเวสุกรรม)

อันโดร — ขอบใจท่านหนักหนา ที่บรรดาให้พรฉัน

อันเดร — เมตตาปราณีใครน นางกับฉันขอขอบใจ

อันโดร — คำพรสุนทรพจน์ หวานยิ่งรสอย่างไหน ฯ

อันเดร — จับจิตตักดวงใจ

อันโดร — จับจิตตักดวงใจ จันบรรลัยไม่ลืมคุณ ฯ

ร้องทั้งหมด (แยกบรรทัด)

จงชวนกันปรีดิ์เปรมเกษมสถานต์ หมคว่ากาญจน์เรื่องที่เกิดงุ่น

หมดเหตุวิวาทบาดสกล หมคว้าวุ่นเกษมสามัคคี

เทวานุภาพนำผล เกิดสรรพมงคลเสริมศรี

เทพช่วยรักษาปราณี ขอให้สุขสวัสดิ์ทั่วกัน ฯ

ปิดม่าน

จบเรื่อง

ละครพูด

จัดการรับเสด็จ

“จัดการรับเสด็จ”

ละครพูด ๑ ชุด

ตัวละคร

พระยาศรีบุรุษย์ ผู้ว่าราชการเมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๕๕ ปี)

หลวงอุดมศิริเขตร์ ปลัดเมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๒๘ ปี)

ขุนวิเศษศิริขันธ์ ยกรบัตร์ เมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๒๕ ปี)

นายสังข์เนติบัณฑิตย์ ผู้พิพากษาศาลเมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๒๔ ปี)

นายร้อยเอก ขุนอภัยสรเพลิง ปลัดเมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๔๐ ปี)

นายร้อยโท บาง ผู้บังคับกองตำรวจภูธร เมืองศรีภิรมย์

นายทองคำ กลังเมืองศรีภิรมย์ (อายุประมาณ ๒๕ ปี)

นายบุญยืน ผู้ช่วยราชการเมืองศรีภิรมย์

อำมร คนใช้ของพระยาศรีบุรุษย์

นายชน พลเรือนชาวบางกอก

คุณหญิงห้อย	ภรรยาพระยาศรีบุรีรมย์	(อายุประมาณ ๔๕ ปี)
แม่ลำไย	ภรรยาหลวงอุทมศิริเชตร	(อายุประมาณ ๒๐ ปี)
แม่ขจร	ภรณานายสังข์	(อายุประมาณ ๑๕ ปี)

สถานที่ : จวนผู้ว่าราชการเมืองภิรมย์

สมัย : พุทธศักราช ๒๔๕๖

“จัดการรับเสด็จ”

ฉาก : ห้องรับแขก ด้านหลังมีประตู ๓ ช่อง เปิดออกไปมุข
หน้าบ้านต่อมุขเห็นต้นไม้ ด้านขวาแลซ้ายมีประตูข้างละ ๒ ประตู ด้าน
ขวานั้นสมมติว่าเป็นห้องแต่งตัวและห้องนอน มีฉากตั้งบังเป็นล๊ับแลใน
ประตู ด้านซ้ายสมมติว่าเป็นห้องกินข้าว ประตูมีบังตา บรรดาประตูเปิด
ทั้งหมด ไม่มีปิดเลย มีม่านผ้าโปร่ง ที่ผนังด้านหลังหว่างประตูติด
หัวกวาง ผนังด้านขวาและซ้ายยังว่างอยู่

ส่วนเครื่องตกแต่ง ที่มีนอกมีโต๊ะเก้าอี้สานชุด ๑ ตั้งกลาง เก้าอี้
สานปดักตั้งตรงเสาๆ ละตัว ในห้องมีโต๊ะตั้งกลาง เก้าอี้วางๆ อยู่
ยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เห็นได้ว่ายังจัดไม่แล้ว กับมีกระโถยอย่างใช้
จุดโคมอัน ๑ อยู่ริมประตูข้างขวา มีม่านผ้าโปร่ง กับผ้าสีต่างๆ มีค
พราและเครื่องมือต่างๆ วางรวมๆ อยู่บนโต๊ะข้าง บนเก้าอี้บ้าง กับ
พื้นบ้าง ฯลฯ ฯลฯ

(เมื่อเปิดม่าน พระยาศรีบุรีรมย์กำลังดูแลการตกแต่ง นายทองดีกำลังขึ้นอยู่บน
กระโถย นายบุญอินยืนถือกระโถยอยู่ พระยาศรีแต่งตัวนุ่งผ้าม่วงสีกวักโรย ใส่ถุงเท้ารองเท้าว แต่
เสื้อนั้นแขวนอยู่ที่หัวกวาง นายทองดีนุ่งสีเข้ขาว ใส่ถุงเท้ารองเท้าว นายบุญอินนุ่งสีน้ำเงิน ใส่
ถุงเท้ารองเท้าว เสื้อทั้ง ๒ คนนั้นก็แขวนที่หัวกวาง)

พระยาศรี เอ๊ะ ! แม่ห้อยอย่างไรรำไรจริง ๆ กับจะเย็บม่านนิกเคียว
เท่านั้นก็ต้องชักช้า

บุญขึ้น ผมไปเร่งหรือขอรับ (ปล่อยกระโถก แล้วขยับจะไป)

ทองคำ อ้าว ๆ! คุณคุณละก็ จะปล่อยก็ไม่บอกให้ผมรู้เห็นรู้ตัวด้วย
เดี๋ยวผมก็จะเอ็กสะเต็นลงมากอดหักตายเท่านั้นเอง

บุญขึ้น อ้อ! ขอโทษ! (ยัดกระโถก) ถ้าอย่างนั้นผมก็ไปไม่ได้สิ

พระยาศรี เอาเถะฉันจะยัดกระโถกไว้ให้เอง

ทองคำ อย่าเลยขอรับ คำสูง

พระยาศรี อ้อไม่เป็นไรมิได้ นี่ก็เสียว่าฉลองพระเดชพระคุณเจ้านาย
ไม่ถือเลย (เข้าไปยัดกระโถก)

ทองคำ (ไหว้) ถ้าเช่นนั้นผมขออภัยโทษนะขอรับ

พระยาศรี ไม่เป็นไรมิได้ (พูดกับนายบุญขึ้น) ไปเตือนมันที่แม่ห้อย
หน้อยเถะ

บุญขึ้น ขอรับ (ออกไปทางซ้าย)

พระยาศรี เต็มที ไม่บอกไม่กล่าวให้รู้ตัวเนิ่น ๆ หน้อย

ทองคำ ขอรับ ทำอย่างนี้เต็มที อยู่ข้างจะจุกละหุกมาก ทำไมไม่บอก
ล่วงหน้ากันนาน ๆ หน้อยก็ไม่ทราบ

พระยาศรี เขาว่าท่านพระองค์นี้เป็นธรรมเนียมท่านจะไปไหนท่านก็ไป
โดยทันที ท่านไม่ใคร่บอกล่วงหน้า ท่านจะติดธรรมเนียมนอก
มาหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ

“จัดการรับเสด็จ”

๘๕

ทองคำ การที่ท่านเพิ่งกลับจากยุโรปใหม่นั้นแหละทำให้จักรับรองยาก
ต้องระวังมากหน่อย ท่านคอยยุโรปอยู่ด้วย ถ้าจึกเหลวๆ
ไหลๆ ก็ระว่าเราเปนอันควิไลซ์ป่าเถื่อนไป

พระยาศรี ก็นั่นละสิ! (ตอบที่กระโถ กระโถกระเทือน นายทองตักลัวตก
กว่าราวมานไว้)

ทองคำ ได้เท่าขอรับ โปรดระวังหน่อย

พระยาศรี โอ! ขอโทษ จันเผลอไป (ยี้ดกระโถตามเดิม)

ทองคำ ขอบพระเดชพระคุณ

พระยาศรี ไม่เปนไรมิได้

ทองคำ พุทไร! คอผมหักก็ไม่เปนไรหรือขอรับ

พระยาศรี อ้อ ไม่ใช่เช่นนั้น ที่จันว่าไม่เปนไรมิได้คือในส่วนที่นาย
ทองดีชอบใจจัน แต่ส่วนที่นายทองดีจะคอหักนั้นเปนไร
อย่างยิ่ง จันอนุญาตไม่ได้เลย

ทองคำ เปนพระเดชพระคุณมาก

พระยาศรี ไม่เปนไรมิได้ เออ! จันเห็นจะชราเสียแล้ว

ทองคำ ยังขอรับ ยังไม่ชรา อายุเท่าได้เท่ากำลังเปนงานเปนการดี
ทีเดียว ก็ฝรั่งเขายังทำการงานไปจนอายุต้งเจ็ดสิบแปดสิบได้

พระยาศรี ก็ฉันไม่ใช่ฝรั่งมั่งค่าอะไรนี่ะ แต่ที่ฉันมารู้จักความชราของ
ฉันนั้น เพราะมารู้จักความว่ากิด ฉันคุ้นไม่ใคร่เล่นเหมือน
แต่ก่อน คุณก็อะไรมันออกซำๆ ไป

ทองคำ ในข้อใจเป็นต้น

พระยาศรี ฉันจะชี้ตัวอย่างให้เห็นชัดเจนได้ทันที เป็นต้นว่าเวลานี้
แม่ห้อยก็ยังเย็บมานไม่แล้ว

ทองคำ ก็แล้วอย่างไร

พระยาศรี ก็มันที่ยังไม่แล้วก็ยอมจะเอาขึ้นคิดไม่ได้อยู่เอง

ทองคำ ถูกแล้วขอรับ

พระยาศรี และการที่แค้นไปเล่นอยู่บนกระโดนนั้นก็ไม่มีประโยชน์
อะไรเลย

ทองคำ ขอนี้ก็จริงอย่างได้เท่าว่า

พระยาศรี ถ้าฉันไม่ชราหลงลืมแล้ว ฉันก็คงจะได้บอกให้แกลงมา
เสียก่อน เมื่อมาน่าจึงค่อยขึ้นขึ้นไปใหม่ก็จะได้

ทองคำ ขอนี้ก็จริงอีกแหละขอรับ ผมขอบพระเดชพระคุณที่ได้ทำ
กล่าวขึ้น ผมเองก็ไม่ทันคิดไปถึง ถ้าเช่นนั้นผมลงนะขอรับ

พระยาศรี ลงก็ดี ฉันทจะได้ไม่ต้องยืต (พอนายทองดีเริ่มแก้ลงกระโศก
คุณหญิงห้อยก็ถือม่านเข้ามาจากทางซ้าย นายบุญยืนตาม
เข้ามา) ทองดี! ไม่ต้องลงละ เชิญกลับขึ้นไปใหม่เถอะ
ม่านมาแล้ว (พูดกับคุณหญิง) ทำไมช้านักเล่าหล่อน

ทองดี ไต่เท้าอย่าปล่อยมือรับ

พระยาศรี โอ้! ขอโทษ (ยืตกระโศกจนทองดีขึ้นนั่งเรียบร้อย) นั่งแน่น
หรือยัง

ทองดี แน่นละขอรับ ขอบพระเดชพระคุณ

พระยาศรี ไม่เป็นไรมิได้! บุญยืน มายืตต่อไปที่เถอะ ฉันทจะต้องพูด
กับแม่ห้อยสักหน่อย แต่ถ้ายืตกระโศกด้วยพูดด้วยก็คงจะ
ต้องเสียทาง ๑ ได้ทาง ๑

บุญยืน ผมยืตเองขอรับ (เข้าไปยืตกระโศก)

พระยาศรี แม่ห้อย ทำไมม่านนั้นหล่อนจึงเย็บช้านักนะ

ห้อย นี่คุณนึกว่าฉันทเป็นนารายณ์สี่กรหรือ

พระยาศรี ฉันทจะไปนึกอะไรอย่างนั้น รุงรังเปล่า ๆ ฉันทตามตรง ๆ จะ
ตอบตรง ๆ หน่อยก็ไม่ได้ ต้องเล่นตลกค้ำฉนวน ทำให้เสีย
เวลาเปล่า ๆ

ห้อย คุณเองแหละพูดให้เสียเวลาเปล่าๆ นายทองดีเขาคอยจะติด
ม่านอยู่นั่นก็มาว่าพูดเสียอย่างนี้ เมื่อไรงานจะแล้ว

พระยาศรี เออ! ข้อนี้ก็จริง ถ้าหล่อนพูดถูกถูกเช่นนั้นฉันจะเถียงทำไม
ส่งม่านมาสิ (รับม่านจากคุณหญิงไปส่งให้นายทองดี) เอ้า
ทองดี ติดก็ติดเสียเถอะ

ทองดี ขอรับ (ติดม่านต่อไป)

พระยาศรี เมื่อแต่กันฉันพูดยั้งค้างอยู่ ฉันถามหล่อนว่าทำไมจึงช้า
หล่อนไม่ควรจะเล่นโวหารให้เปลืองเวลา นี่แหละเขาจึงว่า
ผู้หญิงเข้าใจไม่ได้เลยว่า การเสียเวลาทำให้เสียประโยชน์มาก
อย่างไร ที่ถูกหล่อนควรจะตอบไปตามความที่เป็นจริงว่า
ข้อ ๑ ก็อย่างนั้นๆ ข้อ ๒ ก็อย่างนั้นๆ ข้อ ๓ ก็
อย่างนั้นๆ

ห้อย ข้อ ๑ ก็คุณฟังจะเอาม่านผืนนั้นมาส่งให้ดิฉันเมื่อแต่กัน
ข้อ ๒ แม่ขจรเขามาขอยืมจักรเย็บผ้าไป ดิฉันต้องเย็บ
ถ้วยมือ ข้อ ๓ ดิฉันมีธุระจะต้องไปดูแลการในโรงครัว จะ
มาว่าเสียเวลาพูดเปลืองอยู่ที่นี้ไม่ได้

พระยาศรี นี่เช่นนั้น อ้ายข้อ ๓ นั้นมันไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องม่านเลย เอา
มาพูดทำไม

“จัดการรับเสด็จ”

๕๓

ห้อย เพราะมันเป็นความจริงเช่นนั้น (ตั้งท่าจะไป)

พระยาศรี เคียวก่อน เสือยูนิฟอมของฉันทิกบ่าไว้แล้วหรือ เคียวก็จะลืม
เสี่ยวอย่างคราวงานเฉลิมอีก

ห้อย ยังไม่ได้ตึก

พระยาศรี นี่! เป็นเช่นนั้น ทำไมหล่อนไม่ตึกไว้ให้เสร็จ

ห้อย ข้อ ๑ เพราะคุณได้สั่งไว้ให้แม่น้อยเป็นหน้าที่จัดเสื่อผ้า ข้อ ๒
ถ้าฉันทันจะไปตึกก็จะว่าฉันทันแก่งแย่ง หึงหวงอะไรต่ออะไร
ไปอีก ข้อ ๓ แม่น้อยเขาก็ไม่อยากฟังเสียงฉันทันเลย ฉันทัน
จะพูดจาทักเตือนอะไรเขาก็ทำหน้าเง้าหน้างอ ฉันทัน
ขี้คร้านจะพูดเสี่ยวอีกแล้ว ข้อ ๔ -

พระยาศรี (โบกมือ) พอที! พอที! หล่อนอธิบายแจ่มแจ้งพอแล้ว

ห้อย ยังไม่หมดเนื้อความ ข้อ ๔ คือเสื่อของคุณส่งไปฟอกที่ตราง
หมด ยังไม่ได้คืนมา (เดินออกไปทางซ้าย)

พระยาศรี อ้อฮ้อ! จบกัน เสื่อฉันทันไปตึกตรางเสี่ยวหมดแล้ว จะทำ
อย่างไรกัน

บุญขึ้น ผมจะไปเร่งก็ได้ขอรับ

พระยาศรี ตีทีเคียวพ้อมหาจำเริญ ฉันทันจะยี้กระโถเอง

ทองคำ ไม่ต้องขอรับ ผมแล้ว ๆ (ลงมาจากกระโถ)

พระยาศรี ถ้าเช่นนั้นนายบุญยืนไปเร่งเสื่อฉันหน่อยจะชอบใจมาก

บุญยืน ขอรับ (หยิบเสื่อจากหัวกวางมาสรวมแล้วออกไปทางหลัง)

ทองคำ ผมนั่งจะคิดอะไร

พระยาศรี คิดรูปหมู่ข้าราชการนี่เถอะ (หยิบรูปส่งให้นายทองคำ)

ทองคำ แหม ! ออกมัวปานนี้ ท่านจะเยาะเอาได้กระมังขอรับ ท่าน
คอยไว้อยู่ด้วย

พระยาศรี ก็จะทำอย่างไรได้เล่า อยู่นั้นที่มากถ่ายเขารับว่ามันจะไม่ตกไม่
มัวมันก็มัวไปเช่นนั้น จะทำอย่างไร

ทองคำ รูปหมู่เสื่อป่าดีกว่ากระมังขอรับ

พระยาศรี ก็ได้เหมือนกัน เห็นจะค่อยยังชั่ว

ทองคำ อย่างไร ๆ ก็ค่อยใหม่หน่อยขอรับ (หยิบรูปไปคิดผั่งขวา
และหาไปติดข้างซ้ายต่อไป)

(หลวงอุดมศิริเชตร์ แม่ลาโย กับแม่ขจร เข้ามาจากทางหลังด้วยกัน หลวงอุดมแต่ง
นุ่งผ้าสรวมเสื่อปรกติ แม่ลาโยแต่งนุ่งผ้าพื้น ใส่เสื้อแขนผ้าไม่มีถุงเท้ารองเท้าว แม่ขจร
แต่งนุ่งผ้าพื้น ใส่เสื้อทอวน ๆ ไม่ห่มผ้า ไว้ผมมวย ถือผ้าปูโต๊ะปักมาผืน ๑)

ขจร นี่เจ้าคะ ผ้าปูโต๊ะ เห็นจะพอใช้ได้ (ส่งผ้าให้)

พระยาศรี (กลืนผ้าดู) คีตกีเดียว งามมาก นี่ฝีมือหล่อนเองหรือจ๊ะ

ขจร เจ้าคะ บั๊กไว้นานแล้ว ตั้งแต่อยู่ที่โรงเรียนราชินีนะเจ้าคะ
คิดกันเก็บไว้นานแล้ว ยังไม่ได้ใช้เลย เห็นว่าพอจะใช้ได้

พระยาศรี ยิ่งกว่าพอใช้ได้ คีตกีเดียว คีจริง ๆ ไม่แก้ง่าย (เอาผ้า
ปูบนโต๊ะ) ถึงแม้คอยูโรปก็เห็นจะไม่ดี อย่างไรของดี

ทองดี ขอรับ คงชมเปาะเป็นแน่

พระยาศรี เออ เรื่องก็ทุกอย่างไรคุณหลวง

หลวงอุดม ผมไปพุดกับมันแล้ว มันเดินตัวว่าจะเอาวันละ ๑๐ บาท
ต้องวางประจำด้วย ถ้าไม่อย่างนั้นไม่ยอมมา

พระยาศรี พุดไร ก็เมื่อมันรับจ้างมิสเตอร์ชะไนเคอร์อยู่นั้น เขาให้มัน
เดือนละ ๒๕ บาท เท่านั้นเองไม่ใช่ฤ

หลวงอุดม ขอรับ แต่เดี๋ยวนี้มันเกิดเป็นคนสำคัญขึ้นเสียแล้ว ตั้งแต่
มันตัดเบียร์แล้วก็คุมขึ้น ยิ่งเดี๋ยวนี้มันว่ามันได้เป็นกรรมการ
จื่อปอเสียขึ้นแล้ว มันเป็นคนสำคัญขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก จะ
รับจ้างอย่างกุสอีกไม่ได้

พระยาศรี ชือ ! อ้ายมันหรือก็ปีดประตุค่าได้จริง ๆ ด้วย ก็เห็นจะต้องยอมมัน

ลำไย จะยอมมันทำไมคะเจ้าคุณ เราไม่ควรจะอ่อนน้อมอย่างมัน

พระยาศรี พุทโธ่แม่ลำไย ไม่อ้อมมันจะทำอย่างไรเล่า ในเมืองศรีภริมย์ก็มีอ้ายเก็กคนเดียวที่ทำเครื่องฝรั่งเปน ครั้นเราจะไม่มีเครื่องฝรั่งให้ท่านสวยหรือก็ไม่ได้ ดูจะเป็นการเสียไป เรา ยิ่งอยากจะให้ท่านมาพบแต่ของดี ๆ ทั้งนั้น

ทองคำ จริงนะขอรับ ท่านคอยเฝ้าอยู่ด้วย

ลำไย ที่เจ้าคุณว่าในเมืองนี้มีแต่เจ็กเก็กคนเดียวที่ทำกับเข้ฝรั่งเพนนั่นเป็นการกลาตเคลื่อนไปหน่อย ยังมีคนทำได้อีกคน ๑ บางทีจะดีกว่าเจ็กเก็กอีก

พระยาศรี ถ้าหากคนเช่นนั้นมาได้ฉันจะไหว้ที่หนึ่งทีเดียว

ลำไย อยู่ได้แล้วเจ้าคะ (ชี้แม่ขจร)

พระยาศรี แม่ขจรฤ อ้อ ! หล่อนทำเครื่องฝรั่งเพนฤ

ขจร เจ้าคะ

พระยาศรี แม่คุณ ! ช่างเก่งจริง ๆ คุณมีวิชารอบข้าง ควรไหว้ที่หนึ่งจริง

ขจร อี้ย เจ้าคุณละก็

พระยาศรี ไม่เป็นไรมิได้

ขจร ดิฉันก็พอจะทำได้สักสิ่งสองสิ่งเท่านั้น ไม่ดิบดีไม่ดีปานใด

พระยาศรี เกะหล่อน พอให้มีเครื่องฝรั่งก็แล้วกัน อย่าให้ท่านทรงติ
ได้ว่าเราหาเครื่องท่านกินไม่ได้

ทองดี จริงขอรับ อย่างไร ๆ ควรมีเครื่องฝรั่ง ท่านคอยูโรปอยู่
คงโปรดอย่างนั้นเป็นแน่

พระยาศรี เฝ้ายอาหารอะไรหล่อนหาได้แล้วฤแม่ขจร

ขจร ดิฉันไปจ่ายตลาดมาพร้อมกับคุณหลวงกับแม่ลำไย หาของ
มาได้พอ ๆ อยู่แล้วเจ้าคะ

พระยาศรี ตีที่เดียว สงเคราะห์หน่อยเถอะ

หลวงอุดม (พูดกับภรรยา) จันบอกให้เขาชนไปที่ครัวแล้ว

ลำไย ถ้าอย่างนั้นไปครัวเถอะแม่ขจร

พระยาศรี เตียว แม่ลำไย ช่วยดูแลจัดในห้องประทมหน่อยเถอะ คุณให้
เรียบร้อย ถ้าขาดเหลืออะไรโปรดบอกฉันด้วย

ลำไย ถ้าเช่นนั้นแม่ขจรหล่อนไปครัวสิ จันจะไปทางนี้ (ลำไย
ออกไปทางขวา ขจรทางซ้าย)

พระยาศรี รูปติดแล้วหรือ

ทองคำ แล้วขอรับ

พระยาศรี มาช่วยกันจัดเก้าอี้เถอะ (พระยาศรีกับทองคำจัดเก้าอี้หันหน้า
ล้อมโต๊ะ)

หลวงอุดม อย่างนั้นคุ้มกันไม่เกะ อย่างนี้ดีกว่า (จับเก้าอี้หันข้างเข้าหาโต๊ะ)

พระยาศรี ตีทเดียว

ทองคำ คุณ่อยลงแผนยุโรปหน่อย

(นายบุญยืน เข้ามาจากรางหลัง ถือเสื้อมาด้วยตัว ๑)

พระยาศรี เออ! เสื้อจันฉา

บุญยืน ขอรับ แต่เห็นจะใช้ไม่ได้

พระยาศรี อ้าว ทำไมไม่เล่า

บุญยืน เมื่อผมไปที่ตราง ตามได้ความว่าเสื้อใต้ทำฟุ้งส่งไปเมื่อเช้า
นี้ เรายังไม่ได้ลงมือฟอก ผมก็เร่งให้เขาฟอกชิ้นตัว ๑ พอ
ฟอกแล้วก็รีบรีด เคารีคร้อนไปหน่อยคนรีดมันสะพราวก็เลย
เป็นอย่างนี้ (คลี่เสื้อให้ดู มีรอยไหม้โหว่กลางหลัง)

พระยาสร้อย โอ๊ะ! อนิจจัง อนิจจา ตัดใหม่ ๆ เจ็กเอาเป็นทัวละ ๓ บาท
ก็ตัวอื่น ๆ เล่า

บุญขึ้น ยังฟอกอยู่ขอรับ

พระยาสร้อย อ้อ ต้องกติกอ่านเตรียมเผื่อเหลือเผื่อขาดไว้ (ตะโกน) เฮ้ย!
อ้ายมั่ง (อ้ายมั่งออกมาจากทางซ้าย) นี่แน่ะ ไปบอกแม่น้อย
ว่าให้เตรียมเครื่องเสื่อป่าของข้าไว้ (อ้ายมั่งกลับเข้าไป) ตี
เหมือนกัน แต่งเสื่อป่าค้อยเป็นหนุ่มเป็นแน่นขึ้น (อ้ายมั่ง
ออกมาอีก) อะไรวะ

มั่ง นายให้ถามว่าจะแต่งเต็มยศหรือครึ่งยศ

พระยาสร้อย เครื่องสนามวะ (มั่งออกไป) เออ แล้วเรื่องที่จะให้เสื่อป่า
ไปเป็นกองเกียรติยศคุณหลวงส่งแล้วๆ

หลวงอุดม ผมบอกขุนวิเศษให้จัดการนัดแนะกันอยู่แล้ว

พระยาสร้อย หวังใจว่าจะได้หลายคน (อ้ายมั่งออกมาอีก) อะไรอีกเล่า

มั่ง กางเกงสั้นหรือยาว

พระยาสร้อย อ้าว! เครื่องสนามกางเกงยาวมีหรือวะ (มั่งเข้าไป) อย่างไรก็ตาม
ควรให้ดูเป็นหมวดหน่อยจะดี ตามที่ผมสังเกต ๆ มาแล้ว
(มั่งกลับออกมาอีก) เอาอีก อะไรอีกเล่าวะ

มั่ง ติดบ่าหรือไม่ติด

พระยาศรี อ้ายต้นตาน ติดสิวะ เท่านั้นก็ต้องถามด้วย

มั่ง นายให้มาถามนี้ขอรับ (เข้าไป)

พระยาศรี บอกว่าคูเขาเถอะ อ้ายบ่าวผมแต่ละคนๆ มันกล้ายถึงมาก
กว่ามนุษย์ ใช้มันช่างลำบากเสียจริง ๆ ที่เดียว ให้ตกนรกเถอะ
(อ้ายมั่งออกมา) มาอีก มาทำไม จะมาถามร่ำรื้อว่าไรอะไรอีก
อ้ายระยำ

มั่ง นายให้มาเรียนไต่เท้า ว่าบ่าติดไม่ได้

พระยาศรี ทำไมติดไม่ได้ มันเป็นอย่างไร

มั่ง มันไม่มี

พระยาศรี ไม่มีอะไร

มั่ง ไม่มีบ่า

พระยาศรี อะไรไม่มีบ่า

มั่ง ไม่มี

พระยาศรี ทำไมไม่มี

มั่ง ไม่มี

“จัดการรับเสีย”

๑๐๑

พระยาศรี จบกัน ผมว่านี่พระเสาร์เข้าเสียแล้ว ตกลงเครื่องแต่งตัว
อย่างไร ๆ เป็นอันไม่มีหมด จะต้องเปลือยกายไปรับเสีย

ทองดี ไม่ได้สิทธิรับได้เท่า ท่านยังคอยโรยอยู่ด้วย

บุญชน ผมจะไปเร่งซื้อที่เรือนจำอีก บางทีบ้านนี้จะแล้วบ้าง

พระยาศรี บางทีจะไหวเสียอีกแล้วบ้างก็ไปได้

บุญชน ผมกำชับกำชาไว้แข็งแรงแล้ว ว่าถ้าทำไหวอีกตัว ๑ จะ
เขียน ๑๐ ที่

พระยาศรี จะเป็นประโยชน์อะไร เขียนอายนั้โทษแล้วจะทำให้เสียจัน
หายไหวได้ฤ

บุญชน ผมจะไปดูที่ (ออกไปทางหลัง)

(ขุนวิเศษศรีจันทร์เข้ามาจากทางข้างหลัง ขุนวิเศษแต่งเครื่องเสื้อผ้าพันแขนเหลือง
มีถือกระดาษแผ่น ๑)

พระยาศรี อ้อ ท่านขุน อย่างไร จัดการรวบรวมเสื้อผ้าได้สักเท่าไร

ขุนวิเศษ อยู่ข้างจะลำบากหน่อยขอรับ เพราะว่า —

มัง (สถิตพระยาศรีและพูดซ้อนขึ้น) ถ้าอย่างนั้นไม่ต้องติด
หรือขอรับ

พระยาศรี อ้าว! อ้ายผีทเลนี้ ไม่รู้จักจบเลย ไป!

มั่ง ไม่ต้องติดๆ

พระยาศรี ก็ไม่มีบ่าจะเอาอะไรติดได้เล่า มึงละก็ ไม่มีคอมมันเซ็นส์
อย่างนี้

มั่ง พุทโธ นายใช้ให้ผมมาเรียน แล้วได้เท่าไรว่าผมเป็นมันเทศ
อย่างไร

พระยาศรี กว่ามึงเมื่อไรว่ามันเทศ กว่ามึงนะไม่มีคอมมันเซ็นส์

มั่ง มันเทศหรือมันเซ็นอะไรผมก็ไม่ซับทราบ แต่นายให้ผม
มาเรียนเช่นนั้น

พระยาศรี พอแล้ว เข้าใจดีแล้ว มึงจะไปได้ (อ้ายมั่งออกไป) อย่างไร
ท่านขุน

ขุนวิเศษ ตามกันยากหน่อยขอรับ เพราะเวลาน้อย แต่เห็นจะได้ไป
เข้าแถวสัก ๑๔ หรือ ๑๕ คน

พระยาศรี พุทโธ หยิบมือเดียวเท่านั้นเอง

ขุนวิเศษ ก็จะทำอย่างไรเล่าขอรับ ต้องจัดไปตามมีตามเกิด

(อ้ายมั่งออกมาอีก)

“จัดการรับเสด็จ”

๑๐๓

พระยาศรี มาอีก! มาทำไม

มั่ง คุณขจรให้มาเรียนคุณหลวง ว่ามันเซ็นทำไมไม่เห็นส่งไป
ที่ครัว

พระยาศรี อะไรนะ

มั่ง คุณขจรว่ามันเซ็นทำไมยังไม่ส่งไปที่ครัว

พระยาศรี นี่อะไรกัน อ้ายนี้บ้าหรืออย่างไร

มั่ง คุณขจรว่าไม่มีมันเซ็นจะทำเครื่องฝรั่ง

หลวงอุดม อ้อ! มันเทศนี่ๆ

มั่ง นั่น ๆ ๆ ๆ!

พระยาศรี ซิ ๆ พุทภาษามาอะไรไม่รู้

หลวงอุดม ออกไปตามผู้ใหญ่อินคุดิ จันให้ผู้ใหญ่อินเอามา (อ้ายมั่ง
ออกไปทางข้างหลัง)

ขจร (โผล่ประตู่ขวา) เจ้าคุณกะ ซำมูเจ้าคุณให้ใครไปหามา

พระยาศรี ให้อ้ายมั่งไปหา

ขจร คุดิเจ้ากะ จะเอามาให้เจ้านายท่านดูพระองค์อย่างไร (ยื่นอับ
ให้อับ ๑)

พระยาสร อ๊ะ! นั่นช่าบู่อะไรกัน (รับมาเปิดฝาต้ม) อี! กลิ่นกล่ำจริง
ช่าบู่อะไรกัน อ้ายมั่ง! (อ้ายมั่งกลับเข้ามา) นี่มึงไปได้
ช่าบู่มาจากไหน

มั่ง ผมไปหาที่ตลาดไม่ได้ ผมก็แวะเข้าไปที่บ้านคุณตงซึ้ง เห็น
ท่านโก๊ๆ คงมีช่าบู่ใช้ ผมก็ไปขอช่าบู่ นั้นมาจากเจ้าแ้ว

พระยาสร อี! พิลึกจริง แม่ขจร ซนคินเขาเรียกช่าบู่อะไร

ขจร เขาเรียกว่าคาบอิลิก สำหรับใช้ถูหม่า เกราะหัดดีพะเอิน
แม่ลำไยนี้กส่งไสยเอาไปให้คินคูลู

พระยาสร ตายจริง! อ้ายมั่งมึง! อ้ายบ่าวชายนาย มึงจะทำกุศติกวางละ
ไหมละ เอาช่าบู่หมามาให้เจ้านายดูพระองค์ก็ได้ อ้ายระยำ!
(เตะอ้ายมั่งๆ หนีออกไปจากห้อง)

ทองดี แหม! เกราะหัดดีจริงๆ คุณขจรตรวจตราเสียก่อน ถ้ามีฉนั้น
ทิ้งไว้ให้ทรงละก็แยที่เดียว ท่านยิ่งคอยูโรปอยู่ด้วย

พระยาสร ก็นี่จะทำอย่างไรกัน

ขจร คินคินมีช่าบู่ที่พอจะใช้ได้ ให้ไปเอาที่บ้านแล้ว ประเดี๋ยวมา

พระยาสร อื่นๆ เรียบร้อยดีแล้วหรือแม่ขจร

“จัดการรับเสด็จ”

๑๐๕

ขจร เจ้าคะ ก็เรียบร้อยดี แต่เตียงปูกระดานไว้ คิฉินให้เอาออกเสียแล้ว

ทองดี ถูกขอรับ ท่านคอยยุโรป คงโปรดเตียงให้เป็นสระปริง

ขจร ผ้าปูผ้าคลุมก็เรียบร้อยดี หมอนอยู่ข้างจะแขงไป คิฉินให้แม่ลำไยคัใหม่

พระยาศรี ดีแล้ว ดีแล้ว ชอบใจหล่อนทั้งแม่ลำไยคั้วย

ขจร การอย่างนี้ก็ต้องช่วยกันสิเจ้าคะ คิฉินจะไปดูงานต่อไป (เข้าไปทางขวา)

(นายร้อยเอก ขุนอภัยสรเพลิง เข้ามาทางหลัง แต่งเครื่องทหารเสือเหา บ่าฮิบนยัน กางเกงขาพอง สนับแข้งและเกือกสันน้ำตาล)

พระยาศรี อ้อ ท่านขุน ไปโรงทหารมาแล้วฤ

ขุนอภัย ไปแล้วขอรับ ชอบกลจริง ๆ

พระยาศรี เป็นอย่างไร

ขุนอภัย คุณหลวงณรงค์บอกว่าไม่ได้รับคำสั่งจากกองพลเลย แต่ไม่เพียงเท่านั้น ยังบอกต่อไปว่าได้ข่าวว่าเสด็จถึงนครสวรรค์หลายวันแล้ว จะประทับอยู่ราวสามสัวัน แล้วก็จะเสด็จล่องกลับทางเรือ

พระยาศรี อ๊ะ! ผิดไปละ ข้าวยังคุณหลวงณรงค์คงจะไม่สคเหมือนของ
ผมเป้นแน่ ผมรับโทรเลขเมื่อเช้านี้เองนี่ละ

ขุนอกษ์ จากไหนขอรับ

พระยาศรี จากปากน้ำโพ ไม่ได้ลงชื่อใคร ผมก็เข้าใจว่าคงเป็นเทศา
หรือปลัดเทศาส่งมานั่นแหละ

ขุนอกษ์ ชอบกลขอรับ ชอบกลมาก ทำไมทางทหารจะไม่บอกมา
ให้รู้กัน

พระยาศรี จะเป็นด้วยไม่เกี่ยวแก่การทหารกระมัง

ขุนอกษ์ ถึงกระนั้นก็ควรจะบอกมาให้ทราบไว้

พระยาศรี อย่างไร ๆ ผมต้องเตรียมไว้พร้อมก่อน

(นายตั้งฯ เข้ามาจากทางหลัง แต่งตามปรกติ)

พระยาศรี อย่างไร ร่างเอกเรีส แล้วฤฯ

ตั้งฯ แล้วขอรับ แต่อยู่อยู่น้อย ไม่มีเวลาตรวจ ผมร่างพลาง
พังกัฬางด้วย เพราะฉนั้นถ้ามีผิดพลั้งไปบ้างขอประทาน
โทษนะขอรับ

พระยาศรี ไม่เป็นไรมิได้ (รับกระตาสจากนายสังข์) กอยฟังหน่อย
ผมจะลองอ่านดูจะได้คล่องๆ ไว้ (อ่าน) “ข้าพระพุทธเจ้า
ได้รับฉันทานุมัติของข้าราชการบรรดาที่ประจำรับราชการ
อยู่ ณ คดีอาญาระหว่างพนักงานรักษาพระอัยการโจทย
นายโพ นายไทร จำเลย—”

สังข์ ผิดเสียแล้วขอรับ ผมขีดแดงแล้ว เจ้าคุณต้องอ่านข้ามไปสิ
ขอรับ ผมหากระตาสเปล่าไม่ทันจึงร่างลงไปบนบรรทัดเก่า

พระยาศรี ขีดแดงไม่อ่านนะ

สังข์ ขอรับ ขีดแดงแปลว่าไม่ใช่

พระยาศรี (อ่าน) “ข้าราชการบรรดาที่ประจำรับราชการอยู่ ณ เมือง
ศรีภิรมย์ เพื่อขอประทานกราบทูลแสดงความขึ้นชมยินดี
ปรีดาปราโมทย์—” (พูด) เอ๊ะ ! คุณหลายอย่างนักนี่คุณ

สังข์ ตัก “ปรีดาปราโมทย์” เสียก็ได้

พระยาศรี ตัก “ขึ้นชมยินดี” จะดีกว่ากระมัง คุณนั้นเป็นคำธรรมคาๆ
อยู่

หลวงอุดม ผมเห็น “ขึ้นชมยินดี” คุณเข้าที่กว่า “ปรีดาปราโมทย์”
คุณเป็นภูมิเก่าๆ อย่างไรอยู่

ทองดี จริงขอรับ ท่านคอยยุโรปอยู่ด้วย

พระยาศรี ถ้าย่างนั้นคง “ชื่นชมยินดี” ไว้ ตัด “ปริธาปราโมทย์”
ออกเสีย (อ่าน) “ขอประทานกราบทูลแสดงความชื่นชม
ยินดี ในการที่ได้ฝ่าพระบาทได้ทรงพระอุสาหาเสด็จมาจนถึง
เมืองศรีภริณนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายพร้อมกันมีความ
ยินดีมอมหน้ำคำยอเข้าไปถึงในบ้านนายแดง—” (พูด)
เอ๊ะ ! ผิดอีกแล้วกระมัง

สังข์ ชีตแดงไม่ใช่หรือขอรับ

พระยาศรี ชีตน้ำเงิน

สังข์ น้ำเงินก็มาเหมือนกันขอรับ

พระยาศรี อ้อ ! แดงหรือน้ำเงินแปลว่าไม่อ่านเหมือนกัน เข้าใจละ
(อ่าน) “มีความยินดี ถวายคำนับรับเสด็จได้ฝ่าพระบาท
ด้วยความเต็มใจ—” (พูด) เออะ ! คันทอนนั้

หลวงอุดม เสียงไก่เจี๊ยกที่เดียวขอรับ

ทองดี เหมาะนะ ท่านคอยยุโรป

พระยาศรี (อ่าน) “ถวายคำนับรับเสด็จได้ฝ่าพระบาทด้วยความเต็มใจ
ข้าพระพุทธเจ้ามารำลึกถึงพระอุสาหาของใต้ฝ่าพระบาท ที่ได้

เสด็จไปศึกษาวิชาการ ณ ทวีปยุโรป ได้ทรงพระสติปัญญา
สามารถทรงรอบรู้ในทางลัทธิปรัชญา และทำร้ายเจ้าทรัพย์โดย
อาการอันทารุณ—”

สังข์ ไม่ใช่ขอรับ ! แล้วกันใต้เท้า ทำไมอ่านเรื่อยไปอย่างนั้น
ซิคแตงซิคน้ำเงินไม่ใช่อย่างไรเล่าขอรับ

พระยาศรี นี่ไม่ใช่แตงไม่ใช่น้ำเงิน ซิคคำ

สังข์ คำก็เหมือนกันแหละขอรับ

พระยาศรี ก็คุณใช้คืนสอหลยสินกันนี้ ผมก็จงนติ

(นายร้อยโทบาง นายตำรวจภูธร เข้ามาทางหลัง แต่งเครื่องตำรวจภูธร เสื้อเทา
กางเกงดำ สนับแขนเสื้อสีน้ำตาล)

พระยาศรี อะไร

ร.ท. บาง มีคน ๆ หนึ่ง ประพฤติชอบกตมาก มายืนมอง ๆ ที่หน้าจวนนี้
แล้วก็หัวเราะก๊าก ๆ

พระยาศรี บ้าฤา

ร.ท. บาง ไม่บ้า พุคจาก็เป็นเรื่องเป็นราว ผมเห็นท่าทางชอบกล สั่งให้
ตำรวจจับก็บอกว่าไม่ต้องจับ แล้วเดินเข้ามาหาผมทีๆ ผม
ซักดูว่าต้องการอะไร ก็หัวเราะก๊ากๆ แล้วบอกว่าอยากจะ
ได้พบใต้เท้าสักหน่อย

พระยาศรี มีธุระอะไร

ร.ท. บาง ผมถามแล้ว ตอบว่ามีธุระ แต่จะต้องบอกแก่ใต้เท้าเอง

พระยาศรี เอ๊ะ! กันในเนื้อตัวแล้วๆ มีอะไร—

ร.ท. บาง กันแล้ว ไม่มีสาตราวุธอะไรเลย

พระยาศรี บอกชื่อหรือเปล่า

ร.ท. บาง ไม่ยอมบอก บอกว่าใต้เท้าเห็นคงรู้จัก ให้การแก้ว่าเป็น
พลเรือนชาวบางกอกพอมีอันจะกิน ที่มานี้มาเที่ยว แต่มีธุระ
นิดเดียวที่จะขอมาเรียนใต้เท้าเท่านั้น

พระยาศรี ชอบกล ไปหาตัวเข้ามานี้ที่ๆ

(นายร้อยโทบางออกไปที่มุข พยักหน้าไปข้างนอก จึงมีตำรวจภูธรคน ๑ คุ่มตัว
นายชั้นเข้ามาทางหลัง นายร้อยโทบางกำกับเข้ามาในห้อง นายชั้นแต่งตัวอย่างเก๋ นุ่งผ้าม่วง
สีชมพู ถุงเท้า รองเท้า เสื้อก็สีชมพู หมวกสักกระหลาดขาวขอบแดง พอเข้ามาถึงในห้อง
คำนับพระยาศรี แล้วหัวเราะ)

“จัดการรับเสด็จ”

๑๑๑

พระยาศร^๕ อ้ายชน^๕ ! หมายถึงใคร

ชน^๕ ผมเองขอรับ (พูดกับข้าราชการอื่น ๆ) ผมน้องภรรยาของ
เจ้าคุณศรี หรือถ้าจะพูดให้ถูกต้องว่าน้องภรรยาเก่า เพราะท่าน
ได้ทิ้งพี่สาวผมเสียเมื่อสามเดือนนี้เอง

พระยาศร^๕ ทำไมต้องมาโฆษณาที่นี้ด้วยก็ไม่ได้

ชน^๕ ได้เท่าไม่ชอบหรือขอรับ ถ้าเช่นนั้นผมขออภัยโทษ

พระยาศร^๕ เอ็งมีธุระอะไรก็พูดมา ถ้าจะมาล้อข้าเล่นเท่านั้นละก็ใส่หัวไป
ข้ามีธุระจะต้องจัดเตรียมการรับเสด็จ—

ชน^๕ (หัวเราะ) ฮะ ๆ ฮะ ๆ อร่อยเหลือเกิน

พระยาศร^๕ อ้ายนี้บ้ากระมังหรือ

ชน^๕ ไม่ต้องเตรียมก็ได้ขอรับ (หัวเราะอีก)

พระยาศร^๕ กงการอะไรของเอ็ง

ชน^๕ (หัวเราะ) เพราะการของผม ๆ จึงพูด ผมแหละเป็นตัวการ
ฮะ ๆ ฮะ ๆ

พระยาศร^๕ เป็นตัวการอย่างไร

ชั้น ผมเองเป็นผู้ส่งโทรเลขมาจากปากน้ำโพ

พระยาศรี ชะ! อะไรนะ

ชั้น ผมเองเป็นผู้ส่งโทรเลขมาสั่งให้เจ้าคุณเตรียมการรับเสด็จ
เร็วท่งอะไร ๆ ที่จริงพระองค์ท่านเสด็จลงเรือล่องไป
ปากน้ำโพแต่เมื่อเช้านี้แล้ว (ทุกคนพากันตกตลึง นายชั้น
เห็นได้ช่องก็ออกเปิดหนีไปทางหลัง ทำรวจภูธรตั้งท่าจะไป
นายสังขัยมือห้ามไว้)

สังข์ ช้าก่อน อย่าด่วนวายไปเลย คุณบางจัดการให้ใครตามไป
ถ้าไม่ไปก่อเหตุอะไรขึ้นอีกก็อย่าไปจับไปกุมก็ดีกว่า

พระยาศรี เอ๊ะ! ทำไมคุณเพคะเช่นนั้น

สังข์ ขอให้ใต้เท้าตรองดูให้ถี่หน่อย อ้ายเรื่องนี้ถ้าแข็งแะ่มากเราก็ค
จะยิ่งอายมาก เพราะเราแพ้รู้มันเต็มตัว มันทำเสียราบไม่มี
ทางกระดิกทีเดียว จะจับตัวมันก็จะต้องฟ้อง จะฟ้องมันว่า
อะไร

ขุนวิเศษ ฟ้องว่าปลอมโทรเลขไม่ได้ฤ

สังข์ ทำไม มันลงชื่อใครปลอมมาหรือขอรับ

พระยาศรี เปลา่ ไม่ได้ลงชื่อใคร

“จัดการรับเสด็จ”

๑๑๓

สังข์ นั่น ! จะจับมันช้อนนี้ก็ไม่ถนัดเสียแล้ว จะฟ้องมันว่าอะไร
ฟ้องว่ามันหลอกเราจนเราพากันบ๊อคขบเขื่อนมันไปๆ

พระยาศรี ขอบกล ! ขอบกล !

ร.ท. บาง จะโปรกให้ผมทำอะไร

พระยาศรี ถ้าจัดการให้มันขึ้นรถไฟไปเสียได้ละเป็นที่

ร.ท. บาง ขอรับ ผมจะพยายามจัดการ (ออกไปทางหลัง พลตำรวจ
ไปด้วย)

พระยาศรี อ้ายนั่นมันก็ทำสำหรับแก้แค้นแทนพี่สาวมันเท่านั้นเอง เสียที่
มันจริง ๆ นะผู่

สังข์ ที่นี้กว่าซื้อความรู้ไว้ก็แล้วกันขอรับ

ขุนอภัย ผมว่าแล้วไหมละ คุณมันอย่างไร ๆ อยู่

หลวงอุดม แต่ถ้าจะไม่เชื่อโทรเลข เพื่อท่านเสด็จมาจริง ๆ เราก็เฝ้า
เท่านั้นเอง

ขุนวิเศษ ถ้าจួយว่าเสด็จมาจริง ๆ เราไม่ได้เตรียมไว้ ก็จะไม่เรียบร้อย
ต่าง ๆ จะพากันถูกขนาบบั่น

ทองคำ จริงขอรับ ท่านยิ่งกอดูโรปอยู่ด้วย

(อ้ายมั่งออกมาจากทางซ้าย)

มั่ง นายให้มาถามว่าไต่เท่าเมื่อไหร่จะเข้าไปแต่งตัว

พระยาศรี อ้ายชาติหมา ! อ้ายถากมุ่น ! ไปให้พ้น ! ไป ! (โส้ตะ
อ้ายมั่ง)

วิไลยเลือกคู่

ละครพูดสามองก์

(แปลงมาจากเรื่องละครพูดภาษาฝรั่งเศส,
ชื่อ เลส์ วิวาซีเทต์ กี คะบีเทน ตัก
ของ อีเจน ลาบีซ และ เอควารค มารแตง)

ตัวละคร

นายร้อยเอก รัตน์ ตีกระเสน

นายดิศ ฌมังกิด

นายตั้ง ชาญคำณวน

พลทหารแบน (คนใช้ของนายร้อยเอก ตีกระเสน)

นายจอห์น (คนใช้ของคุณหญิงเขียว ประดิษฐราชการ)

นายพัน อำพันทอง (แซกรับเชิญ ๑)

คุณหญิงเขียว ประดิษฐราชการ

แม่วิไลย (หลานสาวของคุณหญิงเขียว ประดิษฐราชการ)

แม่พลอย (แซกรับเชิญคน ๑)

ลำดับฉาก

- ชุดที่ ๑ : ห้องนั่งในบ้านคุณหญิงเขี้ยว ประดิษฐานการ (เวลาเช้า)
- ชุดที่ ๒ : ห้องรับแขกในบ้านคุณหญิงเขี้ยว ประดิษฐานการ
(เวลาค่ำวันรุ่งขึ้น)
- ชุดที่ ๓ : เหมือนชุดที่ ๑ (เวลากลางวัน วันรุ่งขึ้น)

องค์ที่ ๑

ฉาก ห้องนั่งในบ้านคุณหญิงเขียว ประดิษฐานการ มีประทุ
ขวาและซ้าย เบิกเข้าไปในเรือนหรือเฉลียง หน้าต่างกลาง มีโต๊ะเก้าอี้
พอสุมควาร

(เมื่อเปิดม่านแล้ว นายร้อยเอก รัตน์ ดิกะเสน กับพลทหารแบน ออกทางขวา
แบนถือตะกร้าเต็มไปด้วยเครื่องรักต่าง ๆ นาวางลงบนโต๊ะตัว ๑)

รัตน์ ไม่มีอะไรตกหล่นแน่ละนะ ?

แบน แน่ซอร์บ

รัตน์ คีละ เสียแรงได้อุส่าห์หอบหัวเอามาจากเชียงใหม่

แบน ต้องคอยระวังคนหาบหามแทบคายซอร์บ กลัวจะทิ้งเสีย
กลางทางก่อนถึงรถไฟ

รัตน์ นี่แน่แบน

แบน ซอร์บ

รัตน์ แกเห็นว่ามณฑลพายัพเป็นอย่างไ?

แบน ผมเห็นว่าเปนมณฑล ที่—เอ้อ—ที่ไกลพอให้อยู่ซอร์บ !

รัตน์ ไม่มีความเห็นอย่างอื่นอีกฤ ?

แบน จะมีอะไรอีกล่ะขอรับ ?

รัตน์ ที่จริงก็พอแล้ว เพราะกระทรวงกระลาโมห์ก็เห็นจะไม่ต้องการความเห็นอะไรจากแก ยิ่งไปกว่านั้น (คูนาศึกา) ๑๐ นาฬิกา อีกไม่ช้าคุณเบ้าก็เห็นจะตื่นแล้ว

แบน คุณหญิงเห็นจะปลุกใจมากละนะขอรับ

รัตน์ คงพอใจมากด้วย ข้าได้มีหนังสือบอกมาจากเชียงรายว่า จะไต่ย้ายเข้ามาอยู่ที่นี่ แต่ไม่ได้บอกมาว่าจะมาถึงเมื่อไร ครั้นจะมาหาแต่เมื่อคืนนี้หรือก็ยังเตรียมของฝากยังไม่พร้อม ที่จริงคุณเบ้าท่านใจดีมากนะ ได้เคยเลี้ยงข้ามาแต่เล็ก ๆ เหมือนแม่ก็ว่าได้ (เหลียวไปโดยรอบ) บ้านนี้ดูท่าทางก็จะสบายดี เห็นได้ว่าอยู่เป็นสุขกว่าที่เชียงราย อย่างไรหาแบน ?

แบน ส่วนผมอยู่ไหน ๆ ก็เหมือนกันแหละขอรับ

รัตน์ เอ๊ะ แบน นี่เองจะคิดออกเป็นกองหนุนเสียละกระมัง ? จะไปจากข้าเสียละฤ ? จะคิดไปบ้านละกระมัง ?

แบน เปล่าเลยขอรับ คุณอยู่ที่ไหนที่นั่นก็เป็นบ้านของผม

รัตน์ ดีแล้ว ข้าจะไม่ลืมเลยว่าเฝ้ากับข้าได้อยู่ด้วยกันมาสิบปี
แล้ว ไปไหนไปด้วยกัน อยู่ไหนอยู่ด้วยกัน

แบน ขอรับ แล้วก็กล่าววาทินทินด้วยกันก็ได้

รัตน์ และการที่ข้ายังมานั่งเป็นตัวโทนโทอยู่นี้ก็เพราะเฝ้า !

แบน อะร้าย ขอรับ !

รัตน์ ลืมเสียแล้วหรือที่ข้าถูกฟันที่เขียงคำ ?

แบน แผลคัน ๆ เท่านั้นนี่ขอรับ

รัตน์ จริงสิ แผลคัน ๆ แค่ว่าตั้งแต่บนกระหม่อมจนเกือบถึง
จมูก แหม ! ข้านี้กว่าเสร็จเสียแล้ว — — — ข้าได้ล้มลงนอน อยู่กับดิน
— — — ตามองดูฟ้า ใจบ่น “พระอรหันต์ ! พระอรหันต์ !”

แบน ขอรับ ผมหทราบแล้ว

รัตน์ พระเณรเป็นเคราะห์ดี ข้ายังไม่ถึงที่ตาย ทหารของข้า
คนหนึ่งจึงโคกเข้าไป เอาตัวข้าขึ้นบ่าแล้วแบกออกพ้นจากอ้ายพวกเงี้ยว
ได้ พลทหารที่ช่วยชีวิตข้าครั้งนั้นคือใครเล่า ไม่ใช่พลทหารแบนฤ ?

แบน ผมจำอะไรไม่ได้หมด !

รัตน์ วันนั้นข้าได้พบกับเจ้าว่า “แบน เราได้เกือบมาตายด้วย
กันแล้ว เพราะฉะนั้นเราต้องอยู่ด้วยกันต่อไป”

แบน แล้วคุณก็ได้เลยกรุณารับผมไว้เป็นคนใช้ต่อมาจนทุกวันนี้

รัตน์ และถึงแม้เมื่อควรจะออกเปนกองหนุนได้แล้ว เอ็งก็ยังขออาสาอยู่ต่อมา จะให้ข้าได้เอ็งอย่างไรได้ (เสียงคุณหญิงเขียวพูดกับคนใช้ในโรง) แน่ะ! คุณบ่าตื่นแล้ว! เอ็งไปเสียก่อนเถอะ — อ้อ แล้วก็อย่าลืมนะ! ต้องประพฤตภิรยาให้ดีที่สุดแก่คนทั่วไป (แบนพยักหน้าแล้วออกไปทางขวา)

(คุณหญิงเขียวออกทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว พอรรัตน์! บ้าคืใจจริง ๆ เทียว

รัตน์ (ไหว้) คุณบ่าสบายดีอยู่หรือขอรับ

คุณหญิงเขียว ไม่ใคร่จะสบายนักคอกพอรรัตน์ บ้าแก่แล้ว เปนธรรมดาเจ็บ ๆ ไข้ ๆ นี่กว่าจะไม่ได้เห็นหน้าหลานเสียอีกแล้ว นี่พอรรัตน์กลับตรงมาจากเชียงรายฤา ?

รัตน์ ผมไปเชียงใหม่ก่อนขอรับ แล้วจึงได้กลับมา

คุณหญิงเขียว ที่จริงพอรรัตน์ก็ไม่ใคร่แปลกกันนักคอก เปนแต่ผอมไปหน่อยเท่านั้น

รัตน์ อะไรผอมไปด้วยหรือขอรับ? ไม่เคยเห็นมีใครทักว่าผมผอมไปเลยเทียว

คุณหญิงเขียว แหม! จากกันไปนานตั้งสิบปีแล้ว พ่อรัตน์ไปอยู่เสียตามหัวเมือง จึงไม่ได้พบได้ปะกันบ้างเลย คงจะมีอะไร ๆ เล่าให้ข้าพียงแยะละสิ

รัตน์ แล้วว่าง ๆ ผมจะเล่าให้ฟังสิขอรับ

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์เห็นจะยินดีละสิที่ได้ย้ายกลับมารับราชการในกรุงเสียทีหนึ่ง

รัตน์ ขอรับ ไ้กลับเข้ามาเสียทีก็ดี! ไม่อย่างนั้นจะหุบปากตาเดือนนัก อีกประการ ๑ ผมก็คิดถึงบ้าน จะได้มาอยู่บ้านเสียสักที ๑ ที่จริงอยู่หัวเมืองก็ดีไปอย่าง ๑ ที่ใช้เงินไม่ใคร่เปลือง ผมจึงอุส่าห์เก็บเงินเดือนไว้ได้ถึงพันสองร้อย -----

คุณหญิงเขียว ใช้เสียหกเดือนก็คงหมด! บ้ารู้ดอก คนหนุ่ม ๆ นะ -----

รัตน์ ผมก็ได้คิดหน้าคิดหลังตลอดแล้วนะขอรับ และผมได้ตกลงใจว่า -----

คุณหญิงเขียว ว่าอย่างไรพ่อรัตน์?

รัตน์ ว่าผมจะนำเงินที่เก็บไว้ ได้นี้ฝากคลังออมสินเสียทีเดียว ส่วนเงินเดือนที่ผมจะได้รับผมจะนำมาฝากคุณบ่าวไว้ทุก ๆ เดือน และจะขอรับไปใช้แต่จำเพาะวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

คุณหญิงเขียว เงินเดือนเดือนนี้ได้เดือนละเท่าไร?

รัตน์ เดือนละ ๑๕๕ บาท

คุณหญิงเขียว (หัวเราะ) ถ้าเช่นนั้นก็จะเบิกไปใช้สอยได้
วันละ ๔ บาท ๘๔ สตางค์

รัตน์ วันละ ๔ บาท ๘๔ สตางค์ เทียวหรือซอว์! ถ้าเช่นนั้น
ผมก็มั่งมีพอใช้นะสิ! (หัวเราะ)

คุณหญิงเขียว นี่แน่พ่อรัตน์ อายุก็มากแล้ว ยังไม่ได้คิดอ่าน
มีลูกมีเมียเสียบ้างฤ?

รัตน์ ผมหรือซอว์? ผมยังไม่เคยคิด — — —

คุณหญิงเขียว ก็จักคิดเสียบ้างไม่ก็ฤ?

รัตน์ นั้นแหละซอว์ ผมจะเวียนตามตรง ที่ผมยังไม่ได้มีเมีย
ก็เพราะผมต้องย้ายที่อยู่บ่อยๆ อยู่หัวเมืองโน้นแล้วก็ย้ายไปหัวเมืองนี้
คุณเป็นคนซัดเซกระเนจรอยู่

คุณหญิงเขียว แต่ที่เดือนนี้จะได้มาอยู่บ้านแล้ว จะคิดบ้าง
ไม่ก็ฤ?

รัตน์ ผมบอกตามตรงๆ ผมยังไม่ได้นึกอยากจะมีเมีย เขาว่า
มีเมียเหมือนมีทรวนไล่ขา ไม่ใช่หรือซอว์?

วิไลยเลือกคู่

๑๒๕

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์พูดเช่นนั้นก็เพราะยังไม่เคยรักผู้หญิง ถ้า
ลองรักเข้าสิ จะเห็นเจ้าหล่อนเปนแก้วไปเสียอีก

รัตน์ บางทีจะเปนได้ แต่ผมได้คิดไว้ว่าจะหาม้ามาเลี้ยงงาม ๆ
สัก ๒ ตัว แต่ถ้าผมมีเมียเสียแล้วก็จะต้องงคการคึกเลี้ยงม้า

คุณหญิงเขียว ฮือ! — — — ที่จริงก็น่าเสียดาย!

รัตน์ เสียกายอะไรขอรับ!

คุณหญิงเขียว เปลา่คอกหลาน — — บ้านึก ๆ ผื่น ๆ ไปเท่านั้น

(แม่วิไลยออกทางซ้าย พอเห็นคนอยู่กับน้ำก็ขำก)

วิไลย อ้อ! คุณเข้มีแขกมาหา — — — (ตั้งท่าจะไป)

คุณหญิงเขียว เอะ! นี่จำกันไม่ได้คอกฤ? พ่อรัตน์จำน้อง
ไม่ได้ฤ?

รัตน์ แม่วิไลยหรือนี่?

วิไลย พี่รัตน์หรือนี่!?

รัตน์ แหม! หล่อนเปนสาวใหญ่เช่นนั้นใครจะจำได้

วิไลย คุณพี่ก็วันขึ้น

รัตน์ อย่างไรละขอรับคุณบ้ำ แม่วิไลยก็ทักว่าผมอ้วนขึ้น
(พิศดูวิไลย) คุณเอะ! ใครจะจำได้ว่าเป็นคุณวิไลย —

คุณหญิงเขียว ที่พ่อรัตน์เคยสอนหนังสือ!

รัตน์ จริงขอรับ — ก ไก่ ข ไข่ (หัวเราะ) คุณเมื่อเร็วๆ
นี้เอง! (พูดกับวิไลย) ฉันหวังใจว่าเดี๋ยวนี้หล่อนอ่านหนังสือเป็นแล้ว

วิไลย (หัวเราะ) ก็พออ่านได้ — เออ! มีอะไรมาฝากบ้าง?

รัตน์ มีสิ (หยิบซองออกมาอวด) เครื่องรักสำหรับคุณบ้ำ
ทั้งตำรับ นี่กล่องเงินสำหรับแม่วิไลย (ผู้หญิงทั้ง ๒ หยิบซองไปดูและ
แสดงความพอใจ พูดแทรกตรงนั้นตามสมควร)

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์ช่างดีจริงๆ! อุดำหนักถึงบ้ำ

รัตน์ รูปคุณบ้ำได้เที่ยวซัดเซคะเนจรไปกับผมทุกหนทุกแห่ง

คุณหญิงเขียว อย่างนั้นหรือพ่อรัตน์?

รัตน์ ขอรับ เมื่อผมไปถึงเมืองเชียงราย คุณบ้ำก็ได้ไปกับผม

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ! อะไรไปกับพ่อรัตน์?

รัตน์ รูปไปแทนขอรับ ผมได้เอาเสื้อชั้นในของผมที่มีไป
ตามตัวให้คุณบ้ำ

คุณหญิงเขียว พุทโร! มีเสื้อชั้นในเพียงสามตัวเท่านั้นแหละ
 ฤ? จะตายจริง! อะไรเช่นนั้น?

รัตน์ เกิมมีหกตัวซอรับ แต่ที่เชียงคำผมส่งให้ผู้หญิงที่นั่นซัก
 — ก็เลยเหลือมาสามตัวเท่านั้น!

คุณหญิงเขียว ลูกชะโมฤ?

รัตน์ เปล่าซอรับ คนซักเห็นจะมือหนักไปหน่อย — เมื่อส่ง
 คืนมาใช้ได้สามตัว อีกสามตัวคล้ายผ้าขาวมากกว่าอื่น

วิไลย พี่รัตน์ เล่าสู่กันฟังบ้างไม่ได้หรือ ว่าได้ไปทำอะไรบ้าง
 ในระหว่างสิบปีทีไปเสียนี้

คุณหญิงเขียว จริงนะ เล่าไปเถอะ

รัตน์ เล่าหมดจะยืดยาวนักกระมังซอรับ? วันนี้เล่าแต่่น้อยๆ
 ก่อนจะดีกว่า

คุณหญิงเขียว ก็ตามใจเถอะ (พูดกับรัตน์เบาๆ) แต่เล่าๆ
 ละก็ระวังหน่อยนะ!

รัตน์ พอผมออกจากโรงเรียนก็ได้เลยไปมณฑลพายัพที่เดียว
 ในชั้นต้นไปอยู่ที่เชียงใหม่

วิไล เป็นอย่างไรบ้างคะ เชียงใหม่

รัตน์ ก็พอใช้คอกหล่อน แต่ที่เชียงใหม่ก็ดี หรือที่ใด ๆ ก็ดี
ในมณฑลพายัพ มีข้อเคืองครั่นอยู่ที่หาปลาเกินยากจริง ๆ

คุณหญิงเขียว อะไรปลาไม่มีเลยที่เดียวฤ ?

รัตน์ ก็มีคอกขอรับ แต่มันสู้ทางข้างใต้ไม่ได้ มีบางเวลา เช่น
เมื่ออยู่ที่เชียงคำ บางวันผมนี้ก็อยากกินปลาทุสคขึ้นมาละจนกลืนข้าว
ไม่ลงเทียว !

คุณหญิงเขียว เอาเถอะบ้าจะให้เขาไปหาปลาทุมาให้กินให้
พอเทียว

วิไล คุณพี่ชอบน้ำปลามะกอกไม่ใช่ฤ ? (รัตน์พยักหน้า)
ตกลง ดิฉันจะจัดการปรุงให้

รัตน์ ก็ดีเหมือนกัน ฉันทอยากกินมานานแล้ว — — มณฑล
พายัพหาของกินอย่างที่เคยกินได้ยาก แต่ผู้หญิงเรียม ๆ พอใช้ — —

คุณหญิงเขียว (กระแอม) ฮะแอม ! ฮะแอม !

รัตน์ (พูดกับคนคู่) อ้อ ! เรื่องเจ้าชู้ต้องตัด !

คุณหญิงเขียว เรื่องการรบทัพจับศึกทำไมไม่เล่าไปบ้างเล่า พ่อ
รัตน์

วิไลย จริงนะคะคุณพี่ เล่าไปบ้างสิ

รัตน์ ที่จริงก็ไม่มีอะไรจะเล่าด้วยกันแหละ

คุณหญิงเขียว อะไรไม่มี ก็รับเงี้ยวที่เชียงคำอย่างไรล่ะ

รัตน์ เป็นการปราบโจรเล็กน้ยเท่านั้น

คุณหญิงเขียว แต่พอรัตน์ได้มีบาทเจ็บด้วยไม่ใช่ฤ ?

รัตน์ นึกหน่อยขอรับ พระเ็นเป็นเคราะห์ดีเบนเขาไปช่วยผม
ทัน หากไม่ก็จะได้มีชื่อผมในราชกิจจาแพนกว่าตาย

คุณหญิงเขียว แบนอะไร ?

รัตน์ พลทหารเบน คนใช้ของผม ผมได้พาเอามาที่ด้วย ผม
รู้สึกว่าเขามีบุญคุณแก่ผมมาก เพราะได้ช่วยชีวิตผม ผมรู้สึกว่าเป็น
เหมือนสหายมากกว่าคนใช้

คุณหญิงเขียว ก็ควรแล้ว ! เป็นคนดีมาก

วิไลย ก็บาทแผลของคุณพี่นี่เป็นอย่างไรบ้าง ?

รัตน์ อ้อ ! ไม่เป็นไร ฉันได้รับความพยาบาลอย่างดีมาก
พระเ็นมีผู้หญิงคน ๑ ใจดี ช่วยพยาบาล — — — สรวยพอใช้ แม่คนนั้น
เพราะฉัน — — —

คุณหญิงเขียว (กระแอม) สะแอม ! สะแอม !

รัตน์ (พูดกับคนคู่) ตักอีก !

วิไล ดิฉันพึ่งคุณพี่เล่าเช่นนั้น ช่างรู้สึกภูมิใจจริง ๆ ที่ได้
เป็นญาติแม่ห่าง ๆ กับทหารผู้กล้าหาญ

รัตน์ ยอเหลือเกินนักละหล่อน !

วิไล จริงนะ พี่รัตน์ ดิฉันชอบทหารมาตั้งแต่เล็ก ๆ ที่เดียว
ถ้าเป็นผู้ชายสักก็ ดิฉันคงเป็นทหารคน ๑ เป็นแน่

คุณหญิงเขียว จริง แม่วิไลชอบทหารมาก (แล้วเลยพูด
กับวิไลเบา ๆ ต่อไป)

รัตน์ (พูดกับคนคู่) แม่วิไลนี้เป็นสาวขึ้นแล้วสรวยพอใช้
แล้วก็ชอบทหารด้วย ! ถ้าไหน ๆ จะมีเมียแล้วก็ — — — เห็นจะต้องลง
ทาบตามคุณบ้ำาคูที่ — — — ตัวเราก็ก้าวร้า วิไลก็ก้าวร้า คุณบ้ำาแกใจดี
ได้รับมาเลี้ยงไว้ทั้ง ๒ คน เคยรักกันฉันพี่น้อง รวากับร่วมบิดามารดากัน
— — — ถ้าได้กันก็ทำจะเหมาะอยู่ — — — เราเลิกความกีดกันมา ๒ ตัว
นั้นเสียก็แล้วกัน !

วิไล (พูดกับบ้ำา) ไม่เห็นจำเป็นเลย

คุณหญิงเขียว บ้ำาเห็นว่าควรบอกให้ทราบ

วิไลยเลือกคู่

๑๓๑

รัตน์ อะไรกันขอรับ ?

คุณหญิงเขียว บ้ามีข่าวสำคัญอะไรอัน ๑ เนื่องด้วยกิจการใน
สกุลของเรา ที่จะต้องบอกให้พ่อรัตน์ทราบ

รัตน์ ข่าวอะไรขอรับ ?

คุณหญิงเขียว เรื่องแต่งงานแม่วิไลย

รัตน์ แต่งงานหรือขอรับ ? ——— (ไม่พอใจแต่ฝันพูดอย่าง
ยิ้มแย้ม) ผมยินดีด้วย ———

วิไลย ที่จริงก็เป็นเพราะคุณคิด ———

คุณหญิงเขียว นายทิศ จมังกิถ ครูของแม่วิไลย ———

รัตน์ ผมไม่รู้จัก ไม่เคยได้ยินชื่อเลย

คุณหญิงเขียว เดิมเป็นหม่อ มีห้างขายยา แต่เดี๋ยวนี้อายุมาก
แล้ว จึงได้เลิกค้าขาย และพอใจเล่นทางวิทยาศาสตร์และอะไร ๆ ต่าง ๆ
เป็นคนมีความรู้ เป็นนักปราชญ์ พวกผู้ใหญ่ ๆ ในสกุลได้พร้อมใจกัน
เลือกให้เป็นครูแม่วิไลย เพราะเขาเป็น ——— เป็นผู้มีความรู้

รัตน์ อ้อ ! ทาครูนี้หรือขอรับจะขอแม่วิไลย ?

คุณหญิงเขียว ไม่ใช่ คุณคิดเป็นเจ้าเก่ามาพูดแทนชายหนุ่ม

รัตน์ ใครล่ะชอบรับ ?

คุณหญิงเขียว บ้าก็ยังไม่รู้จัก เขาจะพามาคุยตัววันนี้

รัตน์ ถ้าเช่นนั้นผมลาก่อนละ

คุณหญิงเขียว อย่าไปเลย พ่อรัตน์ก็เป็นญาติคนหนึ่งเหมือนกัน

วิไล และคิดนั้นก็อยากฟังความเห็นของพี่รัตน์ด้วย

รัตน์ ก็ตามใจ (พูดกับคนคู่) เสียที ! ข้าไปเสียแล้ว เลย
ไม่ได้เมีย — — ต้องหาม้ามาเลี้ยงแทนเท่านั้นเอง !

(นายจอน คนใช้ ออกทางขวา)

จอน นายฉมวกกลับมาแล้วขอรับ

คุณหญิงเขียว เชิญเข้ามาในนี้

(จอนกลับเข้าโรง อีกครู่ ๑ นายดิศ ฉมวก จึงออกทางขวา)

ดิศ ผมเสียใจที่มาสายไป — — — แต่ผมไปติดต่องาน
วิทยาศาสตร์อย่างสำคัญ — — —

คุณหญิงเขียว ดิฉันขอช่วยให้รู้จักกับหลานชายของดิฉัน นาย
ร้อยเอกรัตน์ ดิเกแสน (ชาย ๒ คน คำนับกัน)

ดิศ ผมได้นัดไว้กับนายตัง ชาญคำณวน ผู้ที่จะได้มาขอ
แม่วิไลย ให้มาเวลาเช้าวันนี้ และในไม่ช้าก็เห็นจะมา นายชาญคำณวน
ผู้นี้ ขอให้คุณหญิงเชื่อเถิด ถ้าผมมิได้สังเกตเห็นว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติ
ทั้งมาอยู่แล้ว ผมคงจะไม่เป็นผู้รับรอง นายชาญคำณวนเป็นชายหนุ่ม
ผู้มีหลักฐาน — — — มีหลักฐานมั่นคงทีเดียว

รัตน์ (พูดกับคนคู่) อ้อ! มีหลักฐานอีกและ! เห็นจะเป็น
คนมีหลักฐานเสียหมดทุกคนละกระมัง

คุณหญิงเขียว คุณก็ทราบอยู่แล้ว ว่าดิฉันมีความไว้วางใจ
ในตัวคุณอย่างบริบูรณ์ทีเดียว

รัตน์ ผมจะขอถามไถ่ใหม่ ว่าผู้ที่มาขอแต่งงานกับน้องผมนี้
มีอาชีพอย่างไร ?

ดิศ อ้อ ในเวลานี้ไม่มีอะไรเป็นอาชีพโดยแน่นอนนัก — — —
แต่ว่าเขาเป็นคน — — — เอ้อ — — —

รัตน์ มีหลักฐาน ฉะนั้น ?

ดิศ ขอรับ — — — เขาพอใจในทางวิทยาศาสตร์ — — — ชอบ
ศึกษาวิชาอย่างสูง ๆ ลึก ๆ !

รัตน์ อ้อ! ทั้งสูงทั้งลึกเที่ยวหรือขอรับ ? ชอบกล !

ดิศ ในเวลานี้ แม้มียายุเพียง ๒๕ ปี ก็ได้รับตำแหน่งเป็น
ถึงเลขานุการของสถิติพยากรณ์สมาคม — — — ที่บางบัวทอง

รัตน์ แม่โวย ! เป็นตำแหน่งสำคัญมากทีเดียว !

ดิศ และตัวผมเองก็ยังหวังอยู่ว่า ในไม่ช้าจะได้รับเกียรติยศ
เป็นภาคีสมาชิกของสมาคมนี้ด้วย

คุณหญิงเขียว ผู้ที่จะเป็นสามีแม่วิไลนั้น ดิฉันไม่ต้องการอะไร
ยิ่งไปกว่าที่จะให้เลี้ยงหล่อนได้เป็นสุข — — — เป็นแน่ทีเดียว การที่
หลานสาวดิฉันจะต้องไปเสียจากดิฉันคงจะทำให้ดิฉันว่าเหว่มาก แต่ใน
เวลานี้พ่อรัตน์หลานชายได้กลับมาอยู่ด้วยแล้ว ก็เห็นจะพอค่อยยังชั่ว

ดิศ (พูดอย่างออกจะดุ๊ก) อ้อ ผมยินดีที่ได้ทราบว่าหลาน
คุณหญิงจะออกจากทหาร

รัตน์ (พูดอย่างเคืองนิด ๆ) ใครบอกว่าผมจะออกจากทหาร ?

ดิศ อ้อ ! ยังไม่ออกคอกฤ ?

รัตน์ ก็ยังนะสิ

ดิศ ถ้าเช่นนั้นคุณทำไมจะมาอยู่ที่บ้านคุณหญิงล่ะ !

รัตน์ ก็ผมจะอยู่ เป็นการขัดข้องอะไรกับคุณฤ ?

ดิศ หามิได้ ! ผมหมายความว่าขัดข้องกับกิจธุระของคุณเอง
ต่างหาก

รัตน์ ทำไม ?

ดิศ เพราะกิจการ ของทหารก็มักจะต้องกระทำในทุ่งนาป่าดง
นอนกับดินกินกับทรายไม่ใช่ฤ ?

รัตน์ ก็ต้องมีบ้างบางครั้ง

ดิศ ผมจะขอพูดอะไรตรง ๆ สักอย่างหนึ่ง จริงอยู่ผมก็ไม่
รังเกียจทหาร — — — ผมยอมว่ามีอยู่ก็ไม่ขัดขวางอะไรในส่วนตัว
ผม — — —

รัตน์ (พูดแกมประชด) คุณมีความกรุณาต่อทหารมาก !

ดิศ หามิได้ ผมยอมรับว่า ทหารเป็นของที่ยังต้องมีอยู่
สำหรับเป็นของสง่าในบ้านเมือง เช่น ใช้ในการแห่หน้าตามเสด็จเป็นต้น
เพราะคนเรายังรู้สึกฝังอยู่ในใจ เป็นมฤตคติมาแต่โบราณ ว่าเป็น
พระมหากษัตริย์ต้องมีคนถืออาวุธประทับพระเกียรติยศ แต่ถ้าจะพิจารณา
โดยฐานนักปราชญ์แล้ว ก็น่าจะต้องรู้สึกว่าคุณมีประโยชน์น้อยเต็มที่ใน
การที่รวบรวมชายฉกรรจ์อันเป็นคนโสดไว้มาก ๆ เช่นนี้ จริงอยู่ ชาย
ฉกรรจ์เหล่านั้นได้จัดแบ่งเป็นกอง ๆ เรียกว่า กองร้อย กองพัน กรม
และกองพล — — —

รัตน์ (พูดกับคนดู) กวนโทโฮจริง ๆ อีตาครุณี

ดิศ การที่จัดแบ่งเช่นนั้นก็เป็นการสวทศสำหรับการควบคุม
แท่นักปราชญ์และผู้มีหลักฐานย่อมจะตั้งปัญหาอยู่ว่า การที่เสียเวลาวาง
ระเบียบการเหล่านี้ และเสียเงินแผ่นดินปีละหลายล้าน สำหรับเลี้ยงคนที่
ไม่ทำผลประโยชน์ให้บังเกิดแก่ชาติบ้านเมืองเลยเช่นนั้น เป็นประโยชน์
อย่างไร ?

รัตน์ (เติมกลั่น) จะให้ผมตอบฯ ?

ดิศ ถ้าตอบได้ก็โปรดตอบหน่อยสิ

รัตน์ (พูดเสียงดัง) กองทัพมิไว้สำหรับรักษาหม้อข้าวของ
นักปราชญ์นะสิ !

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์ ! อย่าทำโมโหโทโฮไปสิ

รัตน์ (พูดกับบ้า) อ้ายตาครุของคุณบ้านี้ ผมเกือบทนไม่ได้
แล้วนะ ! (หันไปพูดกับนายจมังกิด) คุณก็เป็นนักปราชญ์ คุณเคย
ได้อินนิทานเรื่องเม่นนักปราชญ์บ้างไหม ?

ดิศ ไม่เคย

รัตน์ ถ้าอย่างนั้นผมจะเล่าให้ฟัง ยังมีเม่นตัว ๑ เป็นนักปราชญ์
และมีขนแหลมเหมือนเม่นตัวอื่น ๆ วัน ๑ เม่นนักปราชญ์ตัวนั้นนึกใน

ใจว่า “อ้ายชนแหลม ๆ ของเรานี้มันก็ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้แก่เราเลยจนสักอย่างเดียว การที่คงมีชนแหลม ๆ อยู่ทั่วตัวเช่นนี้ ทำความลำบากให้แก่ตัวเราเอง และดูเหมือนไม่ไว้ใจเพื่อนบ้าน เป็นการดูถูกเขาอยู่ เลิกชนเหล่านี้เสียดีกว่า !” แล้วอ้ายเม่นบ้านนั้นก็เปลื้องชนออกเสียหมดตัว

ดิศ ก็แล้วอย่างไรเล่า ?

รัตน์ ในไม่ช้าก็ไปพบเสือเข้าตัว ๑ เสือเห็นเม่นนั้นอ้วนพีดีอยู่ ทั้งไม่มีอะไรป้องกันตัวด้วย เสือกก็ตรงเข้าตะครุบเม่นขับกินกรอบ ๆ ไปเท่านั้น ! คุณเป็นนักปราชญ์คงจะแลเห็นธรรมะในนิทานนี้เอง

ดิศ อ้อ ! เป็นประการณ์ของใครขอรับ ?

รัตน์ ของผมเอง ! (นายดิศออกเคือง)

วิไล (หัวเราะ) ก็คุณครูอยากยื่นไปให้เขาตัวเอง ไม่พอทีเลยรู้แล้วว่าพรีตันเป็นทหารก็ไปตีทหารให้เขาพังได้ พิลึกจริง ๆ

(นายจอห์นออกทางขวา)

จอห์น นายทิง ชาญคำนวน มาหาคุณหญิงขอรับ

คุณหญิงเขียว เชิญเข้ามาในนี้ (จอห์นเข้าโรง)

ดิศ คอยดูแลอะซอร์รับ เป็นคนที่น่ารักจริง ๆ

(นายตัง ขาญคำณวน ออกมาทวงหา แต่งตัวอย่างเรียบร้อย ใส่แว่นตา ยิ้มแย้ม
ไม่มีใครเป็น ทริยาออกจะรุ่มร้อน)

ดิศ (ชักนำให้รู้จักกับเจ้าของบ้าน) นายตัง ขาญคำณวน ---
คุณหญิงเขียว ประดิษฐาราชการ --- แม่วิไลย --- นายร้อยเอก
รัตน์ ทิกะเสน

คุณหญิงเขียว (พูดกับนายขาญคำณวน) คุณดิศได้มาชมเซย
ทั่วคุณให้ดิฉันฟังไว้มากมายทีเดียว และดิฉันยินดีที่ได้พบคุณวันนี้

ตัง ผมหวังใจว่า ถึงแม้เมื่อคุณทั้งสามได้มีโอกาสวิสาสะกับ
ผมต่อไปอีกแล้ว ก็ยังคงมีความพอใจในส่วนตัวผมอยู่ต่อไป ผมไม่ใช่
ชายหนุ่มชนิดที่ชอบหาความสนุกสนานเฮฮาเหมือนเขาอื่น ๆ ผมเป็นผู้
พอใจในทางศึกษาหาวิชาความรู้อยู่เสมอ และแม้ตั้งแต่เมื่อผมอยู่โรงเรียน
ผมก็ได้เคยมีชื่อเสียงบ้างเล็กน้อย ว่าเป็นผู้ที่ได้สอบไล่ได้พอ ๆ ทั่ว

รัตน์ (พูดกับคนคุ) ปาฐกะตอนที่ ๑ !

ตัง เมื่อออกจากวิทยาลัยแล้ว ผมเป็นกั้วพร้าว ไม่มีบิดามารดา
เป็นผู้อุปถัมภ์แนะนำ ผมรู้สึกเหมือนได้หลงอยู่ในกลางที่ซึ่งเต็มไปด้วย
ด้วยความลำบากยากแค้น เหมือนตกอยู่ในหม่มมาร

ดิศ ถูกแล้ว! ช่างเปรียบจริง ๆ

ตั้ง ผมได้เห็นว่าตัวเองไว้มิให้มัวหลงในความสนุกเพลิดเพลินต่าง ๆ ซึ่งเป็นของธรรมดาของชายหนุ่ม และซึ่งเป็นเครื่องทำให้ความรู้และความสามารถที่มีอยู่เปลี่ยนไปเปล่า ๆ เสื่อมไปที่ละน้อย ๆ

รัตน์ (พูดกับคนคุ) นี่มัน ไม่ใช่คนเสียแล้ว — — — เป็นตัวปราชญ์กะดาเท่านั้น

ตั้ง การอยู่กินโดยปรกติของผมไม่มีอะไรที่ผิดธรรมดา เป็น
การเรียบร้อย สม่ำเสมอ มัธยัสถ์ — — —

คุณหญิงเขียว กะ แท้ก็ — — —

ดิศ ปลอຍให้เขาพูดเถอะขอรับ นัวฟังเหลือเกิน!

ตั้ง ผมตื่นเวลาโม่งเช้า รับประทานข้าวต้มกับปลาแห้งหรือ
ผักกาดทอง นี่เป็นอาหารที่ผมรับประทานได้มากที่สุด!

รัตน์ (อย่างอหังการ) อ้อ! (ลุกไปหยิบสมุดรูปมาพลิกดู)

ตั้ง แล้วผมก็ออกไปเดินเล่นชั่วโม่ง ๑ และพอลับเข้าไป
ถึงบ้านแล้วก็นั่งสมาธิตรองอยู่หน่อย ๑ แล้วก็กักหนังสืออยู่ตลอดวัน
— — — หนังสือที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่หนังสืออ่านเล่น

ดิศ คุเอาเถอะขอรับ!

ตั้ง เวลาห้าค่ำผมรีบประดาน้ำเข้าเย็น แล้วผมก็ไปหาเพื่อนที่
ชอบในทางศึกษา สนทนาถูกใจกัน ในเวลาที่สนทนากันอย่างเปน
ประโยชน์นั้น ต่างคนต่างแลกเปลี่ยนความรู้ที่ตนได้ค้นพบภายในวันที่
ล่วงแล้ว บางครั้งบางครั้งวานายฉมึงคิดก็ได้ไปในที่สมาคมเช่นนั้น

ดิศ - ถูกแล้ว

ตั้ง พอเวลายาม ๑ ผมก็กลับบ้าน จดหมายเหตุบรรทึกข้อ
ความอะไรบางอย่างที่ต้องการจดจำ แล้วผมก็นอน

วิไลย (พูดกับคนดู) ผิดกับพี่ฉันมากทีเดียว !

ตั้ง นี่แหละ ผมเป็นคนเช่นนั้น ผมไม่ได้ปิดบังอำพรางอะไร
เลย

คุณหญิงเขียว จินันท์เห็นว่า -- --

ดิศ (พูดเบา ๆ) ปลอຍให้เขาพูดดีกว่าคุณหญิง

ตั้ง ผมก็เป็นผู้มีทรัพย์สินสมบัติพอ ๆ อยู่ เพราะฉะนั้นถ้าผม
ปรารถนาจะประพฤติเหมือนชายหนุ่มอื่น ๆ แล้ว ผมก็อาจจะเลี้ยงดูเพื่อน
ฝูงหรือเที่ยวเตร่เฮฮาไปกับเขาได้บ้างเหมือนกัน แต่ผม พอใจแต่ในทาง
บำรุงสมองของผมด้วยวิชาความรู้ต่าง ๆ มากกว่า

คุณหญิงเขียว (พูดกับรัตนเบา ๆ) เขาช่างพูดพอใช้ทีเดียวนะ

รัตน์ ผมไม่ได้ฟัง — — — ผมมัวครุ่น

ติส ถ้าหากว่าตัวผมเองมีลูกชาย ผมก็เห็นจะอยากให้เป็นเหมือนอย่างนายชาญคำณวนนั่นแหละ — — — เออ นายชาญคำณวน คอวจะส่งหนังสือที่แต่งใหม่นั้นมาให้แม่วิไลย

ติง ฉันทันไม่กล้านำหนังสือนั้นมาด้วย เพราะยังมีได้เคยพบกับหล่อน แต่ถ้าวหล่อนอนุญาต ฉันทันจะนำมาให้วันอื่น

วิไลย เรื่องอะไร?

ติง เรียกว่า “สถิติพยากรณ์เปรียบเทียบ”

คุณหญิงเขียว อ้อ! ก็เห็นจะเป็นประโยชน์ — — —

ติส (พูดเบาๆ) อย่าชักคอกเขาคุณหญิง

ติง สถิติพยากรณ์เป็นวิทยาศาสตร์อย่างใหม่และแน่นอน เป็นสิ่งที่ทำให้ของที่มีค้อยู่สว่างแจ่มแจ้ง และของที่ไม่มีใครเคยรู้ก็อาจจะรู้ได้ เป็นต้นว่า เมื่อเร็ว ๆ นี้ได้สามารถแสวงจนได้ความแน่นอนว่าในระหว่าง ๑๒ เดือนที่ล่วงมาแล้วนี้ ได้มีหญิงหม้ายเดินข้ามสะพานเหล็กบนคือ สะพานดำรงสถิติ — — เป็นจำนวนกี่คน

รัตน์ ออ๊ย!

ติส เก่งพิลึก! จำนวนเท่าไรล่ะ?

ตั้ง หมั่นสามพันสี่ร้อยเก้าสิบแปดคน ——— กับไม่แน่นอน
อีกคน ๑

ดิศ (ควักสมุดพกออกมา) ขอจดไว้หน่อย หมั่นสามพัน
สี่ร้อยเก้าสิบแปดคน ——— เก่งเหลือเกิน !

รัตน์ อย่าลืมที่ไม่แน่นอนอีกคน ๑ !

ดิศ ขอบใจ ! ผมเกือบจะลืมเสียแล้ว

ตั้ง ยังมีอะไรเก่งกว่านี้อีก เมื่อเร็ว ๆ นี้ การตรวจของ
สมาคมของผมในเรื่องตัวเพ็ลย ———

รัตน์ ตัวอะไรนะ ?

ตั้ง เพ็ลย ——— ตัวสัตว์ที่กินข้าว ทำให้ข้าวในนาเสียได้
มาก ๆ ——— นั่นแหละ สมาคมของผมได้คำนวณดูได้ความว่า ตัวเพ็ลย
๑๒ ตัว อาจที่จะเกิดพืชพันธุ์ได้ถึงเจ็ดหมื่นห้าพันตัวภายในเจ็ดนาทีก

รัตน์ แม่เจ้าโว้ย !

ตั้ง ต่างว่าตัว ๑ กินข้าวปีละสามเมตต์ ก็แปลว่าทั้งหมดนั้น
รวมกันกินถึงสองแสนสองหมื่นห้าพันเมตต์ ———

ดิศ นำอักษรรยเหลือเกิน ! (ควักสมุดพก) ขอจดหน่อย ———
สองแสนสองหมื่นห้าพันเมตต์ ——— (จก)

รัตน์ ก็แล้วได้คิดวิธีที่จะทำลายตัวเปลี่ยนนั้นบ้างหรือเปล่า ?

ตั้ง หามิได้ ! — — — นั้นไม่ใช่กิจของผม

รัตน์ อ้าว ! ถ้าเช่นนั้นเสียเวลานั่งคำนวณอยู่ทำไม ?

ดิศ (พูดกับคนคู่) ทหารก็ไม่ต้งนีกอะไรนอกจากการทำลายล้างผลาญเท่านั้น ! ไม่ได้ทำลายคนก็ต้องทำลายสัตว์ !

คุณหญิงเขียว (พูดเบา ๆ กับวิไล) ที่จริงความรู้เขามากนะ

วิไล จริงเจ้าคะ เขารู้อะไร ๆ ที่ไม่เห็นมีใครรู้ และไม่มีใครต้องการรู้ด้วย !

คุณหญิงเขียว (พูดกับนายชาญคำนวณ) คินพรงนี้ดิฉันได้คิดไว้ว่าจะเชิญผู้ที่ชอบพอกันมารับประทานอาหาร แล้วจะมีหนังฉาย เป็นการรื่นเริงรับหลานชายดิฉัน ดิฉันขอเชิญคุณมาด้วย

ตั้ง โดยมากเวลาคำผมรับประทานแต่หนักหน้อยพอรองท้องไม่ให้หิวในระหว่างเวลานอนเท่านั้น และส่วนหนังฉายโดยปรกติผมก็ไม่ชอบดู เพราะเป็นของที่ไม่เป็นประโยชน์ในทางบำรุงความรู้ แต่เพื่อได้มีโอกาศกระทำความวิสสาสะกับคุณหญิงและญาติวงศ์ของคุณหญิง ผมจะมาตามคุณประสงค์ ผมขอประทานมาต่อเมื่อรับประทานอาหารแล้ว

รัตน์ (พูดกับคนคู่) กลิ่นไส้จริง ๆ !

ตั้ง บัดนี้ผมต้องลาที่ เขาคอยผมอยู่ที่สมาคมไคร้วิชา
(ลูกชั้น)

ดิศ อ้อ ฉันจะไปด้วย (ลูกชั้น) ผมก็ต้องลาเหมือนกัน

(คุณหญิงเขียว นายฉมังกิต กับนายชาญคำฉวนเข้าโรงทางขวา)

วิไล อย่างไรคุณพี่? มีความเห็นอย่างไร?

รัตน์ จะให้บอกตรงๆ ฤ?

วิไล บอกตรงๆ

รัตน์ ฉันรู้สึกว่ารากับเขาได้กลิ่นไม่เท่าเข้าไป

วิไล (หัวเราะ) พุคพิลึก! แปลว่าอะไร?

รัตน์ คุณตัวแกแข็งช็อกมันไม่ลงเหมือนมนุษย์ธรรมดา พุคก็
เหมือนบทเรียนมากกว่าเหมือนคน แล้วก็ยิ่งฟังไปก็ยิ่งอึดใจ

วิไล อะไรช่างก่อนแคะเสียจริงๆ!

รัตน์ คนเช่นนั้นไม่เหมาะ ไม่คู่ควรกับหล่อนเลย! ผู้ที่คู่ควรกับ
หล่อน ควรเป็นคนชื่อ ช่างพุท รู้จักยิ้มแย้มชวนสนุกลอยๆ เช่น ---

วิไล อย่างเช่นตัวคุณพี่

วิไลยเลือกคู่

๑๔๕

รัตน์ (พูดกับคนคู่) เอ๊ะ! คุณเข้าท่าก็เสียแล้ว! (พูดกับวิไลย) หล่อนไม่รังเกียจการที่มีผัวเป็นทหารฤ?

วิไลย ทำไมคิดนั้นจะรังเกียจทหาร? ตัวคุณพี่เองก็เป้นทหาร

รัตน์ ก็นั่นนะสิ! เพราะฉะนั้นพี่จึงได้ถามว่า หล่อนรังเกียจทหารหรือไม่?

วิไลย คุณพี่จะไปหานายทหารมาให้คิดนั้นคุณตัวฉันฤ?

รัตน์ ถ้าหล่อนพอใจแล้ว ในส่วนนายทหารนั้นไม่ต้องไปหาไกล

(คุณหญิงเขี้ยวออกมาทางขวา)

คุณหญิงเขี้ยว นายชาญคำณวนเขาเป็นคนดีมาก บ้าเห็นว่าเหมาะที่เคี้ยว ที่จะ — —

รัตน์ ทำไมต้องเร่งร้อนนักด้วยล่ะขอรับ? ผมไม่เห็นเลยว่าทำไมคุณบ้าจึงได้เร่งรัดให้แม่วิไลยรีบออกเฝ้าออกเรือนไปเสียนัก

วิไลย คิดนั้นประพฤติกให้เป็นที่ไม่พอใจคุณบ้าอย่างไร จึงได้อยากให้คุณไปเสียให้พ้นเร็ว ๆ

คุณหญิงเขี้ยว (พูดกับคนคู่) เอ๊ะ! นี่อะไรกัน? (พูดกับหลาน) บ้าเห็นว่าเขาเป็นคนดีจริง ข้อสำคัญ เขาเป็นนักปราชญ์!

รัตน์ จลาตคำณวนแม่หม้ายที่สะพานเหล็ก

คุณหญิงเขียว บ้าเห็นว่านายชาญคำณวนเป็นคนที่มีกิริยา
มารยาทดีมาก และเชื่อว่าใครๆ ก็คงจะเห็นเป็นคนดีมากที่สุด

รัตน์ คุณบ้าได้ถามความเห็น ใครนอกจากตาครูจ่มักกินนั้น
แล้วๆ ?

คุณหญิงเขียว ถามใครๆ ก็ได้ เขาคงเห็นอย่างนั้นทั้งนั้น
เป็นแน่

(แบนออกมาทางขวา)

แบน คุณขอรับ ขอประทานลูกกุญแจกระเป๋

รัตน์ เอ้า! นี่แน่ขอรับคุณบ้า ถามคนนั้นก็ได้——— นี่แน่

แบน คนที่ออกไปจากห้องนี้เมื่อสักครู่ เอ็งเห็นเป็นอย่างไรวะ ?

แบน (พูดอย่างระวังตัว) ดีมากขอรับ เป็นผู้ใหญ่ที่ควร———

รัตน์ ไม่ใช่! อีกคนหนึ่งนะ——— คนหนุ่มนะ

แบน อ้อ! ดีมาก ขอรับ ดีมาก

คุณหญิงเขียว อย่างไรล่ะพอร์ทน์ ?

รัตน์ (พูดกับแบน) อ้ายสันดาน! อ้ายเถียระจาน!

แบน (พูดกับรัตน์) ก็ไหนคุณสั่งไว้ว่าให้ผมแสดงกิริยาดีที่สุด
ต่อคนทั่วไปอย่างไรล่ะขอรับ

รัตน์ อ้ายกากมนุษย์! อ้ายบักซบยิ่งกว่าควาย! ไปเถอะ ข้าจะ
ไปเปิดกระเป๋าของข้าเอง (เข้าโรงทางขวา)

แบน (พูดกับคนดู) นายเปะอะไรไปก็ไม่ได้ (เข้าโรงตาม
นายไป)

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ! นั้นพ่อรัตน์โกรธทำไมนะ? ทำไมอยู่ๆ
จึงได้จ้องใจชิงชังนายชาญคำณวนนักก็ไม่ทราบ เขาได้ทำอะไรให้เป็นที่
ขัดใจหรืออย่างไร พ่อรัตน์บอกหล่อนหรือเปล่า?

วิไลย เปล่าค่ะ! คุณพี่เป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะ ใจหนักแน่น
ใจเย็น ไม่หลงอย่างคุณป้า

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ! ป้าหลงอย่างไร!

วิไลย หลงชอบนายชาญคำณวน ที่ยังไม่ได้เคยพบเลยก่อน
วันนี้ หลงจนถึงแก่จะรีบร้อนยกดินให้แก่เขาราวกับเบ็ดกับไก่! แต่
ดินนั้นเป็นคน ดินนั้นไม่ยอมให้อาไปยกให้เสียเช่นนั้น (เข้าโรงทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว จะตายจริง! นี่อะไรกันก็ไม่รู้ละ ไม่ได้ตั้ง
ตามไปซักถามดู (เข้าโรงทางซ้าย)

รัตน์ (พูดในโรง) อ้ายเถียระจาน ! อ้ายเคนมนุษย์ !

แบน (พูดในโรง) พุทโธ่ คุณขอรับ ก็คุณบอกผมว่า — — —

รัตน์ (ในโรง) อ้ายระยา ! ยังจะต่อล้อต่อเถียงอีก ! นี่แน่ะ !

แบน (ในโรง) โอ้ย !

(รัตน์ออกมาทางขวา ทำทางไม่สบาย)

รัตน์ ตายจริง ! ตื่นไวไปนิดหนึ่ง — — — ไปเตะอ้ายแบน
เข้าแล้ว ! ไม่พอทีเลย ! — — — แต่กำลังฉุน มันพุทรี ๆ ขวาง ๆ ตื่นก็
ลัดไปโดยไม่ทันรู้ตัว ! ชั่วจริง ๆ เรายี่ ไม่ควรจะไปทำมันเลย เสียแรง
มันรักเราเป็นนักรักหนา

(แบนออกมาทางขวา ทำทางเสียใจ)

แบน คุณขอรับ — — —

รัตน์ แบน — — — นี่แน่เพื่อนเอ๊ย — — —

แบน พุทโธ่ ๆ ! ผมอยู่กับคุณมากี่ช้านานแล้ว ไม่เคยถูกเช่นนี้
เลย ! อย่างมากก็เพียงแต่ถูกโขกหัวเท่านั้น

รัตน์ นี่แน่แบน ข้าเสียใจจริง ๆ — — และขอโทษเถอะ !
พอไหม ?

แบน ไม่พอขอรับ !

รัตน์ พุทโธ ! อะไรไม่พอ ? เอ็งก็ไม่มีใครจะเจ็บข้าอะไร
นักดอกไม่ใช่ฤา ?

แบน ความเจ็บที่ตรงนี้ (ชักัน) ผมพอทนได้ แต่ส่วน
เจ็บใจ — — —

รัตน์ นี่แน่ ข้าจะทำขวัญให้ เอาไหมล่ะ ?

แบน จริงหรือขอรับ ?

รัตน์ จริงสิ เอ็งจะเอาเท่าไร ?

แบน ผมขอบใจละขอรับ แต่ผมขอถามว่าถ้าผมต้องการอะไร
คุณยอมให้ตามใจผมทีเดียวฤา ?

รัตน์ เออ ! ตามใจทุกอย่าง ขอแต่เพียงอย่าให้เอ็งไปเสียจาก
ข้าละก็เปนแล้วกัน

แบน ถ้าเช่นนั้นก็ดีละขอรับ เวลานี้แม่ผมป่วยอยู่ และผมก็
ไม่มีเงินพอที่จะใช้ในการรักษาพยาบาล — — —

รัตน์ ไม่ต้องวิตกอีกต่อไป ข้ารับเป็นธุระเอง ! พาข้าไปเยี่ยม
แม่เอ็งหน่อยเถอะ แล้วข้าจะได้กะเนได้ว่าจะช่วยเหลือได้อย่างไร

แบน คุณใจก็เหลือเกิน จนผมไม่รู้จะตอบอย่างไร

รัตน์ ไม่ต้องตอบว่าอะไร ไปเรียกรถมาเตรียมไว้เถอะ เออ
แล้วก็อ้ายกล่องลาวไบเล็กนั้นนะ หยิบเตรียมไว้ด้วย ข้าจะเอาไปให้
แม่เอ็ง

แบน อะไรคุณชอบ !

รัตน์ ไม่ต้องเถียง ! ไม่ใช่ของเข้าอะไรของเอ็ง ไปทำตาม
คำสั่ง

แบน พุทไร ! ก็คุณใจก็เช่นนั้นจะไม่ให้ผมรักอย่างไร !

(เข้าโรงทางขวา)

(คุณหญิงเชียวกับวิไลออกมาทางซ้าย)

รัตน์ คุณบ้ำชอบรับ ผมรอคอยพบอยู่ที่เดียว ผมจะต้องขอลาไป
คุณหญิงเชียว เอ๊ะ ! ไปไหนพ่อรัตน์ ?

รัตน์ ผมจะลาไปอยู่โรงทหาร ผมชอบใจคุณบ้ำที่ชวนให้ผมอยู่
ในบ้านนี้ แต่ผมอยู่ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว

คุณหญิงเขียว เพราะเหตุใดพ่อรัตน์ ?

รัตน์ เพราะ — — — เพราะผมไม่พอใจจะอยู่เท่านั้น

วิไล คุณพี่โกรธอะไร ?

คุณหญิงเขียว บอกบ้างตรง ๆ เอะ มีเหตุอะไร ?

รัตน์ บอกตรง ๆ ก็คือ — — — ก็คือ ผมรักแม่วิไล !
(วิไลทืใจ แต่มหันอาย)

คุณหญิงเขียว จริง ๆ ฤ ?

รัตน์ ก็จริงนะสิขอรับ ! — — — แต่คุณบ้ำชอบคนโน้น
เขามากกว่า — — — ชอบอ้ายตาบ้ำที่เปลืองเวลาไปยืนนับแม่หม้ายอยู่ที่
สะพานเหล็ก

คุณหญิงเขียว อะไร ?

วิไล จริง ๆ นะ ! คุณบ้ำกิดจะยกกิดฉันให้กับเขาอยู่แล้ว
ทีเดียว !

รัตน์ เหลือทนจริง ๆ !

วิไล รวากับกิดฉันเป็นข้าเจ้าน้ำเงิน !

รัตน์ รวากับคนบ้ำ

คุณหญิงเขียว ขอให้บ้าพูดสักคำไม่ได้ฤ ? — — — หลาน
ทั้งสองรักกันฤ ? ก็ตามใจสิ ! บ้าเต็มใจยอมตามที่เดียว

รตน์กับวิไล ขจริง ๆ หรือคุณบ้า ?

คุณหญิงเขียว ขจริงนะสิ ! บ้าได้นึกมานานแล้วว่า ถ้าหลาน
ทั้งสองได้กันละก็จะเหมาะมากทีเดียว เมื่อบ้าถามพ่อรตน์ว่ายังไม่คิดมีเมีย
บ้างหรือ บ้าก็นึกถึงวิไลนี่เอง เห็นพอสมคู่กันแท้ ๆ ที่เดียว แต่เมื่อ
พ่อรตน์ว่ายังไม่อยากจะมีเมีย — — —

รตน์ เวลานี้ผมยังไม่เห็นแม่วิไลนะสิขอรับ ! ถ้าผมได้เห็น
แล้ว ผมคงไม่บ้าพอที่จะพูดเช่นนั้น

วิไล ขควรจะรีบมีจดหมายไปบอกนายชาญคำณวน —

รตน์ ที่สะพานเหล็ก

คุณหญิงเขียว ก็แต่ว่า — — —

รตน์ เขียนเดอะขอรับ !

วิไล ขเขียนเดอะกะ !

คุณหญิงเขียว ขจะเขียนว่ากระไรละ ! ออกจะยาก ๆ

วิไล ขบอกไปว่าคิดน้อยอายยังน้อยเกินที่จะแต่งงาน — —

วิไลเลือกคู่

๑๕๓

รัตน์ กับนายชาญคำณวน !

คุณหญิงเขียว ยากมากอยู่นะหลาน !

วิไล คิดฉันจะช่วย — — — ต้องแต่งให้เพราะทีเดียว ! มา
เถอะกะ ! (จูงบ่าไปที่โต๊ะเขียนหนังสือ) คุณพี่มาช่วยด้วยไม่ได้ฤ ?

รัตน์ พี่มีธุระจะต้องรีบไปรายงานตัวตามระเบียบ แล้วจะต้อง
เลยไปธุระที่อื่นอีกด้วย ลาก่อนนะ (เข้าโรงทางขวา)

วิไล เริ่มเขียนเถอะกะคุณบ่า ! คิดฉันจะบอกให้ — — —
แจ้งความมายังนายตัง ชาญคำณวนทราบ — — —

องก์ที่ ๒

ฉาก : ห้องรับแขกในบ้านคุณหญิงเขียว มีประตูลูกบิดและชายกลางมีประตูเปิดออกไปเจดียง และต่อเจดียงไปแลเห็นสวน ห้องมีเครื่องตกแต่งประดับประดาตามสมควร เวลานั้นเป็นเวลากลางวัน เพราะฉะนั้นในห้องเปิดไฟฟ้า

(เมื่อเปิดม่าน คุณหญิงเขียวกับวิไลย อยู่ในห้องแล้ว)

คุณหญิงเขียว การเลี้ยงเย็นนี้ก็เสร็จไปตอนหนึ่งแล้ว ค่อยรู้สึกโล่งหน่อย แต่ตอนที่จะมีหนังสือและเลี้ยงของว่างนี้ บ้าก็ยังหนักใจอยู่บ้าง

วิไลย ดิฉันหนักใจเรื่องนายชาญคำวนนั้นแน่ ถ้าได้เขียนจดหมายบอกให้รู้ตัวตามที่ตกลงกันไว้ก็จะดี

คุณหญิงเขียว บ้าก็ตั้งใจจะเขียน แต่หล่อนก็รู้อยู่แล้วว่าเป็นการยากปานใด

วิไลย จริงค่ะ ! เราได้ลงมือเขียนแล้วถึง ๖ ฉบับ แต่เขียนไม่ได้ตลอดเลยสักฉบับเดียว

คุณหญิงเขียว ยากมาก ! บ้าไม่ใคร่ชอบทำให้คนได้รับความเดือดร้อนเลย

วิไลย เลือยกู่

๑๕๕

วิไลย แต่อย่างไร ๆ ก็จะต้องบอกให้เขารู้

คุณหญิงเขียว บ้านี้ก้อออกแล้ว บ้าจะวานให้คุณติศบอกเขา

วิไลย เขาจะเต็มใจหรือคะ ?

คุณหญิงเขียว ก็ควรจะเป็นธุระ เพราะประการ ๑ เป็นผู้พานายชาญคำณวนมา อีกประการ ๑ เป็นครูของหล่อน

วิไลย จริงกะ

(นายร้อยเอก ตึกะเสน ออกทางขวา)

รัตน์ พวกแขกของคุณบ้าอย่างไรเล่าไป พวกที่อยู่นี้แล้วออกจะอยากคุหนั่งแล้ว

คุณหญิงเขียว ลงมือฉายไปก่อนก็ได้

รัตน์ เออ คุณบ้าได้บอกตาทักปราชญ์บางบัวทองให้รู้แล้วหรือยัง ในเรื่องผมกับแม่วิไลย

วิไลย คุณบ้ายังไม่กล้านบอกเขา

รัตน์ ผมจะบอกเขาเองขอรับ

คุณหญิงเขียว อย่าเลยพ่อรัตน์ เทียวก็จะไปตึงตังโครม

คราม — — —

รัตน์ ผมไม่ถึงตั้งดอกขอรับ ผมจะพูดกับเขาว่า “นี่แน่นอน
เขาไม่ต้องการตัวนายอีกแล้ว — — — ไป !”

คุณหญิงเขียว ไม่ไหวละ ! — — — บ้าจะวานคุณติศช่วยพูดจา

รัตน์ ก็ตามใจเถอะขอรับ แต่อย่าชักช้าไปอีกก็แล้วกัน

คุณหญิงเขียว เอาเถอะ บ้าจะพูดกับเขาคืนวันนี้ทีเดียว บ้าจะ
ต้องไปบอกให้เขาเริ่มฉายหนัง แม่วิไลย ไปด้วยกันสิ (เข้าโรงทาง
ประตูกกลาง คือไปที่เฉลียงแล้วเดินไปขวา วิไลยกำลังจะเดินตามบ้าไป)

รัตน์ แม่วิไลย !

วิไลย อะไรคะ ? (หันกลับมามอง) อย่ามาชวนคุยเสียเลย ประเดี๋ยว
คุณบ้าจะเอื้กเอา

รัตน์ เว้นทีไว้ให้พี่หน่อยนะ

วิไลย ที่ไหน ?

รัตน์ ที่ตุนั่งนะสิ อย่าให้ใครไปนั่งเก้าอี้ตัวที่เคียงกับหล่อน
ได้ไหม ?

วิไลย (หัวเราะ) ยุ่งพิลึก ! เอาเถอะอย่าวิตกเลย (เข้าโรง
ทางกลาง)

รัตน์ คีนัก คุณบ้ำกึกมีหนังสือตีมาก มีเวลาปิดไฟมืด ๆ บ่อย ๆ
(นายฉม้งกิดเดินผ่านมาตามเฉลียงจากทางซ้าย) อ้อ ทาครุมาแล้ว !
(นายฉม้งกิดเดินออกมาทางกลาง) อ้อ นายฉม้งกิด คุณบ้ำผมคอยพบ
คุณอยู่ที่เดียว

ติศ ผมเห็นจะมალ่าไปหน่อยหรืออย่างไร

รัตน์ หามิได้ มีแต่พวกญาติที่มากินข้าวเย็นมาก่อนคุณ ส่วน
แขกอื่น ๆ ยังไม่มีใครมา แต่คุณบ้ำมีข่าวสำคัญที่จะบอกคุณ

ติศ ข่าวอะไร ?

รัตน์ คุณบ้ำห้ามไม่ให้ผมบอก ท่านจะบอกของท่านเอง
คุณบ้ำดูเหมือนจะมาโน่นแล้ว ผมลาก่อนละ

(รัตน์เข้าโรงทางขวา พร้อมกับเวลาที่คุณหญิงเขียวออกมาทางกลาง)

คุณหญิงเขียว อ้อ คุณติศ คิฉันคอยพบคุณอยู่ที่เดียว

ติศ นายร้อยเอก คิกะเสน ได้บอกผมว่าคุณหญิงมีข่าวอะไร
อันหนึ่งจะบอกผม

คุณหญิงเขียว อะ ! คิฉันยินดีมาก การทั้งปวงจะได้เป็นไป
สมความประสงค์ของคิฉันแล้ว

ดิศ คืออย่างไร?

คุณหญิงเขียว พ่อรันทันกับแม่วิไลโดยเขารักกันเองแล้ว เป็นอันตกลงจะแต่งงานกัน

ดิศ เอ๊ะ! ก็นายชาญคำณวนล่ะขอรับ?

คุณหญิงเขียว นี่แหละเป็นข้อลำบากของดิศฉัน ดิศฉันคิดว่า จะวานคุณช่วยชี้แจงให้เขาเข้าใจว่า จะหวังแต่งงานกับหลานสาวดิศฉันไม่ได้ อีกแล้ว

ดิศ จะวานผมๆ? ขอรับประทานโทษเถอะ นี่เป็นการ ร้ายแรง — — — ร้ายแรงมากทีเดียว

คุณหญิงเขียว แต่ก็ไม่ใช่ของผิดธรรมดา เมื่อจะตกลงกับฝ่าย หนึ่งแล้ว ก็ต้องเลิกกับอีกฝ่ายหนึ่ง

ดิศ ผมจะตอบได้สั้นๆ ที่เดียว การที่คุณหญิงคิดเช่นนั้นผมมีความปลาบใจเป็นอันมาก ผมเป็นคนมีหลักฐาน ส่วนผู้ที่ผมได้นำมาเพื่อขอหลานสาวของคุณหญิง และซึ่งคุณหญิงก็ได้กล่าวแล้วว่าชอบ เขาเป็นคนมีหลักฐานเหมือนกัน บัดนี้คุณจะให้ผมไปบอกกับเขาว่าคุณกลับใจ เช่นนี้ จะให้ผมไปบอกอย่างไรได้ ขอโทษเถอะขอรับ ผมก็มีความเคารพนับถือคุณหญิงมาก แต่ผมเห็นว่าความประพฤติของคุณหญิงเหมือน น้ำกลิ้งบนใบบัว!

คุณหญิงเขียว ก็พ้อรันทน์กับแม่วิไลเขารักกันนี้กะ

ดิศ ชื่อนั้นไม่เกี่ยวอะไรกับผมเลย และผมขอเรียนตามตรงว่า
ผมไม่เห็นเป็นข้อควรคำนึง

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ ! ทำไมไม่ควรคำนึง ?

ดิศ ความรักใคร่กัน ไม่ใช่สิ่งที่นักปราชญ์ควรจะต้องเป็นของ
สำคัญ

คุณหญิงเขียว คุณจะยังไม่เคยรักผู้หญิงละครมั่งกะ !

ดิศ คุณหญิงเข้าใจผิด เมื่อปีกลายนี้เองผมได้มีความพอใจใน
ส่วนตัวหญิงคน ๑ ซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนสตรี และเป็นผู้มีวิชา
ความรู้อย่างสูง ได้รับประกาศนียบัตรในทางวิชาอย่างสูง ๆ ได้มีอาจารย์
ผู้ ๑ นำผมไปรู้จักกับแม่อาจารย์ผู้นั้น ในชั้นต้นเขาก็รับรองสนทนา
ปราโมทย์กับผมดี ผมได้ไปหาห่ล่นสามครั้ง และไปอยู่ครั้งละนาน ๆ
ได้สนทนากันถึงเรื่องวิทยาศาสตร์และจรรยา เมื่อไปหาครั้งที่ ๓ ห่ล่น
ได้กล่าวแก่ผมว่า การที่ผมไปหาห่ล่นบ่อย ๆ เช่นนี้อาจจะทำให้เป็นที่
ครหานินทาถึงโรงเรียนของห่ล่นได้ ผมก็แลเห็นเหตุอันเป็นธรรมสูง
ที่ห่ล่นได้ยกมากล่าว ผมจึงได้งดไม่ไปเยี่ยมเยียนห่ล่นอีกภายในเวลา
เดือนหนึ่ง

คุณหญิงเขียว แล้วก็อย่างไรล่ะคะ ?

ดิศ เมื่อสิ้นเดือนผมจึงได้ทราบข่าวว่าหล่อนได้ตกลงจะ
แต่งงานกับครูคนตรีในโรงเรียนนั่นเอง

คุณหญิงเขียว แล้วคุณทำอะไร ?

ดิศ (พูดอย่างอวดดี) ผมก็เลยจับบทเรียนภาษามคร เลย
เป็นยารักษาโรครักของผมได้หายขาดทีเดียว

คุณหญิงเขียว (หัวเราะ) คุณรักษาตัวคุณเก่งจริง !

ดิศ ก็หลานชายคุณหญิงนะ จะทำอะไรผมบ้างไม่ได้ฤ ?

คุณหญิงเขียว อะไร จะให้พ่อรัตนเรียนภาษามครบ้าง ฉะนั้น
หรือคะ ?

ดิศ ก็เป็นภาษาซึ่งเป็นมูลแห่งศัพท์สูงๆ ในภาษาไทยเรามาก

คุณหญิงเขียว เห็นจะไม่เป็นประโยชน์ล่ะคะ คุณโปรตจจัดการ
ตามจินฉนวนเถอะดีกว่า ประเดียนนายชาญคำฉนวนก็จะมา

ดิศ ผมรับธุระไม่ได้ขอรับ

คุณหญิงเขียว พุทโธ ! จินฉนวนไหนล่ะ !

ดิศ ไม่ได้ขอรับ

คุณหญิงเขียว ถ้าเช่นนั้นคิดฉันก็ต้องบอกกับเขาเอง คิดฉันจะต้องไปรับแขกเสียที แต่คิดฉันเสียคายที่พูดภาษามครไม่ได้ เพราะถ้าพูดได้คิดฉันก็จะพูดกับคุณเป็นภาษามครว่าคุณเป็นคนใจดำมากทีเดียว ! (เข้าโรงทางกลาง)

คิส ไม่ได้การ ! จะเสียรอยเสียแล้ว ถ้าขึ้นปล่อยให้แม่วิไลได้กับนายร้อยเอกรัตน์จะไม่เป็นการสะดวกแก่เราอย่างยิ่ง ต้องให้ได้กับนายชาญคำฉวน เราจึงจะมีหนทางได้ฟังพาอาไศรยเขาต่อไป

(รัตน์ออกมาจากทางขวา หอเห็นคิสก็ตรงไปหา)

รัตน์ อย่างไร ? คุณได้พบคุณบัวผมแล้วไม่ใช่ฤ ?

คิส คุณหญิงเพิ่งออกไปเมื่อก่อนเอง

รัตน์ ผมหวังใจว่าคุณเป็นที่พอใจแล้ว

คิส ทำไม ?

รัตน์ พูดกันตรง ๆ เอะ ทิคนั้นของคุณนะมันเหลือรบนักนี้ !

คิส ทิทอะไรของผม ?

รัตน์ ก็ทิตนั่นนะสิ — — ที่เอาใจใส่ในกิจการของตัวเพี้ยนนะ !

ดิศ ผมขอบอกให้คุณทราบที่ผมไม่ชอบฟังคำพูดเยาะเย้ยของที่เนื่องด้วยวิทยาศาสตร์

รัตน์ อะไรคำนวณตัวเพลิงก็เรียกว่าวิทยาศาสตร์ด้วยฤ ? ขอโทษเถอะ แต่ผมเห็นว่าคุณพูดเหลวไหลเสียแล้ว

ดิศ อ้อ! ผมพูดเหลวไหลฉนั้นฤ ?

รัตน์ ผมเห็นเช่นนั้น ที่จริงวิชาความรู้เหมือนสีที่ทาเรือนหรือทาของอะไรอื่น ๆ

ดิศ อะวิชาเหมือนสีทาเรือน ! คุณเปรียบเทียบเช่นนั้นผมไม่เข้าใจเลยทีเดียว

รัตน์ ผมขออธิบายให้ฟัง ที่ผมเปรียบกับสีนั้นคือ สีที่จะให้ติดอยู่แน่นหนาและทั่วถึงจริง ๆ ต้องทาสามชั้น เมื่อทาแล้วนานกว่าจะแห้งสนิท แต่เมื่อแห้งแล้วก็ทนน้ำเทียว วิชาความรู้ก็เหมือนกัน เพราะถ้าจะให้รู้จริงจึงต้องเรียนลึกซึ้งและกินเวลานาน

ดิศ ซ่อนนั้นผมก็ทราบแล้ว

รัตน์ แต่ในโลกนี้มีคนอยู่จำพวกหนึ่งซึ่งฉลาดแต่ปาก คือเป็นนักพูดที่ทำกิริยาเป็นนักปราชญ์ พูดยาติศัพท์และอวดความรู้แผลง ๆ สำหรับบัตบตาคนโง่ ๆ !

ดิศ เอ๊ะ ! นี่คุณพูดอย่างไร ? ทั้งใจจะว่ากระทบผผผผ ?

รัตน์ หามิได้ ผมพูดถึงพวกนักปราชญ์เกีต่างหาก คนจำพวก
นี้ ถ้าลองพิจารณาดูเข้าจริง ๆ จัง ๆ จะเห็นได้ว่าเหมือนเรือที่ทาสีไว้
ชั้นเดียวเท่านั้น วิชาความรู้มีอยู่เพียงเท่านี้แหละ ไม่ลึกซึ้งอะไร

ดิศ (พูดประซด) ขออภัยเสียเถอะ ก็ส่วนตัวคุณเองมีสีทาสัก
กี่ชั้น ?

รัตน์ ผผผผ ? ผมไม่ได้อวดตัวว่าเป็นนักปราชญ์เลย ผมเป็น
แต่ทหารเท่านั้น แต่บางทีผมก็จะมีรู้อะไรที่คนอื่นไม่รู้บ้างเหมือนกัน

ดิศ คุณผผผ ? คุณมีความรู้แปลกปลาคอะไรผผผขอทราบ
บ้างได้ไหม ?

รัตน์ (พูดกับคนดู) ต้องเล่นตาครุ่นเสียที ! (พูดกับดิศ)
ผผผขอตั้งปัญหาอะไรสักอัน ๑ คนหูหนวกคน ๑ มีกัณฑ์ลม ซึ่งหมูน
ตัวแรงลมพัดปานกลาง ในเมื่อตั้งเอียงอยู่ ๕ องศา ๑๘ นาที กัณฑ์นั้น
จะหมุนได้กี่รอบต่อนาที ?

ดิศ (ตริกตรอง) กัณฑ์ลม — — — เจ้าของหูหนวก — — —
ตั้งเอียงอยู่ — — — อ้อ ! ชอบกลอยู่ !

รัตน์ ตอบไม่ได้ละสิ

ดิศ ให้เวลาผมคิดหน่อยสิ! แล้วบางทีผมจะตอบได้

รัตน์ ลองถามเพื่อนักปราชญ์บางบัวทองดูสิคุณ บางทีเขาจะ
ช่วยคิด (ขณะนี้เห็นนายชาญคำแวนออกมาจากทางซ้าย) เอานี้แน
มาแล้ว ตามเขาสิ! แล้วก็ไปรบกวนให้ทราบเรื่องที่ผมจะแต่งงานกับ
แม่วิไลด้วย (หันไปพูดกับชาญคำแวน) นายฉมึงคิดมีข่าวจะบอก
แก่คุณ ผมตาก่อนละ (คำนับแล้วเข้าโรงทางกลาง)

ดิศ (พูดกับคนดู) ทหารกับนักปราชญ์จะได้ขันสู้กันละ
คราวนี้!

ตั้ง คุณมีข่าวอะไรจะเล่าให้ผมฟังๆ?

ดิศ มีสิ! (พูดกับคนดู) มีบางเวลาที่การกล่าวมุสวาทเปน
ของที่จำเปนจนไม่ควรนับว่าเป็นบาป (พูดกับตั้ง) กิจการของคุณ
ดำเนินไปดีมาก

ตั้ง เขาชอบผมๆ?

ดิศ คุณหญิงเขี้ยวชอบคุณมากที่สุด

ตั้ง แม่วิไลล่ะ?

ดิศ หล่อนนับถือคุณมาก แล้วต่อไปก็คงจะบังเกิดความรัก

ตั้ง ความรักเปรียบเหมือนไฟ แต่ความนับถือเหมือนเครื่อง
ผูกพันธ์ให้มั่นคง

ดิศ ถูกแล้ว! ถูกแล้ว! (พูดกับคนดู) นี่พูดจาเป็นภุมนีกั
ปราชญ์ (พูดกับตัง) เออ นี่แน่ ผมมีปัญหามาถามอัน ๑ มีคน
หูหนวกคน ๑ มีกัณฑ์นม ซึ่งหมุนด้วยแรงลมพัดปานกลาง ในเมื่อตั้ง
อยู่ ๕ องศา ๑๘ นาที กัณฑ์นั้นจะหมุนกี่รอบต่อนาที?

ตัง ต้องให้เวลาผมคำนวณก่อน คงจะไม่ยากอะไร

ดิศ ถูกแล้ว เอาไว้เวลาอื่นก็ได้ คินนี่เรามางานของเขา
ควรตั้งใจมารีเริง เออ ได้ส่งดอกไม้มาให้แม่วิไลยแล้วหรือยัง?

ตัง ผมยังไม่ได้รับอนุญาต

ดิศ ส่งมาเถอะ อนุญาตแล้ว

ตัง พรุ่งนี้ผมจะจัดการ

ดิศ ผมจะไปเที่ยวบอกกับพวกแซกให้เขาทราบเรื่องที่คุณจะ
แต่งงาน (พูดกับคนดู) ถ้าทำให้คนรู้จักเสียมากๆ แล้ว คุณหญิงเขียว
คงจะไม่กลับอกเล็ก (เข้าโรงทางค่านกลาง)

(วิไลยออกทางซ้าย พอเห็นชาวนาคำนวณก็ขงัก)

วิไลย (พูดกับคนดู) อืยตายจริง! เขาจะได้บอกให้รู้แล้ว
หรือยังก็ไม่ทราบ (พูดกับชาวนาคำนวณ) คุณเพิ่งมาหรือคะ?

ต้ง มาสักรู้ใหญ่ ๆ ได้แล้ว

วิไลย ทำไมยังไม่เห็นออกไปคูหนึ่ง ?

ต้ง ฉันกำลังพูดอยู่กับนายฉม้งคิด

วิไลย (พูดกับคนคู่) อ้อ ! คุณครูเห็นจะบอกแล้ว แต่อย่างไร
ก็ยังหน้าขึ้นตาบาน ไม่เห็นสลตฤาโกรธเคืองเลย

ต้ง นายฉม้งคิดได้บอกกับฉันแล้วว่าหล่อนมีความนับถือฉัน

วิไลย ถูกแล้วกะ ขอให้คุณเชื่อเถอะว่าถึงอย่างไร ๆ คิดฉันก็จะ
คงมีความนับถืออยู่เช่นนั้นต่อไป

ต้ง ตามความเห็นของฉัน ความรักไม่ใช่ของสำคัญที่สุด
สำหรับการผัวเมีย

วิไลย เอ๊ะ ! (พูดกับคนคู่) พิกลจริง ๆ ทำไมมาพูดเรื่องผัวเมีย
อะไรก็ไม่รู้ละ

ต้ง ของสำคัญคือความอยู่ด้วยกันโดยสงบ ไม่มีอะไรที่จะนำ
ปรารถนายิ่งไปกว่าการอยู่เป็นคู่ผัวตัวเมียกัน โดยสงบปรองดองและถูก
อริยาศรย์กัน ไม่ใช่ลุ่มหลงกันอย่างบ้า บรรดาผู้ที่จะมาบ้านเราก็คต้อง
เลือกรับรองแต่นักปราชญ์ทั้งนั้น

วิไลเลือกคู่

๑๖๗

วิไล (พูดกับคนคู่) น้อย่างไรกัน ?

ตั้ง ห้องรับแขกของหล่อนฉันจะจัดให้มีประตูเปิดเข้าถึงห้องทำงานของฉันได้ และในเวลาค่ำก็จะได้นั่งคุยกัน อ่านหนังสืออะไรสักอย่าง ๑ ซึ่งจะเปนประโยชน์และได้บำรุงความรู้ขึ้นอีกด้วย

วิไล อ้อ! อย่างนั้นหรือคะ? (พูดกับคนคู่) ทำทางจะยังไม่มีใครบอกให้ทราบเสียแน่แล้ว ภายหลังจะทำอย่างไรดี?

ตั้ง หล่อนเปนอะไรหรือจ๊ะ?

วิไล เปลา่คะ เปนแต่อกจะร้อน

ตั้ง ฉันไปหาน้ำมาให้รับประทานหรือจ๊ะ? หรือจะชอบไอศกรีมมากกว่า?

วิไล ไอศกรีมก็ได้คะ

ตั้ง ฉันจะไปเอามาให้เดี๋ยวนี้

(พอนายชาญคำณวนจะไป คุณหญิงเขียวก็เข้ามาทางซ้าย นายชาญคำณวนจึงหยุดอยู่ก่อน)

วิไล (พูดกับบ้า) คุณบ้าคะ คุณครูยังไม่ได้ออกนายชาญคำณวน เขาเลยมาพูดถึงจัดบ้านจัดเรือนอะไรอยู่ที่เดียว!

คุณหญิงเขียว (พูดกับหลาน) เอาเถอะ ! บ้าจะพูดกับเขาเอง (วิไลยเข้าโรงทางค้ำหลัง คุณหญิงเขียวจึงหันไปพูดกับนายชาญคำดวงน ต่อไป) นี่แน่ะคุณคะ — — —

ตั้ง (พูดสอ) ผมได้ทราบอยู่แล้วว่าคุณหญิงเมตตาผมเพียงไร — —

คุณหญิงเขียว คิดัน — —

ตั้ง นายฉมังกิดได้บอกให้ผมทราบเมื่อคืนเอง ผมขอขอบใจคุณหญิงเป็นอย่างมากในการที่อนุญาตให้ผมส่งดอกไม้มาให้แม่วิไลย

คุณหญิงเขียว คิดันขอบอกแก่คุณว่า — — —

ตั้ง รับประทานโทษเถอะขอรับ แต่ผมจะต้องไปหาไอศกรีมให้แม่วิไลย หล่อนได้วานให้ผมไปหาให้ (รีบเข้าโรงทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว ช่างพูดเสียจริง ๆ ละ จนพูดบ้างไม่ทัน ต้องหาช่องบอกเวลาอื่นต่อไป (เข้าโรงทางค้ำหลัง)

(นายฉมังกิดออกทางขวา)

คิส ทำทางเห็นจะสมประสงค์แน่แล้ว ! แต่ถ้าคุณหญิงเขียวรู้เข้าก็จะมีโกรธใหญ่ เพราะฉนั้นต้องหาอะไรไว้เป็นข้อแก้ตัว เจ้านาย

ทหารหนุ่มคนนั้นคงจะต้องมีข้อเสียหาอะไรสักอย่างหนึ่งเป็นแน่ ทหารมักจะมียะไรเสียหาทุกคน เพราะฉะนั้นต้องกิตอ่านสืบดู (ขณะนี้เห็นแบนถือดาบหน้าเขี้ยวน้ำแดงเดินมาตามเจดียงจากทางซ้าย พอจะผ่านประตูไปทิศที่ร้องเรียก) นี่แน่ะ ! ขอน้ำแดงด้วยเดอะพ่อ !

แบน (เดินออกมา) นี่ขอรับ (ส่งน้ำแดงให้)

ดิส เออ แกอยู่กับคุณวรทันมานานแล้วไม่ใช่ฤ ?

แบน สืบไปได้แล้วขอรับ

ดิส อ้อ อย่างนั้นเทียวฤ ? (กวักธนบัตรออกมาจากกระเป๋าและยื่นให้แบน) นี่แน่ะ ฉันเห็นหน้าแกเข้าก็ออกขอบ เพราะฉะนั้นเอาเงินไปใช้บ้างสัก ๒๐ บาทเดอะ แล้วก็ฉันอยากจะถามอะไรแกสักสองสามคำ

แบน (พูดกับคนดู) ไม่ได้การ ฤอย่างไร ๆ เสียแล้ว ต้องระวังตัว !

ดิส ฉันชอบนายแกมาก เขาเป็นคนสนุก เฮฮา แต่บางทีจะเป็นคนฉุนเฉียวสักหน่อยกระมัง ?

แบน นายผมหรือขอรับ ? ใจเย็นรากับพระ !

ดิส ฉันนึกแล้วว่าที่เทียว ! ข้อที่ฉันชอบในส่วนตัวนายของแกนะ คือรูปร่างของเขา คุมีสง่า คุเป็นคนเก๋อยู่นะ

แบน ในข้อนั้นเห็นจะไม่แพ้ใครละขอรับ

ดิส เห็นจะมีผู้หญิงตกแยะละสิ ?

แบน นายผมนะหรือขอรับ ?

ดิส ก็อย่างนั้นละสิ ไหนเล่าให้ฉันฟังบ้างทีหรือ ถึงเรื่อง
ผู้หญิงที่นายแกเคยเกี่ยวข้องกับ

แบน นายผมนะหรือขอรับเป็นเจ้าของ ? ตรงกันข้ามเทียว พวก
นายทหารเขาเรียกนายผมว่าผู้หญิงทั้งนั้น ความที่เรียบร้อยนะ

ดิส ขอบใจละพ่อ วานเอาธนบัตรนั้น ไปแตกให้ฉันหน่อย
เถอะ

แบน เอ๊ะ ! ก็ให้ผมแล้วไม่ใช่ฤ ?

ดิส แกเข้าใจผิด ฉันวานแกเอาไปแตกเท่านั้น

แบน (ยื่นธนบัตรคืน) ผมไม่ทราบว่าจะเอาไปแตกที่ไหนละ
ขอรับ (พูดกับคนคู่) สำคัญนักตาขรวนี้ ! (เข้าโรงทางค้ำหลัง)

ดิส สำคัญนัก อ้ายบ่าวคนนี้ แต่ไม่เป็นไร แล้วคงหาเรื่อง
จากที่อื่นได้

(คุณหญิงเขี้ยวออกทางค้ำหลัง มีนายอำพันทอง แม่พลอย กับแขกอื่น ๆ อีกสาม
สี่คนออกมา กับรัตนและวิไลมาด้วย)

พลอย ดิฉันพลอยยินดีด้วยจริง ๆ

อำพันทอง ผมก็เหมือนกัน พอทราบข่าวก็ยินดีมาก

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ ! ข่าวอะไร ?

อำพันทอง ข่าวแต่งงานแม่วิไลยนะสิขอรับ

รัตน์กับวิไลย อ๊ะ !

คุณหญิงเขียว อะไรคุณทราบข่าวแล้วฤ ?

ดิศ (พูดกับคนคุย) ข่าวจะโด่งดังขึ้นละ !

อำพันทอง คุณหญิงบ๊วกไม่มีตเสียแล้วละขอรับ ใคร ๆ ก็รู้
กันเกือบทั่วไปแล้ว (แขกอื่นๆ รับรองว่า "จริง")

พลอย พวกผู้ชายๆ เขาพากันพูดว่านายชาญคำณวนเป็นคน
เคราะห์ดีมาก

รัตน์ อ๊ะ ! อะไรนายชาญคำณวน !

ดิศ (พูดกับคนคุย) ทหารถูกถูกระเบิดเข้าแล้ว !

รัตน์ (พูดกับแม่พลอย) ขอโทษเถอะ หล่อนได้ข่าวมาจาก
ใคร ?

พลอย จากนายฉมังกิต (แขกอื่น ๆ ก็ต่างคนต่างบอกว่าได้
ทราบมาจากนายฉมังกิตเหมือนกัน)

รัตน์ อ้อ! ถ้าเช่นนั้นผมเห็นจะต้องสนทนากับนายฉมังกิต
สักหน่อย

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์! ระวังนะ อย่าหุนหันไป

รัตน์ อย่าวิตก ผมจะใช้กิริยาว่าจาอย่างอ่อนโยนทีเดียว

คุณหญิงเขียว (พูดกับพวกแขก) เชิญออกไปดูหนังกันอีก
เถอะกะ ชุคที่กำลังจะฉายใหม่นี้เขาว่าสนุกนัก

(คุณหญิงเขียวพาแขกไปทางเลี้ยว และวิไลยก็ไปด้วย หอนายฉมังกิตจะตามไป
รัตน์ก็จับแขนไว้)

รัตน์ ประเดี๋ยวก่อนคุณ ผมมีธุระจะต้องพูดกับคุณสักหน่อย

ดิศ เชิญคุณไปพบกับผมที่บ้านผมพรุ่งนี้เวลาบ่าย

รัตน์ ผมเสียใจ แต่ผมจะไปบ้านคุณไม่ได้ เพราะฉันขอ
อนุญาตพูดเถยวันนี้ ผมไม่ต้องการเวลาที่ยาวนักดอก

ดิศ ถ้าเช่นนั้นก็เชิญพูดไปสิขอรับ

รัตน์ ผมขอถามตรง ๆ ว่าทำไมคุณจึงได้จริงจังจังผมไม่ค่อยก็ทขวางในการที่ผมนจะแต่งงานกับแม่วิไล?

ดิศ ผมจะตอบตามตรงว่า เพราะผมเป็นครูแม่วิไล และผมรู้ว่าเปนน้าที่ของผมนที่จะต้องบ้องกันศิษย์ของผมนให้ได้รับความเดือดร้อนต่อไปภายหน้า ในส่วนตัวคุณผมนไม่รังเกียจ แต่ผมรังเกียจ — — — หรือไม่วาใจ — — — ทหารโดยทั่ว ๆ ไป

รัตน์ คุณเห็นทหารเปนครนบ้าหรืออย่างไร ?

ดิศ หามิได้ เปนแต่ผมเห็นว่าทหารได้รับความศึกษาไม่เหมาะแก่ที่จะเปนครหบทคเเท่านั้น

รัตน์ ผมไม่อยากจะเถียงกับคุณในข้อนี้ เพราะความเห็นคงจะไม่ลงรอยกัน แต่ผมขอบอกให้ทราบวาผมรักแม่วิไลจริง ๆ — — —

ดิศ อะไรอย่างนั้นจริง ๆ ฤ ?

รัตน์ สงสัยอะไร ?

ดิศ ก็คุณเพิ่งกลับมาจากมณฑลพายัพถึงกรุงเทพฯ เมื่อวานขึ้นนี้เท่านั้นไม่ใช่ฤ ?

รัตน์ ก็จริงอยู่

ดิศ คุณไม่น่าจะมีเวลาที่จะทันเกิดรักใคร่แม่วิไลได้เลย คุณรักขึ้นมารวดเร็วนัก ! เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่รู้จักคุณก็อาจจะคิดเห็นไปได้ว่า — — —

รัตน์ ว่ากระไร

ดิศ ว่าคุณไม่ได้รักตัวแม่วิไล เป็นแต่รักของอื่นที่จะติดตัวหล่อนไป

รัตน์ หมายความว่ากระไร ? ผมยังไม่เข้าใจ

ดิศ แม่วิไลจะมีสินสอดติดตัวไปหลายพันชั่ง

รัตน์ (สกกใจพูด) ก็ยิ่งดี ! ที่จริงผมไม่ได้ทราบเลย

ดิศ อ้อ ! คุณไม่ได้ทราบเลยหรือว่าแม่วิไลได้รับมรดกของย่า ?

รัตน์ ผมบอกแล้วว่าผมไม่ได้ทราบ

ดิศ (พูดแสดงกิริยาไม่เชื่อ) ขอรับ คุณบอกผมเช่นนั้น
แต่ว่า — — —

รัตน์ (เสียงกัง) อว่ะ ! นี่คุณพูดยังไง ! (เหนียวใจไว้
พูดเฉย ๆ) นี่แน่ะ ผมจะบอกอะไรอีกอย่างหนึ่ง โดยปกติผมเป็นคน
ใจเย็น แต่คุณอย่าทำให้ผมขี้ใจจะดีกว่า

ดิศ ผมไม่ได้ตั้งใจจะหมิ่นประมาทคุณ แต่ผมเป็นผู้ใหญ่
ก็ต้องพูดไปตามหน้าที่

รัตน์ (พูดกับคนดู) ทาครุนี้จะกวนให้โกรธให้ได้ !

ดิศ คนโดยมากเขาจะกล่าวว่าคุณเป็นคนโลกเท่านั้น

รัตน์ (จับข้อมือดิศ และพูดเสียงแข็ง) ต้องถอนคำเสีย
เดี๋ยวนี้ !

ดิศ เอ๊ะ ! คุณ นี้อะไร ?

รัตน์ ถอนคำ ! ถอนคำ !

ดิศ (สลัดหลุดไปแล้วตอบ) คุณไม่มีอำนาจจะบังคับผม
ผมไม่ใช่ลูกแฉะของคุณ ! (สับค้อนน้ำเดินไปทางบ้านหลัง)

รัตน์ ถามสินคุณนี่แน่ะ ! (เตะดิศลงในขณะเมื่อกำลังจะออก
ประตู)

ดิศ โอ๊ย! (ล้มลงที่เจดีย์)

เสียงคนในโรง เอ๊ะ! นั่นอะไรกัน

ดิศ (ลุกขึ้นปักเสื้อผ้า) เปลา! ผมสตุกหกล้มลงเท่านั้น

(ดิศทำหน้าเฉยเดินไปตามเกลียวหาบไปข้างซ้าย รัตนดั่งนั่งหัวเราะ)

องก์ที่ ๓

ฉาก อย่างเดียวกับองก์ที่ ๑ แต่ในองก์นี้ต้องมีกระตั้งวางบนโต๊ะใบ ๑ เพราะเป็นของสำคัญที่จะต้องใช้ในเรื่อง

(เมื่อเปิดม่านคุณหญิงเขี้ยว วิไลย กับรัตน์นั่งอยู่แล้ว)

คุณหญิงเขี้ยว เออ พ่อรัตน์ เมื่อคืนนี้พูดกับคุณติศเป็นอย่างไร ?

รัตน์ ก็อย่างนั้นแหละขอรับ

วิไลย เป็นการปรองดองกันดีฤ ?

รัตน์ ไม่สู้จะคืนัก

วิไลย พูดกับคุณครูว่ากระไรบ้าง ?

รัตน์ พูดกันมากมายหลายประการ

คุณหญิงเขี้ยว ไปถึงตงอะไรกับคุณติศบ้างหรือเปล่า ? พ่อรัตน์น่าจะมักจะใจร้อนไปหน่อย

รัตน์ แต่เมื่อคืนนี้ผมใจเย็นจน — — — เอ้อ — — — จนเมื่อสิ้นคำสนทนา (พูดกับคนดู) เมื่อจบคำสนทนาแล้วจึงได้เกิดเหตุต่างหาก !

วิไลย แต่การก็ไม่ดำเนินไปมากกว่าเมื่อวานนี้

คุณหญิงเขียว อ่ยวิตกเลย บ้าได้บอกคุณติศแล้วว่า ถ้าเขายังจะขึ้นไม่ยอมตามเราประสงค์ละก็จะต้องชกใจกันเป็นแน่ คุณติศว่าจะมาเวลาเช้า ๑๑ นาฬิกา วันนี้

รัตน์ (พูดกับคนดู) ไม่ได้การ เห็นจะต้องเลี้ยงไปเสีย ประเดี๋ยวก็จะต้องมานั่งคั่นกันอยู่ (ลุกขึ้น และพูดกับบ้า) ผมเห็นจะต้องลาไปก่อนละขอรับ มีธุระ

(นายฉมังลี้ยกของขาว)

รัตน์ (พูดกับคนดู) เลี้ยงไม่ทันเสียแล้ว !

ติศ คุณหญิงขอรับ ผมมาตามนัด (คำนับคุณหญิง แล้วคำนับวิไลย แล้วคำนับรัตน์ แสดงกริยาปึ้ง)

วิไลย (พูดกับรัตน์) เขาว่าคุณครูโกรธคุณพี่อยู่นะ

รัตน์ (พูดกับวิไลย) จะโกรธพี่ทำไม (พูดกับติศ) คุณสบายดีอยู่หรือขอรับ ?

ติศ (พูดเสียงแข็ง) ถ้าผมป่วยผมคงไม่มา

รัตน์ (พูดเบา ๆ กับจิต) ผมเสียใจมากที่ได้มีเหตุ — — —

จิต เหตุอะไร ?

รัตน์ เหตุเมื่อคืนนั้นแหละขอรับ

จิต ผมจำไม่ได้ว่ามีเหตุอะไร

รัตน์ อ้อ ! ขอโทษเถอะขอรับ (พูดกับคนดู) ก็ยิ่งดี !
แก้ทำลี้มเสียเช่นนี้จะรู้แล้วรู้รอดไป

คุณหญิงเขี้ยว อย่างไรคะคุณจิต คุณได้ไต่ร่ครองคุณตลอดแล้ว
หรือยัง ?

จิต ก่อนที่จะแสดงความเห็น ผมมีข้อความอะไรอย่างหนึ่ง
ซึ่งจะต้องเรียนให้คุณหญิงทราบ

คุณหญิงเขี้ยว เล่าไปสิคะ

จิต เป็นความลับ — — —

รัตน์ เอ๊ะ !

จิต อย่างมิดชิด

รัตน์ อ้อ ไม่อยากให้ผมฟังกระมัง ?

คุณหญิงเขียว พอร์ตันก็เป็นญาติคนหนึ่งเหมือนกัน

รัตน์ ช่างเถอะขอรับ ผมจะหลีกเลี่ยงเสียก่อน (พูดกับคนดูแล)
ทำทางจะฟ้องเรื่องเมื่อคืนนี้เป็นแน่ละ (เข้าโรงทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว อย่างไรคะ

ดิศ คุณหญิงคงจะทราบอยู่แล้ว ว่าตามทางธรรมะ อาจารย์
มีหน้าที่กระทำความบ้องกันศิษย์ในทิศานุทิศ

คุณหญิงเขียว ดิฉันไม่ทราบ แต่เมื่อคุณว่าเป็นเช่นนั้นดิฉัน
ก็เชื่อ

ดิศ เพื่อกระทำการให้เต็มตามกรณีของอาจารย์ ผมได้
พยายามสืบสวนคุณถึงความประพฤติและนิสัยของผู้ที่ปรากฏจะมาเป็นสามี
แห่งศิษย์ของผม

คุณหญิงเขียว พอร์ตันนะหรือคะ ? ก็ใครจะรู้จักพอร์ตันดีไป
ยิ่งกว่าดิฉันล่ะ ? ดิฉันเลี้ยงเขามาตั้งแต่เล็ก ๆ

ดิศ จริงอยู่ขอรับ แต่เขาได้ไปอยู่ห่างไกลจากคุณหญิง
เสียแล้วถึงสิบปี และภายในสิบปี — —

คุณหญิงเขียว ดิฉันไม่เห็นกิริยาอาการของพ่อรัตนแปลกไป
อย่างไรเลย — — — ชื่อ สุจริต ใจก็เหมือนแต่ก่อน ถ้าจะมีที่เสียอยู่นิดหนึ่ง
ก็ที่อยู่ข้างจะจนง่ายไปหน่อย

ดิศ ข้อนั้นส่วนผมยังไม่ได้เคยสังเกตเห็นเลย แต่ผมเสียใจที่
ได้ทราบข่าวว่าก่อนข้างจะเป็นเจ้าชู้อยู่สักหน่อย

วิไลย เอ๊ะ! อะไรก็ฟังจะมาถึงกรุงเทพ ฯ — — —

ดิศ ในวันรุ่งขึ้นนั้นเอง นายรัตนได้ไปหาผู้หญิงคน ๑

วิไลย ไม่จริงละ!

ดิศ ฉันไม่ใช่คนที่พูดปด

คุณหญิงเขียว คุณมีหลักฐานอย่างไร? ได้ข่าวจากใคร?

ดิศ จากนายจอคนใช้ของคุณหญิงเอง นายจอได้เห็น
นายร้อยเอกรัตน์ออกไปจากบ้านนี้พร้อมกับคนใช้ของเขา เห็นพุดชุปซิบ
กับคนใช้ และเห็นคนใช้ถือกล่องสาวเงินไปด้วยกล่อง ๑ กล่องชนิดนั้น
ไม่ใช่ของสำหรับให้ผู้ชายไม่ใช่หรือขอรับ

วิไลย ทำไมคุณครูจึงคิดว่าเขาจะไปให้ผู้หญิงสาว?

ดิศ นายรัตนมีญาติพี่น้องผู้หญิงนอกจากคุณหญิงกับหล่อน
อีกฤ?

คุณหญิงเขียว ไม่มี

ดิศ ก็นั่นละสิขอรับ อีกประการ ๑ ถ้าจะไปหาใครๆ โดยเปิดเผยทำไมไม่บอกให้คุณหญิงทราบ ทำไมต้องแอบไป ?

คุณหญิงเขียว ชอบกลอยู่ (สั่นกระดิ่ง) ต้องถามจอนดูก่อน (จอนออกทางขวา)

คุณหญิงเขียว นี่แน่จอน เจ้าก็ได้อยู่กับข้ามานานแล้ว และข้าก็ได้เลี้ยงดูอย่างดีไม่ใช่ฤ ?

จอน ขอรับ

คุณหญิงเขียว ถ้าเช่นนั้นข้าจะถามอะไรขอให้ตอบจริงๆ หน่อย เมื่อวานคืนนี้เจ้าได้เห็นคุณรักน้อออกไปจากบ้านนี้พร้อมกับแบนฤ ?

จอน ขอรับ

คุณหญิงเขียว แบนถืออะไรไปด้วยหรือเปล่า ?

จอน เห็นนายแบนถือกล่องลาวเงินห่อผ้าไปด้วยขอรับ

คุณหญิงเขียว คุณทำทางเขาซ่อนเอาไปฤ ?

จอน เมื่อเขาเห็นผมแลดูเขาก็เอาผ้าปิดกล่องให้มืดขอรับ

คุณหญิงเขียว ได้ยินเขาพูดกันว่ากระไรบ้างหรือเปล่า ?

จอห์น ได้ยินคุณรัตน์ว่า “นี่พอเห็นกล่องนี้เข้าคงจะกว้างใหญ่
ละสินะ !” แล้วนายเบนหัวเราะและตอบว่า “คุณใจก็เหลือเกิน !”

ดิศ พอยละกรรมังขอรับ คุณหญิง ?

คุณหญิงเขียว พอแล้ว ! — — — ไปเถอะจอห์น (จอห์นเข้าโรง
ทางขวา)

วิไลย ดิฉันไม่นึกเลยว่าพี่รัตน์จะตีสองหน้าได้เช่นนี้ !

ดิศ ดิฉันไม่เห็นอัตรยเลย เป็นธรรมชาติหาไปถึงที่ไหน
ได้เมียนั้น เพราะมีผู้หญิงอยู่มากที่หลงรักรูปนอกและเครื่องแต่งตัว !
(รัตน์ออกทางซ้าย)

รัตน์ สนทนาความลับกันจบแล้วหรือยัง ?

คุณหญิงเขียว จบแล้ว

รัตน์ (พูดกับวิไลย) พูดจาปรองคองกับครูแล้วฤา ?

วิไลย (ป้าง) ยัง !

รัตน์ (พูดกับดิศ) ก็ตกลงอย่างไรกันล่ะขอรับ ?

ดิศ (ป้าง) ผมไม่ทราบ !

รัตน์ (พูดกับคนดู) เอ๊ะ! นี้อะไรกัน?

คุณหญิงเขียว ยังไม่ได้ตกลงอะไรกัน เป็นแต่ได้ฟังข่าว
พิสดาร ———

วิไล ซึ่งทำให้คุณเขากับคิดันต้องไตร่ตรองมาก!

ดิศ มากทีเดียว!

รัตน์ (พูดกับคนดู) ทาครุเห็นจะได้ฟังแล้ว ต้องรับสารภาพ
เสียดีกว่า (พูดกับบ้า) ผมสารภาพรับผิด ผมหนุ่หนั้นเกินไป เผลอไป
จริง ๆ ———

ดิศ (ซึ่งพูด) ไม่จำเป็นต้องพูดให้ยืดยาวต่อไปดอกคุณ

คุณหญิงเขียว บ้าไม่อยากจะฟังข้อความพิสดารต่อไปอีก

วิไล ไม่จำเป็นเลย!

คุณหญิงเขียว คุณดิศคะ เชิญไปปรึกษาอะไรกันสักหน่อย

ดิศ ยินดีขอรับ (คุณหญิงกับดิศเข้าโรงทางซ้าย)

รัตน์ แม่วิไล

วิไล ทำไมคะ?

วิไลย เลือกคู่

๑๘๕

รัตน์ นี่หล่อนเปนอะไรไป ?

วิไลย เปล่า !

รัตน์ คุณหล่อนไม่ใคร่พอใจอยู่

วิไลย ก็จริง

รัตน์ บอกให้ฉันทราบได้ไหมว่า เพราะเหตุใด ?

วิไลย บอกไม่ได้ !

รัตน์ (พูดกับคนคู่) นี่เปนอะไรกันไปหมดก็ไม่ทราบ

(นายจอนถือกระเช้าดอกจำปาออกมาทางขวา)

จอน ของนายชาญคำณวนให้คุณนาย

วิไลย ส่งมานี้ (จอนส่งกระเช้า แล้วเข้าโรง) แหม ! งาม
จริง ๆ !

รัตน์ (หว้เราะเยาะ) รวากับดอกไม้ถวายพระเข้าพรรษา !

วิไลย คิดฉันเห็นว่าดอกจำปาเป็นดอกไม้ที่หอมชื่นใจดีมาก

รัตน์ แต่ฉันหวังใจว่าหล่อนคงจะส่งคืนไปนะ ?

วิไลย เพราะเหตุไร ?

รัตน์ ฉันเห็นว่าเมื่อหล่อนจะบอกเลิกกับนายชาญคำณวนแล้ว ก็ไม่ควรจะรับดอกไม้ของเขา

วิไลย ก็ฉันชอบดอกไม้มันนะ

รัตน์ ก็ดอกไม้อื่นมีถมไป ทำไมจะต้องจำเพาะชอบของ นายชาญคำณวนด้วยเล่า ? ส่งคืนไปเสียดีกว่า

วิไลย คิดฉันจะเอาไว้ !

รัตน์ อย่าขัดใจกันเปล่าๆ หน่อยเลย เชื้อพี่เถอะ

วิไลย คิดฉันจะเอาไปจัดใส่พานในห้อง (ลูกชั้นจะเดินไป)

รัตน์ (ขวางทางไว้) แม่วิไลย พี่ไม่ยอมให้หล่อนไป

วิไลย หลีก !

รัตน์ ถ้าจะไปก็ไปแต่ตัวเถอะ ! (แย่งกระเช้าดอกไม้จากวิไลย)

วิไลย คุดสิ ! เอาดอกไม้ของคิดฉันคืนมา !

รัตน์ ฉันจะให้เขาเอาไปคืนนายชาญคำณวน

วิไลย คุณเฮาสี ! (ตะโกน) คุณบ้า ! คุณบ้าคะ !

(คุณหญิงเขียวกับนายฉมวกคิดวิ่งออกมาทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว อะไรกัน ?

วิไลย คุณรัตน์ข่มเหงจินนี่คะ

คุณหญิงเขียว เขาทำอะไร ?

วิไลย นายชาญคำณวนส่งดอกไม้มาให้จินนี่ คุณรัตน์มาแย่ง
เอาไปจากมือจินนี่ คุณสีคะ ยังถืออยู่นั่นแหละ

คุณหญิงเขียว นั่นทำไมทำเช่นนั้น ?

ดิศ เหลือเกินนัก ! ผมเห็นว่า ———

รัตน์ (เสียงดัง) อย่ามายุ่งกับเขาด้วยหน่อยเลย !

ดิศ (เสียงไปแอบหลังคุณหญิง) เปล่า ! ผมไม่ได้พูดกับ
คุณเลย !

คุณหญิงเขียว พ่อรัตน์ ! ทำไมมาทำอำนาจราชศักดิ์ในบ้าน
บ้าเช่นนั้น ?

รัตน์ ผมได้สังเกตมาแต่วานนี้แล้ว ว่าคุณมีผู้ตั้งใจให้ร้ายต่อผม
ตั้งใจให้ผมได้รับความอับระยศ ! อ้ายนายชาญคำณวนคนนี้ ได้พูดกัน

อยู่แต่ว่าจะบอกเลิก แต่ก็ไม่เห็นได้บอกเลิกจริง ๆ เลย มาเดี๋ยวนี้ถึง
แก่รับดอกไม้ของนายคนนั้น นี่จะใช้ผมเป็นเหยื่อสำหรับล่อนายชาญ
คำณวนเท่านั้นแหละงา ?

คุณหญิงเขียว คุณพิพอร์ตัน ! นั้นพูดอะไรเช่นนั้น ?

รัตน์ ผมไม่ยอมให้ใช้เป็นเหยื่ออีกต่อไป ! (เดินไปที่หน้าต่าง
และโยนกระเช้าดอกไม้ออกไป)

ดิศ ทำอะไรไม่ได้แล้วก็ทำดอกไม้ เพราะดอกไม้มันบ้องกัน
ตัวมันไม่ได้ !

รัตน์ (หันมาและเดินตรงไปที่ทิศกลางพูดพลาง) ก็แกละ ?
บ้องกันตัวแก่ได้ไหมล่ะ ?

ดิศ (แอบหลังคุณหญิงและพูด) ขอย้ำให้คุณเลี้ยวว่าคุณอยู่
ต่อหน้าคุณบ้า !

รัตน์ หมูเขาจะหามเอาคานเข้ามาสอต ! หัวหงอกแล้วยังไม่รู้
สำนึกตัว ! (เข้าโรงทางซ้าย)

คุณหญิงเขียว คุณเอาสี ! พอร์ตันนี่ช่างฉุนเฉียวเสียจริงจริง
ทีเดียว !

วิไลย ดิฉันยังใจเต้นไม่หายเลย !

ดิศ ผมไม่ได้นึกเลยว่าจะเป็นคนเจ้าชู้รุนแรงถึงเช่นนี้

วิไลย ส่วนดิฉันได้เห็นฤทธิ์เขาพอแล้ว ไม่ขอแต่งงานกับเขาเป็นอันขาด

ดิศ เพราะหัดที่เรายังมีได้บอกเลิกนายชาญคำฉวน แต่ดูเหมือนหล่อนจะไม่ชอบเขาไม่ใช่หรือจ๊ะ ?

วิไลย ช่างเถอะกะ ! ดิฉันจะยอมแต่งงานกับเขาละ

คุณหญิงเขียว ครอบงำเสียให้ดีกว่าอนนะหลาน

วิไลย ดิฉันได้ครอบงำแล้ว นายชาญคำฉวนเป็นคนทีศฤห์อยู่หน่อย เรือร่าอยู่หนัก พุดจ่าน่าเบื่ออยู่บ้าง แต่เขาเป็นคนมีกิริยามารยาทดี เรียบร้อย — —

ดิศ มีวิชาความรู้สูง

วิไลย และอย่างไร ๆ ดิฉันก็จะไม่ต้องออกสันขวัญแฉวนเพราะไมโทโทโซของเขา

ดิศ ชื่อนั้นไม่ต้องวิตก เขามีขันตีมากทีเดียว

คุณหญิงเขียว (พูดกับคนคู่) สงสารพ่อรัตน !

ดิศ (พูดกับคุณหญิงเขียว) ผมจะรีบไปตามนายชาญคำฉวน และจะรีบไปหาหมอความให้เขาช่วยร่างสัญญาเรื่องสินสมรสเสียทีเดียว

คุณหญิงเขียว ไม่ต้องรีบร้อน พรุ่งนี้กัน

วิไลย ให้แล้วเสร็จกันไปเสียก็ดีกว่า

ดิศ ผมเห็นว่าไม่ควรขัดใจแม่วิไลยนะขอรับ โบราณท่าน
ย่อมว่า “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ ชุอู่ตามใจผู้นอน” ถูกไหมขอรับ ?
ผมจะรีบไปเดี๋ยวนี้ (พูดกับคนตู่) น้ำขึ้นต้องรีบจ้ำว ! (เข้าโรง
ทางขวา)

คุณหญิงเขียว แม่วิไลย บ้าไม่อยากจะขัดใจหลาน แต่ขอ
เตือนว่าให้ไตร่ตรองเสียให้ถี่ ๆ

วิไลย ดิฉันได้ไตร่ตรองแล้ว ดิฉันต้องการอยู่เป็นสุข แต่ถ้า
อยู่กับพี่ต๋นไหนจะเป็นสุขได้ จะมีแต่ทะเลาะกัน โกรธกัน แล้วก็ดิฉัน
ก็ยังรู้ไม่ได้ว่าเขาไปเที่ยวมีเมียไว้ที่ไหนอีกบ้าง ดิฉันกลัวอีพวกเมีย ๆ
จะพากันขึ้นมาลอมหน้าคำดิฉันให้ !

คุณหญิงเขียว ที่จริงก็ไม่ได้มีข่าวแน่นอนอะไรเลย จอนก็เป็น
แต่เห็นคนใช้พ้อครั้นถือกล่องไปเท่านั้น ไม่ได้รู้แน่นอนว่าจะเอาไป
ให้ใคร

(พลทหารแบ่นออกทางซ้าย ถือกระบี่ไป ๑ ที่บ่าไป ๑)

คุณหญิงเขียว เอ๊ะ ! นั่นจะเอาของไปข้างไหนกันแบน ?

แบน คุณท่านว่าจะไปเช่าห้องอยู่ชอร์บ

คุณหญิงเขียว อ๊ะ! จะไปทำไม?

แบน ผมก็เข้าใจไม่ถนัดชอร์บ เป็นแต่คุณท่านว่าท่านจะคงอยู่
ที่นี่ต่อไปไม่ได้เท่านั้น

วิไลย ฉันเข้าใจแล้ว! คุณรัตน์จะไปอยู่ห้องแถวเพื่อสะดวก
แก่การไปหาผู้หญิง!

แบน เอ๊ะ! ผู้หญิงอะไรที่ไหนชอร์บ?

วิไลย แกไม่ต้องไขสือ! ผู้หญิงที่เขาไปหาเมื่อวานขึ้นนั้นละสิ

แบน คุณเห็นจะเข้าใจผิดละชอร์บ

วิไลย อะไรเข้าใจผิด แกเองไปกับคุณรัตน์ แล้วก็ถือกล่องเงิน
ไปท่วยโบหนึ่ง จริงไหม?

แบน จริงชอร์บ

วิไลย กล่องนั้นคุณรัตน์เอาไปให้ผู้หญิงไม่ใช่ฤา?

แบน ชอร์บ แต่คุณยังไม่ทราบว่าคุณหญิงคนนั้นก็มารดา
ผมเอง!

วิไลย อะไรนะ? แม่แกฤา?

เบน ขอรับ คุณท่านใจดีเหลือเกิน ท่านทราบว่าแม่ผมป่วยๆ ไข้ๆ อยู่ ท่านอุส่าห์ไปเยี่ยมถึงบ้าน ให้กล่องเงินใบ ๑ และให้เงินอีก ๒๐๐ บาท สำหรับค่าหมอและค่ายา ผมเรียนท่านแล้วว่ามากเกินไป แต่คุณท่านไม่ยอม ท่านว่าต้องทำขวัญให้เพียงพอ

วิไลย ทำขวัญใคร ?

เบน ทำขวัญผมขอรับ ที่แรกท่านจะให้เงินแก่ผมเอง แต่ผมไม่รับประทาน ผมขอให้แม่แทน เพราะแก่แล้วทำมาหากินอะไรเองไม่ได้ ผมยังมีแรงรับใช้ท่านได้

วิไลย ทำขวัญเรื่องอะไรกัน ?

เบน (ออกกระดาก) เพราะ — — เอ้อ — — เพราะคุณท่านมีบางเวลาที่ค่อนข้างจะฉุนฉิวขึ้นมาง่าย ๆ เมื่อวานขึ้นนี้ผมทำอะไรอันหนึ่งขัดใจท่าน — — — คุณอย่าเข้าใจว่าคุณรักฉันเป็นคนคุณอันอะไรนะ ขอรับ เพราะแท้จริงท่านใจดีที่สุก — — — แต่คืนท่านไวอยู่สักคืนหนึ่ง

วิไลย (ยิ้ม) อ้อ แล้วเห็นจะลัดไปโดนแกเข้าละกรรมัง ?

เบน (เรีย) ขอรับ

วิไลย ฉันท้าใจแล้ว ถ้าเช่นนั้นก็ควรทำขวัญ

แบน คุณชอบรับ ผมชอบรับประทานโทษเถอะ แต่ผมอดปาก
บอนไม่ได้ เมื่อกำลังเก็บของลงหีบ ผมเห็นคุณรัตนท่านหยิบรูป ๆ หนึ่ง
ขึ้นมอง ๆ คุณ แล้วก็น้ำตาลอ่อน่วยเหี่ยวชอบรับ

วิไลย คุณรูปใคร แบน ?

แบน รูปคุณແທးชอบรับ

วิไลย (เสียงอ่อน) อ้อ !

แบน ผมอยู่กับคุณรัตนมาหลายปีแล้ว เพิ่งเห็นไม่สบายจริง ๆ
จนถึงน้ำตาคลอวันนั้นเท่านั้น

คุณหญิงเขียว เอาเถอะ ไม่ต้องวิตกกังวล เอากระเป๋ากับหีบ
นั้นไปแอบไว้เสียก่อน แล้วก็มารับคำสั่งอีกทีหนึ่งจึงค่อยขนไปจากบ้านนี้

แบน ชอบรับ (เข้าโรงทางขวา)

วิไลย คุณบ้ำคะ

คุณหญิงเขียว อะไรหลาน ?

วิไลย คุณบ้ำไม่ส่งสารพรีตันบ้างหรือคะ ?

คุณหญิงเขียว นี่ก็แปลว่าจะให้บ้ำเขียนหนังสือไปถึงคุณเถิดว่า
ให้จัดการพานายชาญคำณวนมาละสิ ?

วิไลย คุณบ้ำช่วงท่ายใจฉินถูกตี่จริง ๆ

คุณหญิงเขียว (หัวเราะ) ทายไม่เห็นจะยากอะไร เลี้ยงมาแต่
เล็กแต่น้อยไม่รู้จักใจกันก็เต็มทีละ ! (เข้าโรงทางขวา)

วิไลย พุทโธ ! สงสารพรีตัน ! แล้วก็น่าซังตัวเองจริง ๆ ที่เชื่อ
ฟังคำเขาใส่ความง่าย ๆ

(รัตน์ออกทางซ้าย)

รัตน์ (พุดอย่างรักษากิริยา) ขอโทษเดอะหล่อน นี่คุณบ้ำ
อยู่ไหน ?

วิไลย ท่านว่าท่านจะไปเขียนหนังสือ

รัตน์ ฉันท้องจะไปลาท่าน

วิไลย ไม่ต้องลาก็ได้

รัตน์ ไม่ได้ ประเดี่ยท่านจะว่าได้ว่าไปไม่ลามาไม่ไหว

วิไลย ก็คุณพีจะไปเมื่อไรละ ?

รัตน์ ก็วันนี้นะสิ

วิไลย จะต้องรีบร้อนไปทำไม ?

รัตน์ หล่อนช่างถามได้ ! ก็เมื่อได้มี —— เอ้อ ——

วิไลย พุทโธ ! นี่คุณพี่เกลียดชังดิฉันนักหรือ จึงจะถึงแก่ต้อง
หนี เพราะดิฉันยินยอมจะแต่งงานกับคุณพี่ ?

รัตน์ (ทักใจ) แม่วิไลย ! จริงเช่นนั้นฤ ? (ตรงเข้าไปจะกอด)

วิไลย อัย ! ประเดี๋ยวใครเขาก็มองเห็นเข้าดอก ! (ผลักรัตน์ไว้)
นี่แน่คุณพี่ ดิฉันจะต้องขอเอาสัญญาอะไรสักอย่างหนึ่ง

รัตน์ อะไรน้อง ?

วิไลย ต้องสัญญาว่าจะไม่ฉุนเฉียวอีก

รัตน์ เปนตกลงทีเดียว !

วิไลย ดีละ ! ถ้าเมื่อไรดิฉันเห็นว่าคุณพี่ตั้งท่าจะฉุนเฉียวดิฉัน
จะให้สัญญาเตือนสตินะคะ

รัตน์ ดีทีเดียว ขอให้สันกระดิ่งนั่นก็แล้วกัน พอพี่ได้ยินก็คง
จะจำคำมั่นสัญญาได้ !

วิไลย เอาเปนตกลงกัน คุณพี่ดีดี ! (บีบแขนรัตน์เปน
การหยอก)

รัตน์ นี่แน่ พี่ขอลามตักหน่อยว่า ทำไมหล่อนอยู่ดี ๆ จึงได้
โกรธพี่ แล้วอยู่ดี ๆ ก็กลับหายโกรธเช่นนั้น ?

วิไลย เพราะคิดฉันเข้าใจผิดจึงได้เคือง แต่เบนเขามาช่วยแก้
สงสัย คิดฉันจึงได้รู้ว่าตัวผิด เชื่อครุติศมากเกินไป ขอโทษเถิดนะคะ
คุณพี่

รัตน์ การที่พี่ถูกสงสัยผิดเช่นนั้นควรจะได้รับทำขวัญแก้ ๆ
เถียว

วิไลย (หัวเราะ) คิดฉันจะไปเอากล่องเงินที่ไหนมาทำขวัญคุณพี่
ได้อย่างเช่นที่คุณพี่ไปทำขวัญเขา ?

รัตน์ อ้อ ! เบนเขามาขอยเสียแล้ว ๆ ?

วิไลย ก็ขยายแล้วนะสิ !

คุณหญิงเถียว (เรียกในโรง) แม่วิไลย !

วิไลย คุณบ้ำเรียกคิดฉันแล้ว ที่จะให้ไปช่วยเขียนหนังสือ
ลาก่อนนะคะ (เข้าโรงทางซ้าย)

(นายฉมวกคิดออกจากขวา เห็นรัตน์ก็ตั้งปึ้ง)

รัตน์ (พูดกับคนคู่) เอ๊ะ ! ถูกมาอยู่กับตาครูสองต่อสองอีก
แล้ว ! (พูดกับคิต) อ้อ สบายอยู่หรือชอบ ?

คิต (เสียงประชด) ระหว่างเวลาที่ผมได้พบกับคุณเมื่อกัน
กับเวลานี้ยังไม่ทันมีเวลาที่ความบ่วยไข้จะมากกระทบผมหาได้ชอบ

รัตน์ (พูดกับคนคู่) ฟังแกสิ ! น่าหมั่นไส้พิลึก ! แต่ต้อง
ทำดีต่อ (พูดกับคิต) ผมเสียใจที่ความประพฤติกของผมนี่ไม่เป็นที่พอใจ
ของคุณเลย

คิต คุณเข้าใจผิด ผมยังไม่ไ้กล้าเลยว่าคุณไม่พอใจในส่วน
ความประพฤติกของคุณ

รัตน์ แต่คุณก็ได้แสดงด้วยกิริยาให้ผมเข้าใจได้ว่าไม่พอใจ
ขอให้เชื่อเถอะว่า ยังได้มามีเวลาไตร่ตรองคุแล้ว ผมยังรู้สึกเสียใจใน
การที่ ——

คิต อะไรชอบ ?

รัตน์ ในการที่ผมได้ล้มตัวไปเมื่อกันนี้

คิต ผมไม่เข้าใจว่าคุณหมายความว่าอะไร !

รัตน์ อ้อ ! —— ถ้าเช่นนั้นก็ตีเหมือนกัน ผมขออภัยในการ
ที่ไ้ร่เรื่องขึ้น

(คุณหญิงเชียวกับวิไลยออกทางซ้าย)

คุณหญิงเชียว อ้อ คุณคิต คิดน้กำลังเขียนจดหมายถึงคุณ
คิต ทำไมไม่ขอรับ ?

คุณหญิงเชียว เพื่อบอกคุณว่าไม่ต้องไปหาทนายความของคุณ

คิต ผมนึกเขาเสียแล้วว่าให้นำสัญญามาด้วย

รัตน์ ก็ดีเหมือนกัน ! บางทีจะใช้ได้สำหรับผม ผมจะออกไป
ไปสั่งไว้ว่าถ้ามาเมื่อไรให้มาบอก (เข้าโรงทางขวา)

คิต เอ๊ะ ! อะไร ? ทำไมเขาว่าจะใช้ได้สำหรับเขา ?

คุณหญิงเชียว ได้ทราบความจริงเรื่องกล่องเงินนั้นแล้ว

วิไลย ได้เรื่องตลอดทีเดียว พี่รัตน์เอากล่องนั้นไปให้แม่ของ
แบนแปนของทำขวัญแทน

คิต อะไรกัน ? ทำขวัญใคร ?

คุณหญิงเชียว ทำขวัญแบน — —

วิไลย เพราะพี่รัตน์ผลุนผลัน — —

คุณหญิงเชียว ไม่ทันคิดก็ — —

ดิศ ก้อะไรขอรับ ?

วิไลย ตื่นชาวลักไป

ดิศ อ้อ ! เจ้าแบนก็โดนเข้าเหมือนกันฤ ?

คุณหญิงเขียว เหมือนใครคะ ?

ดิศ (รู้สึกตัว) เปล่าขอรับ ผมพูดเลยไปเช่นนั้นเอง

(รัตน์กลับออกจากขวา)

รัตน์ ผมได้ไปส่งแล้ว ผมหวังใจว่าคุณณม้งคิดคงจะไม่คัดค้าน
อีกต่อไปในการที่ผมกับแม่วิไลยจะแต่งงานกัน

ดิศ ผมขอโทษที่จะต้องพูดตรง ๆ ผมได้เห็นความประพฤติ
เจียวจนรุนแรง ———

คุณหญิงเขียว พอรัตน์ว่าจะไม่ประพฤติเช่นนั้นอีก

รัตน์ ผมได้สัญญาแล้ว

คุณหญิงเขียว ถ้ามีฉันทิฉันผู้เป็นบ่าว แลเป็นผู้ที่รักเขาเหมือน
ลูกคงจะเป็นคนแรกที่จะไม่ยอมยกแม่วิไลยให้ ถ้าพอรัตน์ขึ้นประพฤติ
จนเจียวอีกละก็เปนเล็กกันจริง ๆ ที่เจียว

วิไลย ดิฉันก็จะไม่ยอมยกโทษให้อีกครั้งหนึ่งเลยทีเดียว

รัตน์ ผมก็ยินยอมตามนั้น

ดิศ ส่วนผมนะหรือคุณหญิง ผมไม่ได้ประสงค์อะไรยิ่งไป
กว่าที่จะให้ศิษย์ของผมได้มีความสุข

คุณหญิงเขียว ก็ดีนะสิคะ

รัตน์ ผมขอบใจมาก !

ดิศ (พูดกับคนคู่) เอาเถอะ ประเดี๋ยวก็ได้คู่ดีกันดอก !
(พูดกับคุณหญิง) ผมขออนุญาตแสดงความเห็นอะไรบางอย่างเล็กน้อยนะ
ขอรับ

คุณหญิงเขียว ความเห็นอะไรคะ ?

ดิศ ผมก็คิดเห็นชอบด้วยตามที่คุณตกลงแล้ว แต่ก็มีบาง
บางอย่างที่ควรคำนึง ธรรมชาติการแต่งงานกัน ควรจะทำความเข้าใจกัน
เสียให้เรียบร้อยในส่วนเรื่องปกครองทรัพย์สินสมบัติ ที่เรียกว่าสินสมรส ผม
ได้ไปปรึกษาทนายความดูแล้ว เห็นพร้อมกันว่าควรจะตกลงทำสัญญากัน
ให้เป็นหลักฐานว่าทรัพย์สินสมบัตินั้นรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

คุณหญิงเขียว ดิฉันก็เห็นเช่นนั้น

ดิศ การสัญญาธรรมพหุสมบัติแปลว่าไว้ใจกันแลกกัน คัด
ความกินใจกัน ทรัพย์สินสมบัติทั้งคงที่เคลื่อนที่รวมกันอยู่ในความปกครอง
ของสามผู้เดียว สามีจะขายหรือจำหน่ายอย่างไร ๆ ใต้ทั้งสิ้นโดยลำพัง
นี่เป็นการไว้วางใจกันอย่างบริบูรณ์ด้วยความสเนหา

รัตน์ คีตี้เดียว ! ผมเห็นชอบด้วย

ดิศ ขอโทษ ! ข้อที่ผมพูดนั้นสำหรับนายชาญคำณวน ถ้าจะ
แบ่งกับอีกคนหนึ่ง ก็ต้องเป็นไปอีกอย่างหนึ่ง

วิไลย ทำไม ?

รัตน์ เพราะเหตุไร ? ขอได้โปรดอธิบายหน่อยๆ ?

ดิศ ผมเป็นผู้ใหญ่ ผมก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงการบางอย่าง

รัตน์ อะไรบ้าง ?

ดิศ เช่นความสุรุ่ยสุร่ายเป็นต้น ทหารมักจะไม่มีใครมัธยัสถ์

รัตน์ (ออกเคือง แต่สกลใจ) ถ้าคุณอย่าพูดถึงการทหารให้
มากนักจะดีกว่านะขอรับ

ดิศ (พูดกับคนดู) ท่านจะเริ่มจนละ ! (พูดกับคุณหญิงเขียว)
นอกจากนี้อาจจะมีความบกพร่องในทางการปกครองทรัพย์สินสมบัติ หรือ
ความเหลวไหลมากเกินไปในกาม มีเมียน้อย ---

รัตน์ อุวะ !

ดิศ (พูดกับคนคู่) จวนละ !

คุณหญิงเขียว อะไรคุณก็ ---

ดิศ (พูดต่อ) ส้มละเตเมมา เทียวกลางคืน ประพฤติชั่ว
ร้ายต่อภรรยา ---

รัตน์ (ลุกขึ้น ตบโต๊ะ และพูดเสียงดัง) ให้ตายโหงสิ! คุณ
นี่ --- (วิไลยจับกระตึงสนั่น จอนเข้ามาจากทางขวา รัตน์ก็สั่นและหัน
ไปพูดกับคนคู่) กระตึง! พอเหมาะทีเดียว! (หันไปพูดกับดิศอย่าง
ยิ้มแย้ม) แล้วก็จะไร้อีกอะไรรับ ? คุณนี่เป็นคนละเอียดละออมาก ผม
พึงเพลินทีเดียว! (นั่งลงเรียบร้อยตามเดิม) ขอน้ำชาด้วยเถอะ แบน

ดิศ (พูดกับคนคู่) หมายถึงจะระเบิดอยู่แล้วเทียว อย่างไร
กลับสงบไปอีกได้

วิไลย มีอะไรพูดอีกก็พูดไปสิคะคุณครู

ดิศ สำหรับทหารต้องสัญญากันอย่างอื่น

รัตน์ จะเอาอย่างไรผมยอมทั้งต้น ขอแต่ให้รู้แล้วรู้รอดกันไป

เถอะ

ดิศ ข้อสัญญาบางข้อบางที่จะถูเก็บบจะเป็นการบีบคั้นจก
อยู่หน่อย ถ้าเป็นผมเองผมก็เห็นจะยอมไม่ได้

รัตน์ มีข้อสัญญาอย่างไรบ้างล่ะขอรับ ?

ดิศ คือฝ่ายสามีจะซื้อหรือจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติไม่ได้ แต่
มีบางเวลาฝ่ายภรรยาใช้อำนาจจำหน่ายทรัพย์สินสมบัติ เช่นสำหรับช่วยให้
สามีพ้นจากตรางเป็นต้น

รัตน์ (พูดกับคนคู่) จะเอาข้าพเจ้าเข้าตรางเสียแล้ว เหลือรับ
จริง ๆ อีตาครุณี

คุณหญิงเขียว ดิฉันไม่เห็นจำเป็นที่จะคิดถึงอะไรเช่นนั้นเลย

ดิศ อ้อ เราต้องคิดหน้าคิดหลังให้ตลอดจึงจะถูกระงับ
ผมไม่ได้ตั้งใจกล่าวเช่นนั้นสำหรับคุณรัตน์โดยจำเพาะหาไม่ได้ แต่ที่จริง
การติดคุกติดตรางอาจจะมีได้เพราะเหตุหลายประการ อาจจะเป็นเพราะ
เป็นหนี้ เพราะทำร้ายร่างกาย เพราะก่อวิวาท เพราะประพฤติ
อนาจาร — — —

รัตน์ (โกรธ) พูดอ้ะมงคลต่าง ๆ พอแล้ว ไม่เห็นมีอะไร
นอกจากมานั่งตำ! ขอให้เลือกเอาว่าจะเดินออกไปทางประตูนี้ ๆ หรือจะ
ไปทางหน้าต่าง ? (ลุกเดินไปทางทิศ) ถ้าจะไปทางหน้าต่างก็จะได้ — — —

(วิไลสันกระตึง จอนออกมาทางขวา รัตน์ซังก แล้วหัวเราะก๊ากๆ แล้วกำนักบิณฑและพูดอย่างอ่อนหวาน) คุณรอบคอบดีมากผมชอบใจ!

วิไล ขอน้ำชาถ้วยเถอะ จอน (จอนเข้าโรง)

ดิศ (พูดกับคนดู อย่างปลาดใจ) เอ๊ะ! นี้อย่างไรกัน?

รัตน์ ผมฟังคุณละก็เพี้ยนจริงๆ! (ไปนั่งเรียบร้อย และหันไปพูดกับคนดู) เข้าใจแล้ว ทาครุจะยั่วให้ลุ้นเท่านั้นเอง! (นั่งยิ้มเรื่อย)

ดิศ (พูดเป็นเชิงปลอบวิไล) ฉันทสสารหล่อนจริงๆ! หวังใจว่าหล่อนจะไม่ต้องเสียใจภายในเร็ววันนัก (ดูรัตน์ และพูดกับคนดู) ยิ้มเรื่อย พิลึก! (พูดกับวิไล) การมีผู้ผิดเป็นความทุกข์อย่างร้ายกาจสำหรับหญิงสาว

วิไล เอ๊ะ! คุณครูนี้อย่างไร?

ดิศ ฉันทได้เคยเห็นมานานกว่านักแล้ว เห็นหญิงที่มีผู้ผิดต้องนั่งเอน้ำตาเช็ดหัวเข่า เพราะหลงรักเอาผู้ชายชาติชั่ว ที่ไม่ควรจะเรียกว่ามนุษย์!

รัตน์ ดีมาก! (ยิ้มเรื่อย)

ดิศ (พูดกับคนดู) ไม่ยกฉุน! พิลึก!

คุณหญิงเขียว (พูดกับคนดู) พ่อรัตน์ช่างออกกลิ่นได้มาก
จริง ๆ !

ดิศ (พูดกับวิไลยต่อไป) ครั้นเมื่อรู้สึกตัวขึ้นมาแล้วสิ จะทำ
อย่างไรเล่า ? (คุรัตน์ และพูดกับคนดู) ออกเบื้ออ้ายการั๊มของนายทหาร
คนนั้นเต็มทีแล้ว ! (พูดกับวิไลย) ร้องไห้โอครวญไปสิ ไม่ช้าก็ได้
โดนแต่มี๊ลายไปทั้งตัว !

คุณหญิงเขียว คุณพูดเหลือเกินนักแล้ว !

วิไลย (ลุกยืน พูดอย่างโกรธ) เหลือทนจริง ๆ ที่เดียว !

รัตน์ (พูดกับคนดู) เอ๊ะ ! แม่วิไลยจุ่นแล้ว (ลุกไปหยิบ
กระดิ่ง)

วิไลย ถึงคุณเป็นครูก็จริง แต่คิดฉันไม่ยอมฟังคุณพูดหมิ่น
ประมาทพี่รัตน์เล่นตามชอบใจ ! อะไรวะนี้ หัวหงอกแล้วไม่เจียมตัว — —
(รัตน์สั่นกระดิ่ง วิไลยหยุดพูด และประสบตารัตน์ก็เลยหัวเราะคัวยกัน
จนเข้ามาจากทางขวา)

รัตน์ ขอน้ำชาอีกถ้วยเถอะ จอน (จอนออกไป)

ดิส (ลุกยืน ทบโตะพุดอย่างโกรธ) หัวเราะบ้าอะไรกันก็
ไม่รู้ละ! หัวเราะเยาะฉันฤ?

(วิไลยจับมือรัตนที่ยังถือกระดิ่งอยู่และสั่นกระดิ่งด้วยก้นกลาง หัวเราะพลาง ดิส
ยืนโกรธฟุ่ฟุ่ค้อย อัคร์ ๑ แบนวิ่งออกมาทางขวา)

แบน นายชาญคำนวณมาแล้ว

ดิส (ทวาด) มาเมอะไรบ้านนี้! จะมากูดากากซากผีอะไร!

แบน (พุดเสียงกังว้าง) ผมจะไปรู้ฤ? เขาไม่ใช่พ่อผมนี่!
(รัตนสั่นกระดิ่ง แบนก็เหลียวไปดู และหยุดพุด)

รัตน แบนก็เข้าใจอาณัติสัญญาเหมือนกัน! (หัวเราะ) ไป
เถอะแบน (แบนเข้าโรงทางขวา)

ดิส ผมไม่ขอยู่ให้คนดูถูกอีกต่อไป!

รัตน ก็ไม่มีใครวิ่งวอนให้แกอยู่เลยนี่นะตาครู!

ดิส (เสียงกัง) ผมไม่ได้พุดกับคุณ และไม่อยากพุดกับคุณ
อีกต่อไปในโลกนี้!

วิไลเลือกคู่

๒๐๓)

(วิไลกับรัตน์จับมือกันสนักระดิ่งเพื่อหลบเสียงนายฉมังกิต และหัวเราะกันใหญ่ ทั้งคู่หญิงเขี้ยวก็พลอยหัวเราะด้วย เธอวิ่งเข้ามาขึ้นคอดู๋ นายฉมังกิตอัปาทจะพูด เขาก็สนักระดิ่งหนักขึ้น เลอโกรธใหญ่ กระทั่งตื่นเข้าโรงทางขวา และวิไลกับรัตน์ก็ตามสนักระดิ่งไปส่งจนถึงประตู)

ปัดมาน

จบเรื่อง

“ ล่ามดี ”

ละครพูดชุดเดียว

แต่งแปลงจากเรื่องละครพูดฝรั่งเศส

ตัวละคร

นายจอห์น (“ ล่ามดี ”)

ยอน สมิท (คนอังกฤษ)

ริชาร์ด คิกซัน (ชายหนุ่ม อังกฤษ)

นายตำรวจภูธร

พลตำรวจภูธร

นายสมบุญ (เสมียนที่โฮเต็ลสงขลา)

จันเก๋า (บ๋อยที่โฮเต็ลสงขลา)

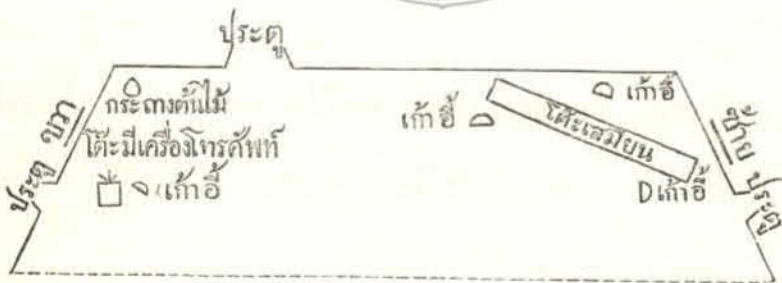
เบ็ตตี สมิท (ลูกสาวของยอน สมิท)

สถานที่ ห้องกลาง โฮเต็ลสงขลา เมืองสงขลา

“ ล่ามดี ”

ฉาก ห้องกลางโฮเต็ลสงขลา ข้างขวามีประตู ๑ ประตู ด้าน
หลังมีประตูอีก ๑ ประตู ด้านซ้าย ก่อนมาข้างหน้าโรง มีประตู ทาง
หลังโรงมีโถะยาว ๆ เปนที่เสมียนนั่ง มีราวกุญแจอยู่ใกล้ ๆ ตามผนัง
มีแจ้งความเวลารถไฟเดิน แจ้งความขายของต่าง ๆ ฯลฯ ข้างขวาก่อน
มาทางหน้าโรง มีโถะวางหนังสือพิมพ์และหนังสือเล่ม กับมีเครื่อง
โทรศัพท์ ๑ เครื่อง (ดูแผน)

(เมื่อเป็ดม่าน วิจารณ์ ดึกขัน พาเบ็ดดีเข้ามา และบ้อยตามเข้ามา)

๕๕ ดิกชน (พุกกับบ้อย) ฉันต้องการห้องสองห้อง

๕๖ บ้อย ช้อ ! อ้าวจะไปบอกสิเหมียน

๕๗ ดิกชน สถานที่ไปรษณีย์อยู่ที่ไหน ?

๕๘ บ้อย อยู่ลิ้มทิลเล จะให้อ้าวเอาโลไปหลือ ?

๕๙ ดิกชน ฉันอยากส่งโทรเลขไปเกาะหมาก แต่ซึ่งเดอะบ้อย ฉันจะไปสถานีไปรษณีย์เอง (บ้อยออกไป)

๖๐ เบตติ I should like to have a room facing the sea.

๖๑ ดิกชน All right, dear.

๖๒ เบตติ I am awfully tired, and I know I am fearfully untidy.

๖๓ ดิกชน เราพูดไทยกันดีกว่า จะได้ไม่แปลกกับคนอื่น ๆ มากนัก

๖๔ เบตติ ฉันพูดไทยได้ไม่กี่เลย ลิ้มเสียวมาก !

๖๕ ดิกชน หล่อนพูดได้ศัพท์เดียว !

๖๖ เสมี่ยน (เข้ามาจากทางข้างซ้ายแล้วพุก) นายจะต้องการอะไร ๆ ?

คกชน ฉันท้องการห้องสองห้อง และให้อยู่ใกล้ ๆ กัน

เสมียน มีว่างอยู่เลข ๑๑ กับ ๑๒ ขึ้นบน

เบตต์ ใกล้กันนัก

คกชน (พูดบ้อง) อย่างยิ่งไปซีหล่อน

เสมียน เชิญนายลงชื่อในสมุด

คกชน เขียนไว้ว่านายยอนตัน กับเหม้มยอนตันก็แล้วกัน

เสมียน (จกชื่อในสมุดแล้วพูด) นายคอยสักครู่เถอะ ฉันทจะไป
ส่งให้เขาจกห้อง (ออกไปทางซ้าย)

เบตต์ นายยอนตันกับเหม้มยอนตัน ทำไมบอกเขาอย่างนั้น ?

คกชน จะให้ฉันทบอกชื่อจริง ๆ ได้หรือหล่อน ? ถ้าฉันทบอกเขา
ว่านายคกชนกับมิสส์สมิท เขาก็จะเห็นกระไร ๆ อยู่ หล่อนก็ทราบอยู่
แล้วว่าพ่อของหล่อนเขารู้จักโฮเต็ลนี้อยู่แล้ว และอาจจะมาเอ็ดตะโร
ใหญ่ได้

เบตต์ เอ็ดตะโร ? แปลว่ากระไร ?

คกชน อาจจะมาโกรธยิ่ง Kick up a row, you know.

เบ็ตตี จริงซี พ่อฉันเคยไต่ยีนเราพุตถึงโซเติ้ลนี้หลายหนแล้ว
เขาเป็นคนจำแม่นค้าย คงจะจำชื่อได้ โซเติ้ลสงขลา — ชื่อจำง่าย ๆ
แล้วฉันจะต้องเล่าอะไรให้เธอฟังสักหน่อย ฉันเข้าใจว่าฉันได้เห็นพ่อ
เมื่อ^{๕๕}กันเอง ฉันเห็นหมวกสีเทาของเขายู่ไกล ๆ

ดิกซัน ที่สงขลามีหมวกสีเทาอยู่หลายใบเหมือนกัน

เบ็ตตี ฉันจำหมวกพ่อของฉันได้

ดิกซัน อะไร! หล่อนพุตเหลวไหลเสียแล้ว

เบ็ตตี Oh! My dear!

ดิกซัน อย่าใช้คำว่า “my dear” ใช้คำ “คุณพี่” จะได้
เหมือนไทยเขา

เบ็ตตี คุณพี่! (หัวเราะ) ฉันออกกระตาค! ถ้าเราได้แต่งงาน
กันเสียก่อนก็จะดี เราพากันหนีมาเช่นนี้ คุณไม่สมควรเลย

ดิกซัน จะเป็นอะไรไปหล่อน! แล้วเราพากันไปทางสุดให้เขา
แต่งงานให้เราทั้งสองคน แต่ถ้าเราไม่พากันมาเสียเช่นนี้ พ่อหล่อนก็คง
ไม่ตกลงเป็นแน่

เบ็ตตี ก็ถ้านายห้างของเธอตกลง — How do you say “make
you a partner?”

“ ล่ามค ”

๒๑๓

๕ คกซัน ให้ถือหุ้

๕ เบ็ตตี ให้ถือหุ้ - นั้นแหละพ่อก็จะยอมให้ฉันแต่งงานกับเธอ

๕ คกซัน ฉันรู้แล้ว แต่นายห้างขอผิดไว้ เขาว่าให้รออีก ๓ เดือน
พ่อหล่อนก็อยากจะให้ฉันรองนกว่าจะได้เป็นผู้ถือหุ้ เราจึงต้องพากัน
มาอย่างนี้

๕ เบ็ตตี เธอควรจะลาออกเสียทันที ควรจะพุกกับนายห้างว่า
“ นายไม่ให้ฉันถือหุ้ ฉันไป ” อย่างนี้

๕ คกซัน จริงซี แต่ถ้านายห้างเขาคกลงตามคำฉันล่ะก็ ฉันก็
๕ เอียเท่านั้นเอง เพราะไม่มีทางจะไปทำอะไรอีก

๕ เบ็ตตี “ เอีย ” อะไร? แปลว่าอะไร?

๕ คกซัน ล้าปาก - เกราะหุ้ร้าย

๕ เบ็ตตี อ้อ อย่างนั้นหรือ? ฉันยังไม่เคยได้ยินเลย

๕ คกซัน นั้นแหละหล่อน ฉันไม่กล้าทำให้นายห้างโกรธ จึงต้อง
รองนกว่าเขาจะเห็นว่าฉันดีพอที่จะเป็นผู้ถือหุ้ได้

๕ เบ็ตตี แล้วเธอก็จะต้องทิ้งฉันไว้คนเดียวบางเวลาสำหรับ ไป
ทำงาน

ดิฉัน ก็คงจะต้องทำเช่นนั้นบ้างบางครั้งคราว เช่นเดี๋ยวนี
เองฉันก็ต้องไปส่งโทรเลขถึงนายห้าง แล้วจะต้องเลยไปหาผู้ที่ทำการ
ค้าขายติดต่อกันในเมืองนี้ด้วย แต่ฉันหวังใจว่าคงจะไปไม่นานนัก ฉัน
จะรีบกลับโดยเร็วที่สุดที่จะมาได้

เบ็ตตี เขียนจดหมายไปไม่ได้หรือ ?

ดิฉัน มีข้อความที่จะต้องพูดปรึกษากันด้วยปาก ฉันเป็นคนที่ไม่
พูดภาษาไทยได้ดี ห้างจึงได้ส่งมาจัดการอันนี้

เบ็ตตี ก็ถ้าเธอไปแล้ว ฉันอยู่ทางนี้จะต้องการอะไรจะทำ
อย่างไร ?

ดิฉัน ก็หล่อนก็พูดไทยเป็นอยู่แล้ว

เบ็ตตี ฉันพูดไทยได้แต่กับคนที่รู้ภาษาอังกฤษด้วย เพราะถึง
จะพูดผิดเขาก็คงเข้าใจ แต่พูดกับคนไทยจริง ๆ ฉันกลัว !

ดิฉัน ไม่จำเป็นต้องกลัวเลย (หันไปพูดกับเสมียน ซึ่งเข้ามา
ทางซ้าย ณ บัดนี้) ที่นี่มีล่ามหรือเปล่า ?

เสมียน มี นาย มีอยู่เสมอ

ดิฉัน ล่ามภาษาอังกฤษหรือ ?

“ ล่ามดี ”

๒๑๕

เสมียน อย่างนั้นซินาย ประเดี๋ยวก็เห็นจะมา ฉันจะบอกตัวเขา
ให้คอยแปลอะไรตามแต่นายประสงค์ ห้องพร้อมแล้ว

ดักชน (พุกกับเบ็ตตี้) ฉันจะพาหล่อนไปห้องเสียก่อน แล้ว
จึงจะไปสถานี่โปรสนีย์ (ดักชนกับเบ็ตตี้พากันออกไปทางซ้าย)

เสมียน บ้อย ! เจ็กเกา ! (บ้อยเข้ามาทางประตูด้านหลัง)
ล่ามทำไมยังไม่เห็นมา ?

บ้อย อาบุญน่าหลือ ? ลือลือเสียแล้วหลือ ? อ้าววังนั้นน้อง
สาวของอิตาย อีไปทำศพ อีให้คงอิงมาแทน อียู่ข้างนอก

เสมียน บอกเขามา (บ้อยไปกวักมือที่ประตู นายจอห์นเดิน
เข้ามาช้า ๆ และเปิดหมวก เสมียนจึงพุกกับนายจอห์นต่อไป) แกมา
แทนนายบุญหรือ ? (จอห์นพยักหน้า) นายบุญเห็นจะบอกค่าจ้างแล้วละ
กระมัง ? วันละ ๓ บาท ไม่เลวเลยนะ นายโฮเต็ลต้องการล่ามดี จึง
ยอมให้ค่าจ้างแพง ๆ แกไม่ต้องทำอะไรนอกจากคอยแปลล่ามให้ผู้ที่มา
อยู่ที่นี่ เข้าใจไหม ? (จอห์นพยักหน้า) ดีแล้ว (เสมียนออกไปทางซ้าย)

จอห์น (พุกกับบ้อย) มีคนมาที่โฮเต็ลนี้มากหรือบ้อย ?

บ้อย บางวันมาก บางวันน้อย คงอังกฤษก็มีมา

จอห์น ตายโหง ! มามากหรือ ?

บ๊อบ ไม่รู้ได้ ! นี่หมาวลือ

(บ๊อบหยิบหมาวลือกับให้นายจอห์น ที่นำหมาวลือหนังสืออังกฤษว่า “ Interpreter ”)

บ๊อบ (ชี้หนังสืออังกฤษ) อังกฤษ !

จอห์น เขาอ่านว่าอะไร ?

บ๊อบ อ้อไม่รู้ (ออกไปทางซ้าย)

จอห์น อ้อก็ไม่รู้ ! (ใส่หมาวลือ) คงหมายความว่าล่ามแน่ละ !
 ชือ ! อ้ายภาษาอังกฤษเราหรือมันก็รู้น้อยใจหายเที่ยว ถึงภาษาฝรั่งเศส
 เยอรมันอะไรมันก็รู้ปานๆ กันอีกนั้นแหละ อ้ายภาษาในโลกนี้ที่เราไม่รู้
 มันมีมากกว่าที่เรารู้มากเที่ยว ! (หัวเราะ) ล่ามเก่งพิลึกละเรา ! เมื่อ
 ทิคุบุญวานให้มาแทนตัววันนี้ เกือบจะไม่ตกลงแล้วที่เคียว แต่เสียอัน
 วอนไม่ได้ แล้วก็การที่จะหางานอะไรที่ได้ค่าจ้างถึงวันละ ๓ บาทก็ยาก
 อยู่ ! ทิคุบุญว่าบางวันไม่มีชาวต่างประเทศมาเลย หวังใจว่าวันนี้ก็จะปัก
 ตลอด จะได้รอดตัวไปวันหนึ่ง

เสมียน (กลับเข้ามาทางซ้าย) อ้อ ฉันลืมถามข้อสำคัญอะไรไป
 อย่าง ๑ ฉันเคยพบล่ามบางคนที่พูดภาษาอะไรได้หมดคนนอกจากไทย แก
 พูดไทยได้หรือ ?

จอห์น ขอนั้นนายไม่ต้องวิตก จันพูดไทยเปรี้ยวเถียว นก
ขุนทองก็สู้จันไม่ได้

เสมียน ก็คิดละ ในเวลานี้ที่จริงไม่มีใครจะมีชาวต่างประเทศมา
(ครั้งที่เครื่องโทรศัพท์) อ้อ โทรศัพท์ ! (เสมียนไปฟังโทรศัพท์อยู่ครู่ ๑
แล้วจึงหันไปพูดกับจอห์น) เขาพูดมาจากเมืองไทร (จอห์นยืนฟังโตะของ
เสมียนเฉยอยู่ เสมียนจึงไปพูดใกล้) อย่างไรเล่า ! เขาพูดจากเมือง
ไทร ! พูดภาษาอังกฤษ

จอห์น ก็ถ้าเขาเป็นคนอังกฤษก็คงพูดภาษาอังกฤษซี

เสมียน ก็แกไปพูดกับเขาซี !

จอห์น (เดินไปโดยไม่ใคร่เต็มใจ และพูดสาย) โหล!—โหล!—
(พูดกับคนดู) จบเถียว ! พูดภาษาอังกฤษ ! (ฟังครู่ ๑ แล้วหันไปพูด
กับคนดูอีก) ไม่เข้าใจจนคำเดียว ให้ตะกระกช ! (อีกครู่ ๑ แล้วพูด)
เยส ! เยส ! (พูดกับคนดู) ภาษาอังกฤษแปลว่า “ จ๊ะ ” !

เสมียน เขาว่ากระไร ?

จอห์น ไม่มีเรื่องอะไรเลย !

เสมียน อ๊ะ ! อะไรไม่มีเรื่องอะไรทำไมจะต้องโทรศัพท์มาจาก
เมืองไทร ฟังดูให้ตก่อนเถอะน่า !

จอห์น (พูดโทรศัพท์) เยส! เยส! (พูดกับเสมียน) คนอังกฤษ
ขอให้เตรียมห้องไว้ให้เขา ฉันตอบว่า “เยส” – แปลว่า “จ๊ะ”

เสมียน ต้องถามให้ได้แน่ถ้อยกระทวงความยิ่งกว่านั้นอีกหน่อยซิ
เขาจะต้องการกี่ห้อง?

จอห์น (พูดเอาเอง) สี่ห้อง

เสมียน เมื่อไร?

จอห์น วันอังคารหน้า

เสมียน ชั้นบนหรือชั้นล่าง

จอห์น ชั้นล่าง (ระหว่างเวลาที่เสมียนกำลังพลิกสมุดดู จอห์น
หันไปยิ้มกับคนดู และพยักหน้าแสดงกิริยาให้เห็นว่า ตนเก่งในการที่
หลอกเสมียนได้)

เสมียน บอกเขาที่ว่า มีห้องว่างอยู่ชั้นล่าง ๒ ห้อง และจะไม่มี
ว่างอีกจนวันที่ ๑๕ แต่มีห้องว่างอยู่อีก ๒ ห้องที่ชั้นบน

จอห์น (ตกใจ) อ้อฮ้อ! ต้องพูดคุยยาวอย่างนั้นเทียวหรือ?

เสมียน อย่างนั้นซิ! อย่าว่าไร! จะรออะไรอีกเล่า

จอห์น (พุกกับคนดู) นี่แหละมันเปนคราวเคราะห์จริงๆ !
 (พุกโทรศัพท์) วิสกีโซดา - แรฟเฟอ โซเทล - คินีแอจะแปนแน
 โอเรียนตัน สโต ! เยส ! - สบอทคลับ โมเตอ์โบ้ โมเตอ์คา ! (หัน
 ไปพุกกับคนดู) อ้ายตาขรัวที่พุกสายข้างโน้นเอ็งกะโรใหญ่ ! (พุก
 โทรศัพท์) ฮ้อแร็ต ! ฮ้อแร็ต ! (วางเครื่องฟัง แล้วหันไปพุกกับคนดู
 อีก) ไม่ไหว ! ตาข้างโน้นแกกะโกนเอาแก้วหูลั่นเปรียะๆ เทียว

เสมียน คนที่โทรศัพท์มานั้นเห็นจะมั่งมีพอใช้ โทรศัพท์จาก
 เมืองไทรต้องเสียเงินไม่น้อย (ออกไปทางซ้าย)

จอห์น ฮือ ! อ้ายการู้ภาษาดังประเทศนี้มันก็มีประโยชน์มาก
 พิลึก ! เสียใจที่เราไม่ได้เรียนเสียแต่เมื่อเล็ก ๆ (ยืนท้าวโตะ หน้าหัน
 ไปทางซ้าย)

(จอห์น สมิท เข้ามาทางประตูด้านหลัง ใส่หมวกฮักกะหลาดสีเทา ถือกระเป๋า
 วางที่โตะข้างขวา แล้วจึงไปพุกกับจอห์น)

สมิท Is this the hotel Songkhla ?

จอห์น (ตกใจ) เยส ! เยส ! (หันหมวกกลับหลังเพื่อมิให้
 ฝรั่งเห็นตัวหนังสือที่หน้าหมวก)

สมิท I want to ask the manager whether a young fellow and a girl have been here.

จอห์น เยส ! เยส ! (ถอยหลังไปจนถึงประตูซ้ายแล้วเลยหนีออกไป)

สมิท Hullo ! What's the matter with that fellow ? I must try and get hold of an interpreter. They say there is one here who could speak English. Interpreter ! Interpreter !

เสมียน (กลับเข้ามาทางซ้ายและถาม) นายต้องการอะไร ?

สมิท Ah ! I want to know whether Mr. Richard Dickson has been here.

เสมียน อะไรนะนาย ?

สมิท I said Dickson ! — Richard Dickson — has he been here ?

เสมียน ว่าอะไรนะ ?

สมิท “ Khon ” — name — Dickson !

เสมียน อ้อ ! ชื่อคนหรือ ? — ไม่มีนาย — ไม่มีชื่ออย่างนั้น — (สั่นหัว) ไม่มีจึกสัน !

“ล่ำมดี”

๒๒๕

สมิท See here, young man, Did a young fellow bring
a girl here this morning ?

เสมียน (ยิ้ม) จันเสียใจ จันไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ ! —
ล่ำม ! ล่ำม ! เอ๊ะ ! หายไปข้างไหนหนอ ! — บ้อย ! (บ้อยเข้ามา
จากทางด้านหลัง) เห็นล่ำมอยู่ที่ไหนบ้าง ?

บ้อย อ้อยู่นี่เมื่อสักครู่นี้เอง

สมิท (พลิกสมุดอ่านและพูดทีละคำ) Tamruat — Puthorn —
marnee !

บ้อย อ้าวไฉน ?

เสมียน คุณเหมือนจะต้องการตำรวจภูธร

สมิท (เอาเงินให้บ้อยแล้วพูด) Tamruat — Puthorn —
marnee ! Savvy ?

บ้อย อ้อให้เงินอ้าวทำไฉน

เสมียน เขาจะให้ไปตามนายตำรวจภูธรมา ก็ไปตามมาให้เขา
หน้อยก็แล้วกัน จะได้รู้เรื่องกันเสียที

บ้อย อ้อพูดทำไมเบี่ยงจะรู้เรื่องใดกัน ?

เสมียน ล่ามของเรามีที่นี่

สมิท Say, young fellow, I want a room ! (พลิกสมุดแล้วจึงพูด) Hong !

เสมียน อ้อ ! ต้องการห้องหรือนาย ? (สมิทพยักหน้า) บ่อยพาเขาไปห้องเลข ๑๗ (ส่งกุญแจให้บ่อย)

สมิท Take my bag, boy.

บ่อย (ไม่เข้าใจ) อ้อ ! อ้อ !

สมิท (เสียงกังหัน) Take my bag !

บ่อย อ้อ ! อ้อ ! (กังท่าจะเดินออกประตูไป)

สมิท (โกรธพูดเสียงดัง) Take my bag, damn you ! (ช่มชื่อ)

บ่อย อ้อ ! เอากระเป๋าไปห่อ ? อ้อ ! อ้อ ! (หยิบกระเป๋า)

สมิท It's damned nuisance talking to fool chinamen ! Come along ! (ออกไปทางขวา กับบ่อย)

เสมียน นี่ล่ามหายไปในไหนก็ไม่รู้ ! (ออกไปทางประตูด้านหลัง)

(ดึกซันกับเบ็ตตีเข้ามาทางซ้าย)

เบ็ตตี ต้องไปเดี๋ยวนี้หรือ ? อยู่กับฉันก่อนไม่ได้หรือ ?

ดึกซัน ฉันไปเพียงสถานโปรสเนียเท่านั้น

เบ็ตตี ฉันออกแล้ว เมื่อคืนไม่ได้ยินเสียงใครพูดก็อยู่หรือ ?
ฉันคิดว่าเปนเสียงพ่อ !

ดึกซัน ไม่ใช่คอกหล่อน ! หล่อนหวาดเสียวเกินไป เมื่อเช้า
ว่าเห็นหมวกสีเทา เคียวว่าได้ยินเสียง ! อย่างกลัวเหลวไหลไปเลย
ฉันจะต้องไปที่ ลาก่อน ! (จูบมือส่งให้เบ็ตตี แล้วออกไปประตูด้านหลัง
ส่วนเบ็ตตีไปทางประตูซ้าย)

(อีกครั้ง ๑ นายจอห์นจิ้งค่อๆ ย่องเข้ามาทางประตูซ้าย หมวกยังใส่กลับอยู่)

จอห์น ไม่มีใครอยู่แล้ว! --- (กุนาพิกา) ฟัง ๔ โมงครึ่ง
เท่านั้น --- ต้องอยู่ต่อไปจนกลางคืน ! (ถอนใจใหญ่ แล้วไปดูเวลา
รถไฟ) รถไฟจะมาอีกครั้ง ๑ ต่อเวลาเย็นๆ บางทีจะค่อยว่างบ้าง
กระมังในเวลา

(เสมือนกลับเข้ามาทางประตูขวา)

เสมียน ล้ำ! เมื่อ^{๕๕}กน^{๕๕}เกหาย^{๕๕}ไปข้างไหน?

จอห์น เมื่อ^{๕๕}กน^{๕๕}หรือ?

เสมียน ฉันบอกแล้วให้อยู่^{๕๕}ที่นี่

จอห์น อ้อ? ฉันเปิด^{๕๕}หนีไป — เอ๊ย! ไม่ใช่! ฉันได้ยินใครร้องเป็นภาษารูเซียว่า “ช่วยด้วย” ฉันก็รีบออกไป แต่ที่จริงหูฉันเห็นจะเพื่อนไปเพราะไม่พบใครเลย

เสมียน แกออกไปโดยรีบร้อนเหลือเกินจนใส่หมวกกลับเสีย
นะ!

จอห์น (กล่าวหมวกแล้วพูดหน้าเฉยๆ) เออ! จริงแหละ

เสมียน ก็จะมาเสียให้ถูกทางไม่ได้หรือ? หันกลับมาสิ!
แล้วก็อย่าแอบเลี้ยวไปเสียอีกแล้ว (เสมียนนั่งข้างหลังโต๊ะ จอห์นนั่งเก้าอี้หน้าโต๊ะยาว) เมื่อ^{๕๕}กน^{๕๕}มีอังกฤษคน ๑ มาที่นี่ พูดไทยไม่ได้ เขาต้องการพบนายตำรวจจรูรทำไมก็ไม่ทราบ

จอห์น (พูดกับคนคุย) ฉันก็ไม่ทราบ แล้วก็ไม่มีท่าทางที่จะทราบอีกด้วย!

เสียงสมิทหลังฉาก Boy! Boy! Take these boots and give them a shine. And get me a whisky and soda — stengah, savvy?

“ ล่ามดี ”

๒๒๕

จอห์น อ้อฮ้อ ได้ยินเสียงก็ชนลูกซ่า เหลือรับจริง ๆ ! เมื่อไร
คนทั้งโลกจะพูดภาษาไทยกันให้หมกก็ไม่รู้ละ ! ที่จริงควรจะมีสมาคมจัด
ส่งครูไปเที่ยวสอนภาษาไทยให้ทั่วโลกแท้ ๆ ที่เดียว

(สมิทเข้ามาจากประตูขวา และในขณะที่เดียวกันนั้นนายตำรวจภูธรเข้ามาทางประตู
ด้านหลัง)

สมิท Well, where is the Gendarme Officer ?

นายตำรวจ อ้อนาย ? ต้องการอะไร ? นายไซ้ใหม่ที่ต้องการ
จะพบฉัน ? นายนี้พอไซ้เที่ยวละ จะไปถึงโรงพักหน่อยไม่ได้เที่ยวหรือ !

สมิท Oh ! How do you do ?

นายตำรวจ ไม่ต้องเฮ้ออะไรอะไรละนาย ฉันไม่ใช่ช่าง ! นาย
ควรจะไปที่โรงพักจึงจะถูก

สมิท Beg pardon ?

นายตำรวจ แล้วกัน ! พูดกันไปคนละทางอย่างไรเสียแล้ว-
นี่แน่ นายคุกกี้เป็นผู้ดี ถ้าคราวหน้านายต้องการพบฉันละก็ไปที่โรงพักจะ
ดี ธรรมเนียมเมืองไทยเขาใช้เช่นนั้น

สมิท Yes ?

นายตำรวจ แล้วกัน ! เลยไม่รู้เรื่องกัน !

เสมียน เขาพูดไทยไม่เป็น

นายตำรวจ อ้ายฉันก็พูดอังกฤษไม่เป็น ! ทำอย่างไรจึงจะได้
รู้เรื่องกันเล่า ?

เสมียน ล่าม !

จอห์น อยู่ ! (เดินไปหานายตำรวจจรูญ ยิ้มแห้ง ๆ)

นายตำรวจ บอกให้เขาเล่าเรื่องไปที่หรือ

(จอห์นหันไปหาสมิท ฝ่ายสมิทเห็นคำว่า “ Interpreter ” ที่หน้าทวนก็พยักหน้า
แสดงความพอใจ)

สมิท Ah ! Interpreter !

จอห์น เยส ! เยส !

สมิท Tell the officer that my name is John Smith, of
Penang. I have five daughters. The second girl has run away
with a young fellow named Richard Dickson. Tell him that !
(จอห์นแลดูสมิทแต่ไม่พูดว่าอะไร) Translate what I have said !
(จอห์นนั่งอยู่) สมิทออกโกรธพูดเสียงดัง) Why the devil don't you
tell the officer what I said ?

“ ล่ามดี ”

๒๓๑

นายตำรวจ เขาว่าอะไร ?

จอห์น เรื่องราวมันยุ่งพิลึกกะขอร์บ — — เรื่องยืดยาวมาก ! — —
ฝรั่งคนนั้นเขาเป็นคนอังกฤษ

นายตำรวจ ข้อนั้นฉันรู้แล้ว !

จอห์น ผมก็เหมือนกัน — — เขามาเที่ยวเมืองสงขลา เพราะ — —
เอ๊ย — — เพราะเขายังไม่เคยมา เขาก็อยากมา

นายตำรวจ มาเที่ยวทำไมต้องขอพบฉันด้วยเล่า ? คุณไม่มีมูลเลย

จอห์น ประเดี๋ยวรีบอร์บ — — คุณต้องให้ผมมีเวลาแปลหน่อยซี

สมิท Tell him that the young man is confidential clerk
to a merchant in Penang, with connections both in Bangkok and
Singora.

จอห์น รู้แล้ว ! (พูดกับนายตำรวจ) ทำไมคนอังกฤษที่มาเที่ยว
เมืองสงขลา จึงอยากพบนายตำรวจภูธรหรือขอร์บ ! (เกาหัว) เพราะถูก
ชะโมยเครื่องเพชร — — อ๊ะ ! ไม่ใช่ ถูกชะโมยสมุตก (นึกเรื่องออก
แล้วก็เลยพูดเรื่อย) นายคนนั้นกำลังเดินขึ้นมาจากสถานีรถไฟ — —

สมิท Tell him that the young man —

จอห์น หยุด ! (พูดกับนายตำรวจ) พอนายคนนี้ไพล่ออกมา
จากสถานี ก็มีคน ๆ หนึ่งเข้าไปกระแทกไหล่ แล้วเลยฉวยเอาสมุดพกไป
(นายตำรวจจดข้อความลงในสมุด)

สมิท (เห็นนายตำรวจจดข้อความก็พอใจ พกหน้าพลาง
พูดพลาง) That's all right !

จอห์น อ้อ ! ชื่อเร้ตหรือ ? ก็คีนะซินาย ! (เสียงไปที่ละน้อย)

นายตำรวจ (เห็นสมิทกวักสมุดพกออกมาก็ปลื้มใจ) เอ๊ะ !
นายมีสมุดพกสองเล่มหรือ ? (พูดกับจอห์น) ล่ำม ! เขามีสมุดพก ๒ เล่ม
แน่ะ !

จอห์น อ้อ ! ตามแบบ ! คนอังกฤษเขาพก ๒ เล่มทุกคน

สมิท (ยื่นสมุดให้นายตำรวจ) Here is the photograph of
the young man I am inquiring about.

นายตำรวจ รูปผู้ร้ายหรือนาย ?

สมิท Yes !

นายตำรวจ พิลึกมาก ! อะไรมีคนกระแทกไหล่กลางถนน และ
ล้วงกระเป๋าเขาก็ได้รูปผู้ร้ายไว้แล้ว คนอังกฤษนี่พิกลมาก (ตรองครุ่นหนึ่ง)
นี่เขาได้รูปมาอย่างไรกันหน้อ ?

“ถ้ามดี”

๒๓๓

จอห์น ผมลืมบอกไปว่า ผู้ที่กระแทบไถล่นั้นเป็นคนที่เขารู้จักกันมาก่อนแล้ว เป็นฝรั่งเหมือนกัน

นายตำรวจ อ้อ ! คนนั้นชื่ออะไร ? ตามคุที่หรือ ?

จอห์น ต้องถามตัวหรือขอรับ ? — ไม่จำเป็นเลย เขาบอกชื่อให้ผมแล้ว เขาชื่อ (ทำเสียงครีคในคอ) กรีซึก !

นายตำรวจ แม่เจ้าไว้อย ! จะเขียนอย่างไรกัน ?

จอห์น เขียนหรือขอรับ ? — ก — ซ — จ — บ

นายตำรวจ อ่านว่ากระไรนะ ?

จอห์น (ทำเสียงบ้ายัก) กซึจิบ !

นายตำรวจ เหลือรับจริง ! แต่เอาเถอะ ฉันจดไว้ได้แล้ว จะต้องรีบไปสืบคุ

จอห์น ดีแล้วขอรับ รีบไปเถอะ (ซัสमित) นายคนนั้นเขาอ่อนใจแล้ว

นายตำรวจ (พุกกับสมิท) ฉันจะไปสืบความเคียวนี้ (ออกไปทางค้ำหลัง)

สมิท (พุกกับจอห์น) What did he say ? (จอห์นพยักหน้า
แต่ไม่ตอบ) What did he say ? (จอห์นพยักหน้าอีก สมิทเคืองพุด
เสียงดัง) Well, What did he say ?

จอห์น เยส ! เยส !

สมิท Hang it, man, what the devil do you mean ?

เสมียน เขาว่ากระไรล่าม ?

จอห์น เขาไม่ได้ว่ากระไรเลย

เสมียน เอ๊ะ ! ไม่ได้ว่ากระไรทำไมเอ็งตะรอนัก ? ทำทางกู
เขาโกรธอยู่นี้ ตามเขาทีหรือว่าเขาต้องการอะไร

จอห์น ไม่ได้ อย่ากวนเข่อีกดีกว่า เขาว่าอย่าให้ใครกวน
เข่อีก เขาว่าถ้าใครพุกกับเข่อีกคำเดียวเขาจะไปเสียจากโฮเต็ลนี้

เสมียน อือ ! ถ้าเช่นนั้นก็เป็นบ้าน่ะซิ !

จอห์น ถึงไม่บ้าก็เห็นจะจวนแล้ว — และฉันก็จวนอีกคน ๑
เหมือนกัน !

สมิท (พุกกับเสมียน) What sort of blamed idiot do you
call this interpreter ?

“ล่ำมดี”

๒๓๕

เสมียน เขาว่ากระไร?

สมิท (ขำจนแล้วพูดไทยเสียงไม่ชัด) มายตี—มายตี! — — —

Rottenest interpreter I've ever come across!

เสมียน คุณเหมือนเขาว่าแกแปลล่ำมไม่ดี

จอห์น ก็เขาจะเห็นอย่างไรก็ช่างเขาเป็นไร!

สมิท Look here, young man, I've never seen any hotel like yours, and it's certainly the last time I shall ever stay in it! (หันไปพูดกับจอห์น) As for you, you are the most downright specimen of a damned idiot I've ever had the misfortune to come across. Call yourself an interpreter? Why, I don't believe you understand a single word of any human language! (กระแทกพื้นไปทางขวา)

เสมียน คุณเขาโกรธมากนี่!

จอห์น เปล่า! ไม่โกรธเลย! พอใจมาก เป็นธรรมเนียมคนอังกฤษยิ่งชอบใจยิ่งเอ้คตะโร

เสมียน ฉันจะต้องไปดูการทางอื่นสักครั้งหนึ่ง แต่แกอย่าไปไหนเสียอีกเล่า (ออกไปทางซ้าย)

จอห์น (นั่งลงอย่างเหนื่อย) ฮือ! อ้ายการเปนล้ำนี่มันเหน็จ
เหนียวเช่นนี้เอง ออกอยากจะเลี้ยงเข้าป่าเข้าดงไปเสียทีเดียวให้รู้แล้ว
รู้โรคไป ที่นี้ชาวต่างประเทศมากนัก อยู่ป่าจะค่อยสบายหน่อย เพราะ
สัตว์ในป่าคงไม่มากวนให้เราพูด แต่ถึงสัตว์อะไรจะมาสนทนากับเรา
เราไม่ตอบเสียก็ได้ การโต้ตอบกับเสือก็เห็นจะไม่สู้เป็นประโยชน์อะไร
นักด้วย!

(เบ็ตตีเข้ามาทางประตูด้านหลัง)

เบ็ตตี Interpreter!

จอห์น หายโง่! มาอีกคนหนึ่งแล้ว! (หันไปพูดกับเบ็ตตี
แก่งทำเสียงแหบ และซื่อ) เจ็บคอ — ไม่มีเสียง — ! (พูดกับคน
ดู) ตาย! ไม่เข้าใจ! จะต้องพูดภาษาอังกฤษอีกกรรมัง?

เบ็ตตี นั้นพูดไม่ออกหรือ?

จอห์น (เสียงกัง) แหม่มพูดไทยได้หรือ? พูดไร! ทำไมไม่
พูดเสียตั้งแต่แรกเล่า?

เบ็ตตี อ้อ! พูดออกแล้วหรือ?

“ถามดี”

๒๓๓

จอห์น (ทำเสียงแหบอีก) ยังไม่หายสนิท แต่ก็อ้อยยังชั่วชั้น
มาก! (กระแอมแล้วพูดเสียงปรกติ) หายแหบแล้ว!

เบ็ตตี้ Can you tell me where the post office is?

จอห์น พุทโธ! ก็พูดไทยได้ละก็จะพูดอังกฤษทำไมเล่าเหม้ม?

เบ็ตตี้ ฉันพูดไทยได้น้อย เมื่อเด็ก ๆ ฉันเคยไปอยู่บางกอกกับ
ป้าของฉัน แต่ฉันไปจากบางกอกเสียนานแล้ว ออกจะลืมภาษาไทย
เสียบ้าง

จอห์น อ้อ! เท่าที่เหม้มพูดอยู่นี้ก็ได้อยู่แล้ว ฉันไม่เกลียดเลย
แต่เหม้มพูดไทยชัดมาก ถ้าเหม้มอยากจะพูดให้ดีขึ้นควรจะหัดพูดกับ
ฉันจึงจะดี คราวนี้ถ้าเหม้มพูดอังกฤษอีกละก็ฉันไม่ตอบละ!

เบ็ตตี้ But I find it rather difficult to get hold of the
words I want when speaking Siamese!

จอห์น ฉันไม่เข้าใจ! ฉันไม่ต้องการจะเข้าใจ!

เบ็ตตี้ ฉันหมายความว่า — (แลเห็นหมวกสีเทา ซึ่งสมิทสวมทั้ง
ไวบนโตะข้างขวา) โอ๊ะ!

จอห์น อะไรเหม้ม?

เบ็ตตี นี่หมวกของใคร ?

จอห์น ของคนอังกฤษที่เขามาเมื่อกัน

เบ็ตตี Father's hat ! (พุกกับจอห์น) Whatever shall I do ?

My — er — my friend has gone out, leaving me alone, and I don't know when he will be back. I am going back home — I mean to my room !

จอห์น ตามใจหล่อนซิ !

เบ็ตตี ฉันจะกลับไปห้องของฉัน

จอห์น อ้อ ! เชิญเถอะเหม่ม ! (เบ็ตตีออกไปทางค้ำหลัง)
พุกกับแม่คนนี้ก็อย่งชั่วหน่อย ค่อยมีเวลาเข้าใจกันได้บ้าง ไม่เหมือนพุกกับตาฝรั่งแก่คนโน้น ทำไมฝรั่งจึงไม่พยายามเรียนภาษาไทยเสียบ้าง ก็ไม่รู้ละ !

(ตึกชั้นเข้ามาทางประตูค้ำหลัง)

ตึกชั้น Interpreter !

จอห์น จบกัน ! เหลือรับเสียแล้ว ! ต้องลาออกจากหน้าที่ล่ามวันนี้ฝรั่งชุมรวกับแมลงวัน ! (ไปพุกกับตึกชั้น) อ้ายบ้า ! อย่าพุกมากนักเลย ? ข้าเบื่อหนูนัก !

“ ล่ามดี ”

๒๓๕

ดิกซัน (โกรธ) เอ๊ะ ! นี่อะไร ! ข้าก็เบื่อเอ็งเหมือนกัน ! เอ็ง
เปนอะไรมาจึงมาพูดกับข้าเช่นนั้น ? เอ็งนึกหรือว่าข้าจะยอมให้เอ็งมา
แสดงกิริยาหยาบกับข้าอย่างนั้น ? อ้ายข้า อ้ายกากมนุษย์ ไม่รู้จักสมบัติ
ผู้ดี !

จอห์น (ตั้งใจ) นายพูดไทยได้หรือ ? (จับมือดิกซัน) ขอบใจ
นาย ขอบใจ ! นายเป็นผู้ดีแท้ พูดไทยชัดราวกับคนไทย ! ไหนนายพูด
ให้ฉันใจอีกทีหรือ อ้ายข้า อ้ายกากมนุษย์หรือนาย ? ตามใจเถอะ ! นาย
จะตำว่าอะไรฉันไม่โกรธทั้งนั้น ขอแต่ให้พูดภาษาไทยละก็เปนแล้วกัน !
(ดิกซันหัวเราะ) เมื่อฉันได้พบฝรั่งผู้ดีอย่างเช่นตัวนายเช่นนี้แล้ว ฉัน
จะขอพึ่งสักครั้ง ๑ ฉันมีความเสียใจที่จะต้องรับสารภาพว่า ภาษาอังกฤษ
พะเอินฉันรู้น้อยอยู่น้อย ฉันชำนาญแต่ภาษาจีน ญี่ปุ่น เขมร แยก
กับภาษาฝรั่งเศสกับเยอรมัน

ดิกซัน อ้อ ! ภาษาฝรั่งเศสก็รู้หรือ ? — — Quelle heure
est-il ?

จอห์น ช่างก่อนเถอะนาย — — ฉันกำลังเล่าให้นายฟังว่า — —

ดิกซัน ฉันก็กำลังถามอะไรอย่าง ๑ — — Quelle heure est-il ?

จอห์น จะต้องการให้ฉันตอบทันทีเทียวหรือ ? ขอผัดทีริกตรอง
ก่อนซี

ดกซัน อะไร ฉันถามว่าทำไมท่านนี้ก็ต้องทรีกตรองด้วยหรือ ?
(หัวเราะ) แกเป็นล่ามฝรั่งเศสเก่งพอใช้ !

จอห์น อ้อ ถ้าอยากรู้ท่านนี้จะยากเย็นอะไร (กุนาพิกา) เวลา
นี้ ๕ โมงครึ่ง แต่นี้แน่นาย ช่วยฉันหน่อยเถอะ ฉันต้องพูดกับคนอังกฤษ
คนหนึ่งที่นี่ แต่เขาพูดมาฉันไม่ค่อยจะเข้าใจ เลยไม่รู้ว่าจะต้องการอะไร

ดกซัน เกียวนี้เขาอยู่ที่ไหน ?

จอห์น ขอบใจนายที่ช่วยฉันเช่นนี้

ดกซัน เขาอยู่ที่ไหนเล่า ?

จอห์น คุณเหมือนจะอยู่ในห้องนั่งข้างนี้เอง นี่แน่นาย หมวกฉัน
นายเอาใส่เข้าก็ได้เป็นล่ามกันพัก ๑ (ดกซันหัวเราะและรับหมวกไปใส่
จอห์นไปเรียกที่ประตูซ้าย) นาย! นาย!

ดกซัน เรียกเขาว่า “ Sir ” ซิ

จอห์น เช่อ! เช่อ! (หันไปถามดกซัน) คำว่า “ ล่ามดี ”
จะใช้เป็นภาษาอังกฤษอย่างไร ?

ดกซัน Good interpreter.

จอห์น “ กูตอินเตอเปรเตอ ” ถูกไหม ? (คึกขันพยักหน้า)
เอาละ ! ประเดี๋ยวก็ได้ฟังพูดกันจ้อละ (เกาะประตูดุซ่ายแล้วพูด)
เชอ ! เชอ ! กูตอินเตอเปรเตอ !

(สมิทเปิดประตูซ่ายเข้ามา ทันใดนั้นคึกขันจ้อได้กัณฑ์หลังให้ทันที)

สมิท Oh ! Is this the new interpreter ? Look here, I
want some tiffin in the dining-room. Let me have a table to
myself, please.

(คึกขัน ซึ่งในระหว่างนั้นค่อย ๆ เลี้ยวไปข้างหลัง วิววังหนีออกไปทางประตูด้านหลัง)

จอห์น อู้ฮู ! หมอนั่นก็กลัวคาชรวนี่เหมือนกัน !

สมิท (พุดกับจอห์น) What's the matter with that fellow ?

จอห์น (โบกมือ) ไม่ใช่ ! ไม่ใช่ ! ฉันออกจากนาล่ามแล้ว
คนโน้นล่ามใหม่ กูตอินเตอเปรเตอ ! (ยิ้มและพยักหน้า) ฉันลาก่อนละ !

สมิท What the devil do you mean by your tomfoolery,
you grinning jackass ? Do you want your skull cracked ? (กระที่บตี
ไปทางซ่าย)

จอห์น เหลือรับ ! อีตาฝรั่งคนนี้ก็กับเราคู่ช่างไม่ถูกชதாகันเลย ! เจ้าประคุณ ขอย่าให้ต้องเห็นหน้าค่าตาอีกเลย ! (เสียงเอะอะข้างหลังจาก) เอ๊ะ ! นั่นอะไรกันหนอ ? เสียงใครตักกันหรือ ? ฮือ คูเหมือนวางมวยกันขึ้น แต่เสียงพูดไทย เห็นจะไม่ต้องเคือคร้อนถึงล้ำ !

(นายตำรวจจรรยาเข้ามาทางประตูด้านหลัง มีพลตำรวจจรดักขันเข้ามาด้วย)

นายตำรวจ (พูดกับจอห์น) ได้ตัวแล้ว ! เห็นไหมเล่า ? กำลังเดินผ่านประตูโยเทิ้ล เห็นคน ๆ นี้กำลังรีบออกมา จำหน้าได้ว่าเหมือนรูปฉายที่ฝรั่งให้ดูเมื่อ^{๕๕}กัน แยกไปตามตัวคนอังกฤษเมื่อ^{๕๕}กันมาซิ ฉันจะต้องแสดงให้เห็นความสามารถของตำรวจจรรยาเมืองนี้ พอรู้ตัวผู้ร้ายก็จับได้ทีเดียว ! ไปตามฝรั่งนั้นมาเถอะ แล้วตัวแก่กลับมาด้วย จะได้แปลคำพูดกัน

จอห์น ขอบใจที่บอกกล่าวให้ผมรู้ตัว ! (พูดกับคนดู) ต้องแอบเลี้ยงไปเสียให้พ้น ! (ออกไปทางประตูด้านหลัง)

ดกซัน นี่แปลว่าอะไรกัน ? จับฉันทำไม ? นี่ธรรมเนียมเมืองนี้เขาใช้กันอย่างไรหรือ ?

นายตำรวจ แก่ไม่ต้องไขสือ ! แก่ไม่ใช่หรือที่ชื่อ — เอ้อ — (พลิกสมุดอ่าน) ก — ข — จ — บ ? — หนอยแน่ ทำเป็นปลากใจ ! เอาเถอะแล้วคงได้ไปพบกับที่โรงพัก (เห็นบ๋อยมาโผล่ประตูซ้ายมองดู นายตำรวจจึงพูดกับบ๋อย) บ๋อย ไปตามฝรั่งที่มาเมื่อเช้านี้มาที่เดอะคันทรีไสต์หมวกสีเทานะ เข้าใจไหม (บ๋อยพยักหน้าแล้วไป)

ดิกซัน (ตกใจ) หมวกสีเทา !

นายตำรวจ อ้อ ! รู้สึกตัวละซี ! (พูดกับพลตำรวจ) จับมันๆ นะ !

เบ็ตตี (เข้ามาทางขวา) Oh! Dick, what's the matter ?

นายตำรวจ จับผู้หญิงคนนั้นด้วย (พลตำรวจจับเบ็ตตีอีกมือ ๑)

เบ็ตตี My dear Dick ! — นี่อะไรกัน ?

ดิกซัน จริงของหล่อน ! หมวกสีเทาอยู่นี่ ! (ชี้หมวกเบ็ตตีสีจู้)

นายตำรวจ อย่าอึ้ง ! แล้วก็อย่าไขว้ไขว่ ! ฉันจะต้องจำอายข้อหมวกสีเทาไว้ (พูดกับพลตำรวจ) เห็นเขาให้สัญญาแก่ฉันใหม่เมื่อพูดถึงหมวกสีเทา ? ทำทางจะเป็นพวกผู้ร้ายสำคัญเป็นแน่ !

(สมิทเข้ามาจากทางซ้าย พอเห็นลูกสาวก็เริ่มเทศน์)

สมิท Betty ! Are you still my daughter ? Have you no thought for the anxiety and sorrow you are causing your mother — (หันไปพูดกับนายตำรวจ ซึ่งกำลังจะสอศพูด) Don't interrupt, sir ! — (พูดกับลูกสาว) Have you considered what a bad example you are setting to your sisters by your shameless conduct ? Have you considered — (พูดกับนายตำรวจอีก) I say ! I asked you not to interrupt ! — (พูดกับลูกสาว) Think of the consequences of your misconduct !

นายตำรวจ นี่แน่นอน รู้ใหม่นายมัวพูดเสียเวลาเปล่า ๆ !
 นายนี้หรือว่าฉันมีเวลาว่างเปล่าสำหรับฟังนายเทศนาโปรกผู้ร้าย ?

สมิท Think of it, sir ! Isn't it scandalous ? I have got five daughters, and this girl — my second daughter, sir, called Betty — has run away with that young man — (ชดิกซ์)

นายตำรวจ คนนี้ใช่ไหมที่จะโมยสมุดพกของนาย ?

สมิท Yes ! That's the man !

ชดิกซ์ เอ๊ะ ! อะไรหาว่าฉันจะโมยหรือ ? (พูดกับสมิท)
 Mr. Smith, do you accuse me of having stolen your pocket book ?

สมิท What ! Certainly not ! Who put such an idiotic idea into your head ?

“ ล่ามดี ”

๒๔๕

ดิกชัน (พูดกับนายตำรวจ) เขาว่าเขายังไม่ได้กล่าวเช่นนั้นเลย

นายตำรวจ แก่กรูอยู่ดีแล้ว ว่าฉันไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ เพราะฉันจะตกแต่งอะไรฉันก็รู้ไม่ได้ (พูดกับพลตำรวจ) มาเถอะ! พาผู้ชายกับผู้หญิงคู่ไปเข้าห้องขังเสียเถอะ!

ดิกชัน (พูดกับสมิท) Mr. Smith, do you know they are going to take your daughter to the lock-up?

สมิท Oh! My dear girl! (จับแขนลูกสาวไว้) Here, Mr. Police-man, you leave my daughter alone, do you hear?

เสมียน (เข้ามาทางซ้าย) เกิดเหตุอะไรกัน?

นายตำรวจ ฉันเบื่อเต็มทีแล้ว! ต้องเอาไปโรงพักทั้งโขลง เปนดีกว่าอย่างอื่น!

เบ็ตตี ฉันเป็นลูกสาวของนายคนนั้น

นายตำรวจ ไม่ต้องตอบตาฉัน! ฉันไม่ใช่ทารก

(ครั้งที่เครื่องโทรศัพท์ เสมียนไปฟัง)

เสมียน เขาตีสายมาจากเมืองไทโร ได้อินออกชื่อดิกชัน

ดกซัน ดักซันหรือ! ฉันเอง

เสมียน ไหนนายว่าซื้อยอนสน้อย่างไรเล่า?

ดกซัน ฉันซื้อดักซันด้วย

นายตำรวจ แล้วก็ซื้อ ก-ช-จ-บ อีกด้วย! หลายชื่อนักแก!

ดกซัน ขอฉันไปพูดสายเถิด (พูดสาย) Hullo! Hullo! —

Yes, this is the Hotel Songkhla all right — นายห้าง! ฟังมาถึงเมืองไทรเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง — Yes? — Oh! indeed? — นายห้างว่าได้โทรศัพท์มาที่หนึ่งแล้ว แต่ดูเหมือนเขาจะต่อสายไปที่โรงพยาบาลบ้างหรืออย่างไรไม่ทราบ เพราะได้ยินคนพูดบ้างต่าง ๆ มากมาย — Oh! do you mean it? — Really? — How can I thank you enough? Believe me I am most grateful! — นายห้างโทรศัพท์บอกมาว่าเขาคงรับฉันเป็นผู้ถือหุ้นคนหนึ่งแล้ว หล่อนจะว่าอย่างไร?

เบ็ตตี Oh! Father! Mr. Lawley has consented to make Dick a partner.

สมิท Is that so?

เบ็ตตี Yes! I am so glad!

ดกซัน ให้พ่อหล่อนมาฟังเองซิ! (พูดกับสมิท) Come and listen for yourself, Mr. Smith.

“ ล่ามดี ”

๒๔๓

สมิท (พูดกับนายตำรวจ) Sir, I think it's going to turn out all right after all! (พูดโทรศัพท์) Hullo! Speak a little louder, please! — — That you Lawley? — — This is Smith speaking — — Oh! Really? — — Certainly, I agree with you! Fine young fellow, Dickson! — — got his head screwed on the right way? I should say so! — — My dear Lawley, pleased is not the word! I am highly delighted! — — Thank you; most considerate of you! — — Good—bye! (วางเครื่องฟังแล้วหันไปพูดกับดิกซัน) My dear Dick! Here is Betty's hand, with my blessing! (จับมือลูกสาวยื่นให้ดิกซัน)

(จอห์นเข้ามาจากทางซ้าย ทำหน้าคั่น)

จอห์น อะไรกัน?

นายตำรวจ อะไรกันเล่า! คุณมันยุ่งกันใหญ่เสียแล้ว แกจำได้ไหมว่าคนอังกฤษคนนี้ได้ร้องทุกข์ว่าถูกชะโมะ? ฉันอุตส่าห์พยายามจับผู้ร้ายมาให้ เมื่อได้ตัวผู้ร้ายมาแล้วซี แยกปล่อยลูกสาวให้ผู้ร้าย! นี่จะเป็นธรรมเนียมอังกฤษหรืออย่างไรฉันก็ไม่เข้าใจ แต่คราวหน้าฉันเห็นจะไม่ยอมลำบากสำหรับความพอใจของคนเช่นนี้อีกละ! (ออกไปทางประตูด้านกลางกับพลตำรวจ)

จอห์น (พูดกับดิกซัน) นายกับเหม่มันพอใจหรือ?

๕ ด็กซัน พอใจมาก!

จอห์น นี่ก็เพราะฉันนะซินายจึงได้รับความพอใจ! กว
ขอบใจฉัน!

๕ ด็กซัน เอ๊ะ! อย่างไรกัน?

จอห์น ถ้าจะอธิบายก็จะยืดยาวนัก แต่ฉันนายเป็นผู้ดีและใจดี
สมรูปละก็นายช่วยฉันสักหน่อยเถอะ ฉันอยากจะหางานอะไรทำที่
เกาะหมากหรือที่ไหนใกล้ ๆ พอให้มีช่องได้เงินเดือน และให้ได้ความรู้
ด้วย

๕ ด็กซัน ต้องการรับจ้างเป็นล่ามหรือ!

จอห์น ไม่เอาละ! เป็นล่ามวันเดียวพอแล้ว! ฉันอยากหางาน
อะไรทำที่จะได้มีโอกาสได้เรียนภาษาอังกฤษด้วย ได้ไหมนาย?

๕ ด็กซัน พ่อตาฉันบางทีจะหางานให้ได้ ฉันจะลองพูดกับเขาดู
(พูดกับสมิท) This fellow says he wants a job where he could
pick up some knowledge of English.

สมิท (จับมือกับจอห์น) Well, well, since you are
acquainted with my future son-in-law, I'll see what I can
do for you.

จอห์น (พูดกับด็กซัน) ฉันอยากจะพูดอะไรกับเขาพอเป็นกิริยา
ฉันต้องการบอกกับเขาว่า ฉันไม่เข้าใจเลย จะว่าอะไร?

“ล้ามด”

๒๔๘

๕
ดกชน I do not understand.

จอ น (จับมือกับสมิท) นือตอ้นเก้อสแทน !

ปีคมาน

พิมพ์โรงพิมพ์ตำรวจ 62 ถนนปั้น สี่ลม กรุงเทพมหานคร โทร. 31558
นายกระมล ตำรวจ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2517